

# VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE

---



## ÅRSKRIFT 2017

Åttiosjätte årgången

# INNEHÅLL

PETER JOHANSSON

Kalkällan vid Skräcklan

en promenad- och förlustelseplats i 1800-talets Vänersborg..... 3

P E LINDSKOG

Vänersborg med omnejd under 1810-talet..... 15

GÖRAN BOMAN

En ung diversearbetares betraktelser av livet på Stadshotellet

åren 1960-1969..... 31

CHRISTER ZETTERBERG

Katrinédals kyrkogård..... 37

J-O GUSTAFSON

Arne Andersson Vänersborgs störste idrottsman..... 43

MARGARETA NUNSTEDT

En berättelse om min fars, John ”Engelsmannen” Högbergs

liv 1899-1987..... 59

Invigningen av Uddevalla - Vänersborg - Herrljunga

järnväg den 17 maj 1867..... 69

STURE FURBO

Engagerade ledare och föräldrar skapade

en livskraftig scoutkår..... 77

HÅKAN LIND

Föreningstjänst, Anrikt företag med priser som specialitet..... 83

Årskrönika..... 89

Minnesrunor..... 97

Medlemsförteckning..... 111

Styrelseberättelse..... 133

Årsbokslut..... 135

Gillets styrelse och funktionärer..... 136

Medlemsinformation..... 137

Annonser..... 140

Gillemästerskap i golf..... 151

Tryck: Mediatryck i Trollhättan 2017

Bokbinderi: Falköpings Bokbinderi

# Kalkällan vid Skräcklan

En promenad- och förlustelseplats i 1800-talets Vänersborg

Av

Peter Johansson



*Kalkällan vid Skräcklan, enligt vänersborgskonstnären Carl Nordberg.*

Källor har under mycket lång tid i historien haft en central betydelse för människor. Förutom dess nytta för vattenförsörjningen har källorna haft en betydelsefull roll inom såväl religion som folktro och läkekunst. Inom religionen har offerkällor förekommit sedan förkristen tid och med kristendomens införande blev källor en central del för det kristna dopet. Inom folktron har källorna haft betydelse inte minst för hälsobringande ritualer. I kombination med offer av mynt eller andra



*Kallkällans läge enligt äldre karta från sent 1800-tal infogad i nutida kvartersindelning.*

föremål kunde källans magiska vatten bota mot såväl ögonsjukdomar, barnlöshet, underlivsbesvär, kikhosta och en mängd andra åkommor. Källans och vattnets roll vid offer har levt kvar i lång tid och gör väl till viss mån så än i dag i form av seden att kasta mynt i ”önskebrunnar”, fontäner med mera. Källornas roll inom medicinen ökade i betydelse från 1600-talet, då inte minst genom öppnandet av hälsobrunnen och kuranstalten vid Medevi 1678 – en brunnskultur som kvarlever än i dag.

I Vänersborg fanns fram till tiden kring sekelskiftet 1900 en källa av stor betydelse för vattenförsörjningen, den så kallade Kallkällan vid platsen för nuvarande Norra Skolan, invid Skräckleparken. Även om källans största betydelse var dess funktion som vattentäkt var den under långa tider också en mycket omtyckt mötes- och samlingsplats.

För en stad som Vänersborg med dess läge invid rikets största sjö kan man ju inte tro att vattenförsörjningen någonsin skulle innebära något problem. Dessutom fanns ett flertal grävda brunnar på olika håll

inom staden. Även om vatten i sig aldrig saknades var problemet att finna rent vatten. Vattnet i de grävda brunnarna inne på stadens gårdar eller längs sjökanten där allehanda avskräde också slängdes var utan överdrift ofta en orsak till livsfarliga sjukdomssmittor. I detta perspektiv var då Kallkällan med sitt ständigt friska vatten en tillgång av stort värde.

De första beskrivningarna vi har av Kallkällan är från mitten av 1800-talet men redan då talas det om att den nyttjats sedan "urminnes" tid. Förmodligen skulle man därför kunna säga att källan med säkerhet nyttjats ända sedan 1700-talet om inte redan från Vänersborgs grundande vid 1600-talets mitt.

Fram till 1800-talets slut var stora delar av det område som i dag utgörs av Skräckleparken uppdelad i små åkerlyckor som brukades av stadens borgare. När det gäller tidiga ägare till området där Kallkällan var belägen finns en uppgift från den av Hans Lindskog upprättade kartan över Vänersborg 1787. Själva källan finns inte markerad men markområdet där källan låg ägdes då av lantränmästaren Emanuel Bursman, vilken avled två år senare. På 1800-talet benämns området allmänt för den "Skarinska lyckan". Omkring år 1800 hade dåvarande landshövdingen i Vänersborg, Johan Fredrik Liljehorn, genom ett markbyte överlåtit åkerlyckan till postinspektören och stadskassören Magnus Skarin. Marken hade senare övertagits av sonen handelsmannen Carl Wilhelm Skarin 1844. Efter dennes död 1857 var det hans yngre bror handlaren Olof Skarin som kom att stå som ägare.

Själva källan var omgärdad av fyra i kvadrat resta kalkstenshällar. Kring källan löpte en sandad gång och intill fanns en gräsvall där folk under sommaren gärna slog sig ned för en stunds umgänge. Från källan letade sig det porlande vattnet via ett mindre dike eller rännil ned till sjön. Trafiken till Kallkällan var tämligen tät och man kunde så gott som alltid möta någon där i färd med att hämta vatten. Kring källan och på dess botten kunde man se åtskilliga skärvor efter lerkärl som där krossats. I källan var det heller inte ovanligt att man kunde få se grodor och yngel simma omkring, så även det renaste av stadens vatten hade sina brister. Framför källan, just där folk stod för att hämta upp vatten låg en stor kalkstenshäll. I rätt ljus kunde man på denna häll skimta några svårtydda bokstäver. Vid närmare undersökningar i början av 1900-talet kunde man konstatera att det rörde sig om en del av ett gravmonument rest över officeren och botanikern Johan Wilhelm Palmstruch vilken hastig avlidit under ett besök i Vänersborg 1811. Palmstruch, vilken även var en framstående gravör och mest känd för



*Botanikern Johan Wilhelm Palmstruchs gravvård från år 1811, rest mot muren vid Kapellkyrkogården. Vid mitten av 1800-talet vandaliserades gravvården och denna sten lades som häll framför Kalkkällan. I början av 1900-talet återfördes stenen till Kapellkyrkogården där den ställdes mot muren då dess ursprungliga läge inte är känt. Foto: Marianne Brattberg.*



*Foto, omkring 1915, från Norra skolans tak mot nordost. I trädningen längst till vänster i bild låg Kallkällan. När skolan 1917 fick en nybyggnad täcktes Kallkällan över och dess historia var därmed bokstavligen besegrad. Foto: Okänd.*

sitt omfattande bokverk "Svensk Botanik", kom att få sin gravplats på den så kallade Kapellkyrkogården. Gravvården raserades senare och en del kom således att läggas vid Kallkällan på Skräcklan. Genom museiintendenten Fredrik Nordins försorg kom senare denna gravhäll att återföras till Kapellkyrkogården där den än i dag står lutad mot kyrkogårdsmuren.

För studenterna hade Kallkällan under 1860-70-talen en alldeles särskild betydelse. Traditionen bjöd då nämligen att man efter studentfesten, som ofta hölls på utvårdshuset Strömsborg eller Kasen, skulle samlas vid gatlyktan Mandråparen i Plantaget. Efter dans kring lyktan vandrade man i gåsmarsch ner till Kallkällan för att dricka av vattnet och sjunga studentsången. Därpå gick man åter upp till Mandråparen där man i tidiga morgontimmen tog farväl.

Att Kallkällan var mycket populär och välbesökt av såväl vattenhämtare som andra ställde dock till problem för ägarna av den Skarin-ska lyckan. Olof Skarin försökte år efter år att odla sin åker kring källan men med resultat att en stor del av skörden skadades och trampades ner av folk på väg till och från Kallkällan. Skarin blev av förklarliga skäl irriterad och krävde att staden skulle ta sitt ansvar om dess invå-

nare skulle få fortsatt tillgång till källan. Han hade klagat på problemet under flera år och yrkade på att böter skulle kunna utdömas av de som i framtiden nyttjade källan om inte staden på något sätt kompenserade Skarin. Diskussionen sammanföll med att man 1863-64 i Stadsfullmäktige arbetade med att ta fram en sundhetsordning för Vänersborg, en ordning där de hygieniska förhållandena i staden skulle inventeras och vid behov förbättras. Ansvarig för utredningen var spegelfabrikören Rudolf Landqvist.

Landqvist betonade i sin utredning det rena vattnets betydelse för invånarnas hälsa och citerade en fransk forskare; ”Begagna aldrig till dryck annat än klart källvatten och till matlagning klart flod- eller sjö- vatten. Grumligt vatten förorsakar röta och maskar. Det finnes epidemier, som härflyta endast av vatten, ty man kan, utan att märka det, därigenom nedsvälja t.o.m. små blodiglar”. Landqvist tog den franske forskaren på orden och fortsatte själv med egna ord; ”... och huru ofta inträffar ej att en tjänsteflicka, medan hon tanklöst glammar med andra tjänsteflickor vid vattenhämtningen, upptar vatten till dryck och matlagning strax bredvid där de smutsigaste kläder sköljas; och huru stadens källvatten, den så kallade kallkällan, på det vedervärdigaste sätt orenas av brist på arrangemang och en lämplig överbyggnad...”. Landqvist sätter här fingret på ett mycket allvarligt problem när det gäller vattnet som smittospridare för ett stort antal sjukdomar. Många



*Den nyuppförda Norra skolan från väster (sjösidan) omkring år 1900. Omedelbart norr om skolbyggnaden, till vänster i bildkant, låg Kallkällan. Foto: Okänd.*



var de människor som vid denna tid inte bara insjuknade utan också avled av vattenburna smittor. Blott tre år senare, 1866, skulle Vänersborg också drabbas av den svåraste av 1800-talets koleraepidemier med 576 insjuknade och 156 avlidna inom centrala staden. Även om man då inte med säkerhet visste att just kolerasmittan i hög grad var vattenburen misstänkte man att så kunde vara fallet. Tilläggas kan att Landqvist på sin egen gård, Drottninggatan 30, ägde en brunn som ansågs innehålla hälsobringande vatten, så nyttigt att stadsläkaren där ordnade allmän brunnsdrickning på 1850-talet.

Med anledning av Olof Skarins klagomål gjorde Stadsfullmäktige år 1864 en utredning kring vem som egentligen ägde Kalkkällan. Man misstänkte att kanske själva källan och området kring denna inte var en del av Skarins lycka utan egentligen alltid ägts av staden. Så visade sig dock inte vara fallet utan såväl källan om omgivande gångstig låg på Skarins ägor. Vid möte i Stadsfullmäktige den 14 oktober 1864 beslutades att man på stadens bekostnad skulle låta uppföra en överbyggnad till Kalkkällan så att vattnet inte skulle smutsas. Däremot menade man att Skarin inte kunde hindra vänersborgarna att nyttja källan då de gjort så ”av urminnes hävd”.

År 1867 drogs gasledningarna i Vänersborg och staden skulle därmed få gatubelysning med gaslampor, något av en belysningsrevolution. Vid Residensgatans norra del, mot hörnet av Norra gatan bodde veterinären Per Nordström som sommaren detta år inkom med en skrivelse till Stadsfullmäktige. Han irriterade sig över att när man nu lade ner gasledningarna längs många av gatorna så skulle detta inte göras vid Residensgatans nordligaste del. Nordström anförde irriterat det stora behovet att just här hade av belysning under dygnets mörka timmar då här rörde sig mycket folk. Detta berodde dels på att här fanns hans eget veterinärkontor, att stadens fattighus låg därintill samt att detta var vägen till Kalkkällan. Nordström skriver; ”..... att stadens innevånare under alla tider av året, hämta dricksvatten från den s.k. kalkkällan såväl sent om aftnarne som bittida om morgnarne.” Värt att betona här är att det just var främst dricksvatten som hämtades här. Vatten till andra ändamål togs oftast direkt från sjön eller ur gårdsbrunnar.

Några år senare, i april 1870, återkom veterinär Nordström med en ny skrivelse till Stadsfullmäktige. Denna gång gällde det själva Residensgatan som han gärna önskade att staden kunde förlänga hela vägen ned till sjön. Som det var vid tillfället var det svårt för allmänheten att nå sjön, annat än på en liten slingrig väg som utgick i Edsgatans förlängning. Kunde man få en bra väg ner till Skräckle udd kunde man

här bereda plats för stadens garvare att bereda sin hudar, något man hittills gjort i hamnkanalen. Det skulle också vara möjligt att här anlägga ett skeppsvarv, menade Nordström. De ståtligaste framtidsplanerna gällde dock hälsovården. Man hade länge fört diskussioner kring uppförande av ett nytt länslasarett, där ett förslag varit just en lasarettstomt vid Skräcklan. Enligt Nordström skulle läget här vid Skräcklan och den Skarinska lyckan vara utmärkt. Särskilt betonade han närheten till Kalkällan. Med dess ymniga tillgång på vatten skulle den kunna utgöra grunden till en ”kallvattenkuranstalt” inom lasarettets område. Av Nordströms stolta planer för Kalkällan blev dock intet och den nya lasarettbyggnaden kom istället att uppföras strax söder om staden.

Olof Skarin hade under flera år inte funnit det lönt att odla något på sin lycka då grödan ständigt trampades ner. Istället hade han låtit marken ligga i vall. Han hade därför valt att sälja åkern med tillhörande källa till bryggaren Gustav Andersson, som drev svärfadern Anders Blüchers bryggeri i Vänersborg med stor framgång. Andersson valde att börja odla åkerlyckan för att få avkastning på det ansenliga belopp han sade sig ha fått betala till Skarin. Därför kunde han inte längre acceptera att området kring Kalkällan fortsättningsvis skulle användas av allmänheten som ”promenad- och förlustelseplats”. Han erbjöd därför staden i april 1880 att köpa källan och delar av den omkringliggande marken. På detta sätt, menade Andersson, skulle allmänheten inte bara vara försäkrad tillgång till källan. Staden kunde då även genom ”trädpplantering vid stränderna av sjön till skydd för vindarna bereda allmänheten tillfälle att begagna vattnet vid stränderna till badställe” – ett synnerlige framsynt förslag av Andersson som kan ses som en första tanke på den Skräcklepark med omtyckta badställen som i dag finns i just detta område.

Vänersborgs stad var dock inte intresserade av att köpa marken men man accepterade däremot Anderssons andra förslag. Han skulle mot att hålla Kalkällan tillgänglig få slippa ett strandarrende på tio kronor om året vilket han dittills betalat samt få tillstånd att bygga en iskällare på fattighusets mark. Därtill skulle staden bekosta ett staket utmed vägen till och omkring själva Kalkällan. Detta accepterades och staden uppförde det begärda staketet så att besökare till Kalkällan inte skulle trampa ned Anderssons skörd. Andersson hade dessutom erbjudit sig att undersöka om det möjligen skulle gå att finna fler källådror med friskt vatten inom centrala Vänersborg. Detta erbjudande avböjdes dock av Stadsfullmäktige då man redan gjort liknande undersökningar med magert resultat. Det av staden uppförda staketet fick dock inte



*Kalkkällans läge kan lokaliseras till Norra skolan, i skärningen mellan den gamla skolbyggnaden "Slottet" och nybyggnaden "Fängelset". Det cementlock som syns i vänster bildkant täcker den brunn som i dag samlar Kalkkällans vatten som, tillsammans med regnvatten, leds genom rör ut i den närläggna Väneren.  
Foto: Karl Bernling.*

vara ifred någon längre tid. Redan i januari 1882 annonserade Gustav Andersson i lokaltidningen och erbjöd fem kronor i belöning till den som kunde ange vem eller vilka som vandaliserat staketet genom att rycka bort dess spjälor.

Vid samma tid, i januari 1882, hade efter långa diskussioner och utredningar ett storskaligt projekt igångsatts i Vänersborg – dragande av vattenledningssystemet. Vattentornet började uppföras vid Kungsgatans östra ände och vid Skräcklan, nära den gamla Kalkkällan, påbörjades markarbetena för Vattenverket. När vattenledningen kunde tas i bruk var detta ett stort steg i stadens modernisering och därtill en betydande hygienfaktor. Risken att drabbas av smittosamma sjukdomar på grund av otjänligt vatten minskade. Ett påtagligt resultat var att de återkommande koleraepidemier som dragit över landet, så även Vänersborg, sedan 1834 nu upphörde.

Genom det nya vattenledningssystemet minskade Kalkkällans betydelse som vattentäkt även om den fortfarande brukades av närboende. Den gamla källans öde skulle dock slutgiltigt beseglas genom den be-

byggelseexpansion som skedde i stadens norra delar kring sekelskiftet 1900. Det område där Kalkkällan låg, den Skarinska lyckan, befanns omedelbart norr om Vänersborgs gamla befästningsanläggning med vallgrav och jordvallar som anlades till skydd mot fienden under 1600-talet. Spår av dessa vallar var tydligt synliga i området ännu ett stycke in på 1900-talet. I takt med att bebyggelsen växte och gatunätet utsträcktes norr om denna gamla befästningslinje kom man även att ta delar av den Skarinska lyckan i anspråk. När den första skolbyggnaden vid Norra skolan uppfördes år 1899 kom denna att placeras omedelbart söder Kalkkällan. När skolan 1917 skulle utökas med ännu en byggnad var man tvungen att täcka över källan då den låg i skärningspunkten mellan de båda skolhusen. Byggnadsarbetarna mötte stora besvär då den kraftiga källådern snabbt fyllde de gropar som grävts för den nya skolan. Inte sällan fick man börja dagens arbete med att ösa och pumpa grundschakten där gårdagens arbeten raserats. Man lyckades dock leda ut vattnet genom ett rör ner till sjön varpå Kalkkällan kunde täckas över för gott. Ännu i dag ligger detta rör kvar där gissningsvis Kalkkällans vatten, tillsammans med regnvatten, letar sig ut i Väneren. Även om Kalkkällan för alltid är borta har området inte bara bevarat utan även stärkt sin roll som ”promenad och förlustelseplats” genom anläggande av den Skräcklepark som bryggaren Gustav Andersson förutsåg redan 1880.

## Källor

### Tryckta källor

Johansson, Peter, *När döden kom med Wettern. Koleraepidemin i Vänersborg år 1866*. Ingår i Vänersborgs Söners Gilles årsskrift 2013. Trollhättan 2013.

Johansson, Peter, *Vårdshuset Kasen – ett nöjespalats i 1800-talets Vänersborg*, Uddevalla 2005.

Lindedal, Hjalmar, *Vänersborgs historia och vänersborgshistorier*, Vänersborg 1927.

Näsström, Gustaf, *Det gamla Medevi. Kulturhistoriska anteckningar*, Stockholm 1929.

*Tidning för Wenersborgs Stad och Län* 14 januari 1882

## **Arkiv**

### Vänersborgs kommunarkiv

Stadsfullmäktiges protokoll med tillhörande bilagor:

1 juni 1864

14 oktober 1864

26 juni 1867

9 maj 1870

26 november 1880

### Riksarkivet/ Landsarkivet Göteborg

Kyrkoböcker för Vänersborgs stad.

Ett särskilt tack till Micael Eriksson i Vänersborg för värdefull information kring delar av det källmaterial som ligger till grund för denna artikel.



*Peter Johansson. Född i Vänersborg 1963.  
Chef för Kulturlagret och Vänersborgs museum.  
1:e älderman i Vänersborgs Söners Gille.*

## Drottninggatan/Vallgatan



*Huvudnässkolans C-byggnad, februari 2015. Foto: Karl Bernling.*



*Nybyggnation i korsningen Drottninggatan/Vallgatan, på den tomt där Huvudnässkolans C-byggnad låg, augusti 2017. Foto: Karl Bernling.*

# Vänersborg med omnejd under 1810-talet

Av

P E Lindskog

## Förord

År 1812-16 utkom domkyrkosysslomannen Peter Eriksson Lindskog med en ingående beskrivning över Skara stift fördelat på en serie om fem häften. Det avsnitt som publiceras i denna årsbok behandlar beskrivningen av Vänersborg.

Lindskog föddes i Tvärred i Västergötland år 1766. Efter studier vid bland annat Skara Gymnasium skrevs han in vid Uppsala universitet 1787 och sex år senare skedde prästvigning. Efter olika tjänster inom Skara stift kom han 1808 att utnämnas till domkyrkosyssloman i Skara, en tjänst han innehade fram till sin död 1821. Som domkyrkosyssloman hade Lindskog bland annat ansvar för domkyrkans fastigheter, ekonomi och förvaltning.

Under tiden i Skara var Lindskog dessutom en flitig skribent och gav bland annat ut Skara Stifts-Tidningar och senare Westgötha Tidning. Under sina arkivforskningar hade han funnit omfattande material kring Skara stift insamlat under 1700-talets mitt och senare hälft. Detta material kompletterade han med att 1811 sända ut frågelistor till prästerna inom stiftet. Lindskog bad då prästerskapet att inkomma med beskrivningar över sina respektive socknar med uppgifter om gårdar, säterier, jordbruk, folkmängd, fornminnen, offerkällor, skolverksamhet med mera. Det var detta nyinsamlade material tillsammans med äldre uppgifter ur arkiven som kom att utgöra grunden till den ovannämnda beskrivningen över Skara stift - en beskrivning som i sina fem häften sammantaget omfattar inte mindre än 1 258 sidor.

(Renskriften är utförd av Göran Ahlin. Uppgifterna i förordet bygger på ett förord författat av arkivarie Bengt O T Sjögren i samband med nyttgåva av Lindskogs verk 1984.)

## Försök till en kort beskrifning om Skara Stift

Wenersborgs Kongl. Pastorat, beläget i Wehne Härad, är vid pass 1 och en halv mil i längden och af lika bredd, samt gränsar i norr till sjön Wenern, i öster till Göta älf och Tunhems Pastorat, i söder till



*"Wenersborg från Dahlsidan". Tuschlavyr av Carl Ulric Lilliehorn (1784-1822), utförd 9 oktober 1807. Lilliehorn var son till landshövdingen i Vänersborg Johan Fredrik Lilliehorn. Ingår i Vänersborgs museums samlingar.*

Bohus Län och i väster till Frändefors Pastorat på Dahls Land. Det består af WENERSBORGS STAD, som innefattar 362 tomter, samt af Socknarne WASENDA  $11 \frac{3}{4}$ , NAGLEM  $25 \frac{5}{8}$  och RYR  $7 \frac{3}{4}$  (1). Summa  $45 \frac{1}{8}$  förmedlade hemman. Folkmängden i Staden och underliggande lägenheter var år 1810, 1750 och i Lands Socknarne 2250, summa 4000 personer.

WENERSBORG, en Upstad, den 44:de i ordningen och, enligt 1747 års reglering, hörande till den 4:de klassen, ligger vid södra ändan af Wenern, 43 och en half mil från Stockholm, 8 och en half från Göteborg, 3 från Uddevalla och 7 från Åmål. Den omfattas af Wenerns liksom 2:ne armar; på västra sidan förmedelst ett sund eller korrt vattudrag emellan Wenern och en liten sjö, kallad Wassbotten (3-8:dels mil lång); och på nordöstra sidan af Wenerns utlopp i Göta älf, kallad älv-suget.

Något mer än 1-8:dels mil söder om Staden, har en vatturännil eller bäck gått från nämnde Sjö Wassbotten till Göta älf, en half mil nedom älfsåget. Genom gräfnig är denna bäck danad till en Kanal under namn af CARLS GRAF och i mån af Göta älf's sänkning under Wassbottens vattubryn äro 2:ne Slussar inrättade vid Brinkebergs



kulle, kallade GUSTAFS SLUSSAR, och för Segelfarten öppnade den 11 Nov. 1777.

Staden med en stor del af tilliggande egor är således kringfluten, och sammanbindes i öster med fasta landet genom en Bro öfver Göta älf, kallad RÅNNUMS BRO, som först blef anlagd 1694 och är i det afseendet märkvärdig, att, ehuru den är lång och går öfver ett av älfens häftigaste fall samt alltså utan bro-kar, har den genom framlidne KommerseRådet Polheims upfinning fått en sammansättning, som gör henne varaktig och säker äfven för transporter af de mäst grofva Kanoner.

- (1) Kallad Wasenda emedan den ligger vid ändan af vattnet (Wassbotten och Wenern). Till denna Socken höra 6 utjordar, till Naglem en och till Ryr en utjord, hvardera ansedd till Krono-ränta af ett halft L:p Smör. Naglem eller Naglum förmenes hafva fått namnet af den anledning, att i Hedniska tiden här skola hafva bott afkomlingar af en Höfding vid namn Naefillus, hvaraf trakten blifvit kallad Naefillernes hem, sammandraget Naefillhem, Nagelhem, som ock Socknen i gamla Handlingar nämnes, och ändtligen Naglem eller Naglum, Ryr härledes af rödja.

På västra sidan förenas Staden med Dahls Land genom en vindbrygga öfver vattudraget, och en öfver 300 famnar lång bro af sten, kallad DAHLBO BRON, byggd öfver låg och sandig grund, som vid Wenerns stigande ofta står under vatten. På södra sidan emot Landtförsamlingen, der landsvägen framlöper, är äfven en vindbro öfver Carl Graf, kallad GROP BRON. För underhållandet af förstnämnde 2:ne broar njuter Staden brotull efter fastställda Taxor med undantag af Dahlbo bron af Dahls Land, som, i afseende på förr gjorde penningeförskott till byggnaden, är befriad äfven från Brons underhållande, genom Kontrakt, af Kongl. Maj:t i nåder stadfästadt d. 2 Nov. 1785. Grop Bron underhålles af Trollhätte Slussverks Bolag och öppnas genom dess försorg vid fartygens genomgång, af en Brovaktare.

WENERSBORGS STAD är anlagd 1642 på en jämn plan, med rymligt torg och reguliera gator. Dess första invånare bodde förut i Staden BRÄTTE, belägen vid södra ändan af den förut nämnde sjön Wassbotten, på en ojämn och mot sjön mycket brant och sluttande backe, som derigenom torde hafva gifvit Staden namn, och hafva hittills synts lämningar af eldstäder och gator. Kyrkan förmenes hafva varit af trä, och på griftplassen ännu qvarliggande grafstenar vittna med deras inskrifter att begrafningar derstädes skett ända till 1642.

Staden Brätte hade af Konung Carl IX. Ärhållit Kronogårdarne Amunderud med Guntorp, 1, Espered, 1, och Wasenda, ett halft hemman, samt frihet att uprätta Mjöl- och Sågqvarnar, hamrar och ålfiske, ehvar så lägenhet gifves; och K. Gustaf Adolf stadfästde denna Dess Faders donation genom Privilegier under den 4 Jan. 1620. Men Stadens inskränkta läge och Wassbottens uppgrundande, till olägenhet för sjöfarten, gjorde det nödvändigt, att komma närmare intill Wenerns större vatten. Uppå Stadens underdåniga ansökning, åren 1638 och 39, om flyttning till beqvämare ställe, bereddes af Drottning Kristina utkomst till tjenlig plats genom öfverenskommelse med Egaren af Säteriet Huvudnäs (1). Och Borgerskapet fick befallning, att sednast till Mikaelis tid 1643 vara flyttadt till det utsedde nya stället, som blev kalladt WENERSBORG.

De Staden Brätte förundte lägenheter och förmåner åtföljde nya Staden, och blevo genom Drottning Kristinas densamma gifne Privilegier och Bref d. 12 Nov. 1646 tillökte med vissa inkomster af de varor, som transporterades förbi Staden, samt med Sätessgården Hufudnäs, 2 mantal Kronosäteri, med underliggande hemman, Torpa, 1, Kälshagen, 2 ett halft, Björkholmen, ett fjerdedels och Hufudnäsön, ett åttendedels, hvilka hemman Kronan i detta afseende år 1641 sig tillbytt af Fru Kristina Sigrid Bjelke, emot gamla Kongsgården Örbyhus i Upland och Wendels Socken, fordom Wasa Famillen tillhörigt, och der Kon. Erik XIV. i fängelse omkom. Sedermera år 1647 är jämväl Korseberga Torp, ett halft Krono, med dess 3:ne hagar och egor åt Staden på lika sätt till mulbete uplåtet; och hafva Skattehemmanen en åttendedel Djupedalen med Hunnegård, samt en fjerdedel Grönvik, belägne på Dahls Land i Frändefors Socken, blifvit för samma ändamål af Staden tillköpte och afhyste, så att vid pass 3000 tunneland jord af Staden innehafves, deraf omkring två tredjedelar äro till åker och äng upodlade.

- (1) Utbyttes då mot Örby, ett gammalt Wasegods i Wendels Socken, som då kom till Kristina Sigrid Bjelke och således i enskilda händer.

Härvid märkes, att af fordna Staden Brättes lägenheter, hemmanen Wasenda och Guntorp, hafva längesedan till namnen försvunnit, sedan ägorne blifvit kallade Knutsbol, Grönlid, Gatan, Brättehaga och Ormlyckan, och i stället på de förres grund synas vara upkomne; och varda nu desse Torp, tillika med Espered och Amunderud (Amnered), som utgjort Brättes tillhörigheter, kallade Gamla Staden.



*Vänersborgs hamnkanal mot söder. Konstnären har ungefärligen stått på platsen för nuvarande Fisktorget. I vänster bildkant skimtar landshövdingeresidenset. I bildens mitt balansbron över hamnkanalen. Akvarell, sent 1790-tal, av Johan Fredrik Martin (1755-1816). Ingår i Vänersborgs museums samlingar.*

I afseende på Kyrkan och Församlingen heter det i samma Privilegier: ”Efter som Wasenda Kyrko och Socken hafver härtill förmedelst vår salige käre Herr Faders gifne Bref och Nådiga tillstånd varit en annexa under Brätte Stad; alltså vele Wi och hafva den uti Staden Wenersborg bemälde Kyrko och Socken nådigst efterlåt och confimerat, att den så hädanefter som härtill, skall såsom en Annexa lyda och ligga under Wenersborg, dess Kyrkoherde, som nu är eller framdeles dit kommandes varder till hjälp och uppehälle.”

Staden Wenersborg är Landshöfdingeresidens sedan år 1697, då Götheborgs Stad med Askims och Säfvedals Härader samt Ön Hisingen söndrades från de 13 härader, som nu egentligen utgöra Elfsborgs Län, hvilket åter året derefter 1680 förstärktes med Dals Land och under tiden blifvit kalladt Wenersborgs Höfdingedöme; och är Landshöfdingen, enligt Rikets Ständers Författning af 1756, alltid af Militäre Ståndet.

Staden har vid eller näst efter dess anläggning varit försedd med en så kallad vallgraf och en skans, men utan någon sådan fullborda eller fullkomlighet, att kunna med nog framgång afvärja fiendtligt anfall.

Efter 1742 års krig och Armeens rörelser åt Danska sidan, blef Staden året derefter utsedd att vara Place d'armes mot Rikets västra gräns och under Krigsoraligheterna mot Norrige åren 1788, 1808 och 1813 i sådan egenskap begagnad. Wästgöta Dals Regemente har ock, efter Kongl. Maj:ts Författning, sin Campementsplats på en Äng, kallad NYGÅRDSÄNGEN, Staden tillhörig, emot en årlig afgift af 10 R:dlr.

Ehuru Stadens belägenhet synes gynnande, så i anseende till sjö- som landtransporter, de förre genom Wenern, Wassbotten, CarlsGraf och Göta älf, och de sednare förmedelst många hitledande landsvägar; så är dock dess rörelse och förmögenhet mindre betydlig, och består nu som från dess första ursprung i kommissioner med fortskaffandet af främmande varor af flere slag, men synnerligen af järn och trävirke, som på skutor, emot frakt, föras från Wenerns kringliggande orter hit, och vidare med smärre fartyg och båtar fortskaffas till Götheborg eller landsvägen till Uddevalla, hvarifrån returvaror hämta, bestående i salt, sill, spannmål och kramvaror. Staden är ock för detta ändamål försedd med en god hamn, i hvilken så kallade Pällare (Duc d'Alber) (1) till fartygens säkerhet blifvit nedsatte, och äro i anledning af i sednare åren skedd pejling och triangelmätningar, Kartor för seglationen i Wenern att tillgå, der hamnarnes beskaffenhet och segellederne äro utmärkte. Den öfriga rörelsen med spannemåls, hökeri och kryddbodhandel är genom närbelägenheten af Göteborg och Uddevalla icke betydlig. Handtverkerierne äro ock de vanlige, jämte en Kort-Fabrik. Men deremot idkas ett tämligen vidsträckt åkerbruk sedan planteringar af lin, hampa, tobak och färggräs för längre tid tillbaka blifvit ansedde mindre förmånlige, under en ymnigare tillgång på dessa ämnen ifrån Utlänningen; och är detta åkerbruk destomer lönande, som jordmånen till större delen är god, och skall blifva det ännu mer, när cirkulationsbruket kommer i gång, som nu börjar blifva känt.

(1) Hvardera af dem består af 10 a 12 neddrifne trän, stockar eller pålar i sjöbotten.

Hvad som likväl i synnerhet är här räkna såsom företrädes förmån framför så många andra små- och upstäder, äro de afgifter till Staden, som, enligt Privilegier och Kongl. Bref, ärläggas under namn af Stadsandel af de förbi Staden gående varorna. Genom nådig Resolution af den 3 Aug. 1783 blef Staden tillåtet, att med 1806 års början beräkna Riksdalern a 3 daler silfvermynt vid upbörderna af en del sådane inkomster, hvilka derigenom vunnit en sådan tillökning, att Stadens publika

byggnader kunna uprätthållas, samt Staten lönas och ändå derutöfver ett öfverskott till oförsedde utgifter äga rum.

Här hållas årligen marknader d. 13 Jan. 10 Jun. och 19 September.

Staden har måst vidkännas flere missöden. Redan 1644 måste dess invånare efter 2:ne års bosättning, genom Befälhafvarens otrohet eller feighet, se Staden af Norrska Troppar, under Hannibal Sehestedt, utan svärdsslag intagas och brännas. Följande året bestormades kvarlevorne och hvad som hunnit repareras, af Danska Öfversten Henrik Bjelke, men förmedelst Svenske Kommendantens duglighet aflopp detta företag förgäfves. I Juli månad 1676 blef Staden åter af de Norrske under Fältherren Grefve Gyldenlöve intagen och bränd. År 1777 den 24 Sept. öfvergick Staden en betydlig eldsvåda, då Kyrkan och kärnan af Staden nedbrann. År 1788 i början af Oktober, då Svenska Armeen var sammandragen mot Ryssarne i Finland, och denna orten blottad på troppar till försvar, måste Staden, efter förlorade tillfällen af motstånd vid Svensksund och Quistrum, emottaga en del af den inbrytande Norrska krigshären under General Mansbacks befäl. Men i stöd af verksamma mediationer återgingo dessa troppar efter en månad, utan att öfva annan fiendtlighet än requisitioner af hvad som fordrades för deras uppehälle och beqvämighet.

Af Kongl. besök, hvarmed denna Staden blifvit hedrad, anmärkes att Kon. Carl XI. Uppehöll sig härstädes vintermånaderna år 1675, under då varande Danska fegden, samt att K. Gustaf III. Nådigst besökte Staden 1772, då det åter liknade sig till orolighet emot Norrrikes gräns, äfven som Staden under Krigsrörelserna och beredningen till den året 1814 lyckligen och ärofullt vundna föreningen med Norrska Riket, egt den hugnaden, att få emottaga Deras Kongl. Majestäter och Deras Kongl. Högheter KronPrinsen och ArfPrinsen.

Staden, hvars Wapen är ett gående skepp med fulla segel, styres af en Borgmästare och sju Rådmän, samt har Kämners-Rätt med 2:ne Kämnerer, i hvilken en Rådman är Ordförande. Stadens Borgare äro 100 till antalet. Folkmängden ökar sig, och har de nästföregående åren gått nära 1800.

Af byggnader märkes:

LANDSHÖFDINGE-RESIDENSET, anlagt 1758 af sten, är rymligt och beqvämt inrättadt. Det är försedt med 2:ne flyglar äfven av sten, af hvilka den ena nyttjas till Lands-Kansli och Kontor, den andre beagnas för Landshöfdingens behof, och är med en borggård omgifvet.

STADS KYRKAN, som är Moderskyrka, har före 1777 års brand varit Korrskyrka, men med tillhjälp af en allmän Kollekt och Stamboks insamling öfver Riket, blef den åren 1783, 1784, efter nådigst fastställd ritning ombyggd i mera vanlig form, ljus och rymlig, 70 alnar i längden och i bredden 29. Tvänne rader pelare i Korintisk ordning, upphålla det hvälfda undertaket; och Läktaren, som intager Kyrkans alla sidor, gifver ett eget vackert utseende. Kyrkan är försedd med en i Stockholm förfärdigad vacker Prädikstol och Altartavla, hvilken senare i fonden lämnar ledighet för tillägg och fullkomnande, så snart ökade tillgångar det medgifva. Orgelverket, som är ett af de större och byggdt af Orgelbyggaren Strömblad för 1600 R:dlr år 1786, är en skänk af Stads-Kassan. Tornet, hvars ena sida utgör Kyrkans västra gafvelmur, har i senare åren blifvit uppfördt till behöflig högd, och är nu under beredning att täckas med koppar. En välljudande klåcka af 12 skeppunds vikt, omgjuten af Rådman N. Billsten i Skara, är här i de 3:ne nedbrändes ställe uppsatt, och ett Tornur, till nytta och prydnad, tillköpt år 1803. Planen omkring Kyrkan utgör en stor fyrkant; den har förut varit Grif-teplats, men är nu jämnad och planterad med trån i form af alleer. För begrafningar är i dess ställe en särskild plats utom Staden på dess södra sida, inköpt och enligt år 1806 i nåder fastställd ritning, apterad och med en hög stenmur omgifen. Portsidan af denna mur emot Landsvägen har en särskild facon, och vid ingången 2:ne Pyramider af finslipad sandsten med inskriptioner, gifne af Kongl. Antiquit. och Witterh. Akademien. På den ena Pyramiden läses:

Wenersborgs Församlings BegravningsPlats invigd 1808. – Och på den andra: Herre! Lär oss betänka att vi dö måste. Men byggnaden af Bisättnings- och Ben-huset, som ritningen uptager, inställes intill dess Kyrkans kassa lämnar ärfordeligt öfverskott.

Ett KRONO BAGERIHUS af sten, upbyggt 1752 och inrättadt med 9 st. ugnar, anses för det bästa i Riket.

Ett af gråsten grundmuradt HUS TILL LASARETT, 2:ne våningar högt, genom Kongl. Serafimer-Ordens Gillets försorg inköpt för ortens behof, har ständigt varit begagnadt af omkring 30 Patienter och kan för dess rymlighet emottaga flere. Nära intill Lasarettet är HOSPITALS-HUSET, byggdt af trä, med inrättade rum och celluler för 8 a 10 dårar.

ÄMBETSGÅRD finnes för Församlingens Kyrkoherde, tillika med 9 och ett halft tunnland ängmark, kallad BÅTISHAGEN, och hvilken mark är belägen vid Wasenda Prästgård, tre åttondels mil utom Staden.

StadsKomministern har efter branden och intill dess Boställrum blifver att tillgå, bebodt FATTIGHUSET, som nu är för sitt rätta ända-



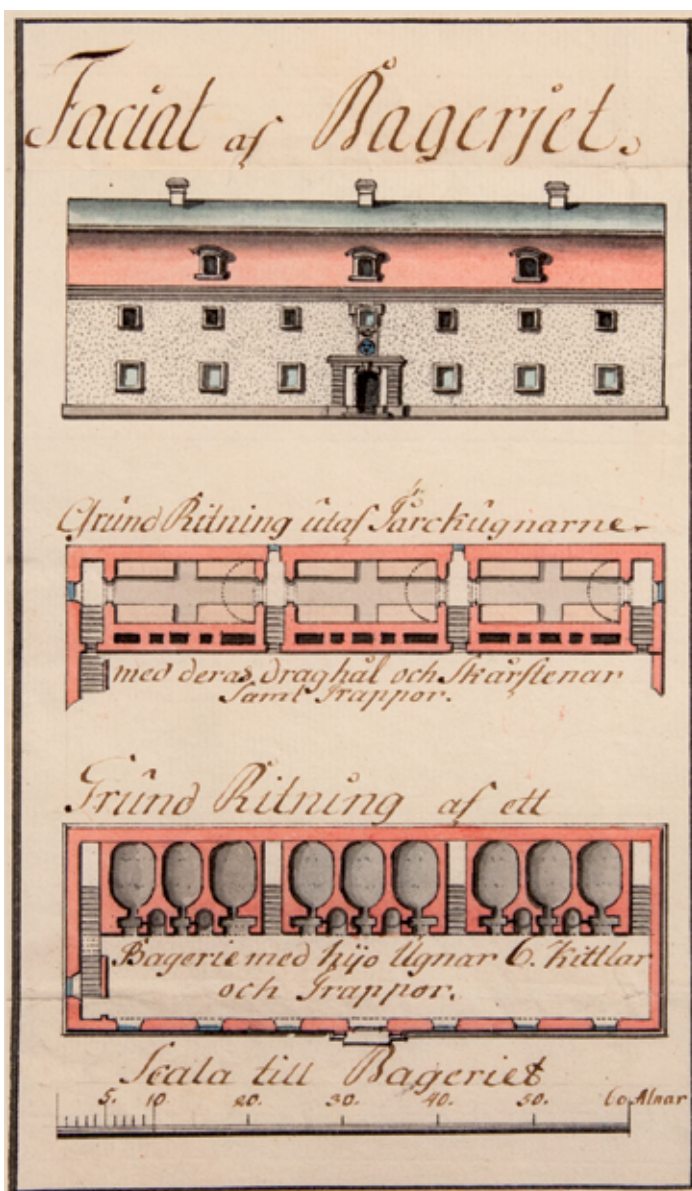
*Infarten mot Vänersborg över Dalbobron, där bronns öppningsbara del utgörs av en så kallad balansbro. I bildens mitt landshövdingeresidenset och därbortom skimtar kyrktornet. Akvarell, sent 1790-tal, av Elias Martin (1739-1818).  
Ingår i Vänersborgs museums samlingar.*

mål reclaimeradt. Jämte några tunnland Stadsjord, som åt Komminister uplåtne, är hemmanet VIKSÄNGEN, trefjerdedelar, i Tunhem beläget och från Staden trefjerdedels mil aflägsset, honom till understöd, såsom Kapellansbol år 1692 anslaget. Detta hemman, som har god jordmån och tillräcklig skog, är en af Stads-Komministerns väsendtligare fördelar.

SKOLHUSET, byggdt af sten, indelat för 2:ne klasser, och tjenar äfven till Boställe för Skol-Rektorn. Rektors Klassen är grundad på Kongl Stat och har dess Lärare i årlig lön 27 tunnor 12 kappar Kronotione samt Sockenegang af Wenersborgs Församling till ungefär 14 R:dlr 24 sk. Banko. Kollegklassen är inrättad af Staden. Läraren eller Kollegen njuter 66 R:dlr 32 sk. Banko i årlig lön ur Stads-kassan.

KRONOHÄKTET är i sednare åren, enligt år 1801 fastställd ritning, af tegel nybyggdt, och i godt stånd och innefattar äfven boningsrum för vaktmästaren.

Utom, men nära, Staden äro belägne NABBENSBERG, BEATEBERG och NICKLASBERG, boningsställen, som äro vackra ge-



Ritning, utförd 1749 av Carl Hårleman, över Kronobageriet i Vänersborg. Bageriet började uppföras samma år och kom att rivas vid mitten av 1840-talet för att ge plats för det nya länsfängelset. Ingår i Vänersborgs museums samlingar.



nom deras byggnad, läge och dervid gjorda planteringar. Det första tillhörbrukspatronen J. Wikström, det andra ÖfverFältLäkaren, Assesorn och Wasa Riddaren Hollberg och det tredje Rådmannen N. Söllscher.

Landt-Församlingen, som består af Socknarne WASENDA, NAGLEM och RYR, är af lika egenskap i anseende till läge, jordmån och odling; öfverallt höglänt, inskränkt och till jordarten i allmänhet af blandad och sämre beskaffenhet; kall och besvärad af syra. Och då Allmogen, ända intill början af innevarande århundrade, egentligen haft för näringsfång, att besörja körslor på den så kallade Edsvägen, hvartill fordrades icke mindre än 800 hästar, är det lätt att sluta till åkerbrukets vård. Det är först ifrån den tid Trollhätte Durkfart blef färdig och Edskörslen till större delen uphörde, som omtanken för eget bestånd började anse åkerbruket såsom enda öfriga medel dertill. Också är i de sednare åren mycket vunnet; men med all förbättring i jordbruket, som här är att påräkna, kan dock denna orten icke blifva så kallad sädesort. Då höst- och vårsäd sammanräknas, kan på ett helt hemman icke sås mer än 40 tunnor till största delen hafra. Till sädesinköp kan likväl lätt så mycket penningar, som behöflige äro, anskaffas genom förtjenster af varutransporter, som i anseende till läget icke alldeles upphöra.

Kyrkan, som kallas GUSTAF ADOLFS KYRKA, är sammanbyggd af Wasenda och Naglems forna kyrkor (1), hvilka voro gamla och förfallna och derjämte Naglems kyrka af ett obeqvämt läge vid Göta älf i Socknens yttersta gräns. För att bereda denna sammanflyttning till en kyrka på ett vid Landsvägen och midt i Församlingen tjenligt ställe, som fann så mycket motstånd i Allmogens begrepp, besiktigades de gamle kyrkorne och förbättringarne värderades, kostnadsförslag till en ny kyrka upgjordes; och då skillnaden befanns mindre betydlig, samt äfven dertill kom, att reparationerna skulle med mera skyndsamhet vidtagas, men för nybyggnaden åter en tid måste föregå till insamlande af byggnadsmedel; så fattades vid allmän Sockenstämma år 1787 det beslut, att väl låta de gamla kyrkorna stå, men icke repareras vidare än i de delar, som voro nödvändige för Gudstjenstens hållande, så länge de kunde utan fara nyttjas; att genast begynna med årliga sammanskott till den framdeles skeende byggnaden; att tiden till nybyggnaden skulle i mån af samlade tillgångar bestämmas, och att updraga till Kyrkoherden och Kyrko-Rådet att vidtaga alla till detta ändamål hörande anstalter och beredningssteg. Efter 10 års sammanskotter och nitfulle bemödanden att samla penningar och byggnadsämnen, skedde 1797 början med byggnaden, enligt af Konungen fastställd ritning. Arbetet fortsattes till

hösten 1799, hvarefter kyrkan blef följande året till bruk och offentlig Gudstjenst invigd, till hugnad för Socknarnes Invånare: hvilke, glömmade det förflutna af stridigheter och mödor, gemensamt insågo nytan och det värdiga i deras företag, och glädde sig öfver dess lyckliga fullbordan.

Kyrkan är stor af 64 alnars längd och 25 bredd och genom dess enkelhet vacker. Wid västra gafveln är ett grundmurat Torn med 2:ne klåckor.

- (1) Att Wasenda Kyrka varit mycket gammal, upplyses af följande i Kyrkoboken fundne annotation: "Tå 1690 thet i Choret straxt vid Altaret gräfdes ett griftställe åt Factoren Måns i Korrsberg, fant Asmund Klockare ena kruko i jorden kohl och asko uti och tu beläten ther hos, ett af koppar och ett af mässing, och när Kosaker sedan under arbete i Korrsberg fingo thetta se, bugade the sig och kystet, ropande crucifix, crucifix."

Följande Säterier, Boställen och Lägenheter må anmärkas:

ODENSJÖ eller ONSJÖ, så benämndt, som det tros, efter Oden, har en vacker belägenhet vid Göta älf, i Naglems Socken, och består af 3 och treåttondedels hemman, hvaraf ett Säteri, ett Rå och Rör och ett och treåttondedels Frälse. Egendomen är Fidei-Kommiss och eges nu af EnkeFru Öfverstinnan Hay, född Grefvinna Karin von Stockenström. Karaktärsbyggnaden består af ett tvåvåningshus af trä, stort och prydligt, och af en till boningsrum uppförd väl inrättad byggnad af gråsten. Denna egendom har jämte god jordmån, den fördel framför flere i denna ort belägne, att här finnes enskild skog till husbehof. Här är cirkulations-bruk inrättadt. Å sjelva Säteriet med ett och ettfjerdedels Frälse, som brukas derunder, sås 5 tunnor höstsäd och 40 tunnor vårsäd, som sammantaget ger per medium 8:de kornet. Höskörden upgår till vid pass 600 enbetslass. Här vinterfödas 8 hästar, 39 a 40 nötkreatur m.m. Wid gården framlöper en i sednare tider anlagd allmän Landsväg, och en färga är inrättad öfver Göta älf å den väg, som går åt nästa Gästgivaregård. Stenarten på Onsjö egor är spat-formig och tjenlig till gråstens byggnader. Framlidne Öfversten R. S. O. Wolrat Hay (1) har på ett behagligt ställe i en löfskogs trakt å egorne låtit af huggen tålgsten upresa minnesstenar åt aktningsvärde Medborgare, hvadan detta ställe fått namn af MINNETS TEMPEL. Också har Hr. Öfversten nära härintill på en uphögd och med löfträd omgifven plan bekostat upförandet af en rymlig graf för sig, Famille och blifvande

Fidei Kommissarier, hvilken, med Konungens nådiga tillstånd, blifvit till BEGRAFNINGSPLOTS invigd.

RESTAD, 1, KongsLadugård i Naglem, anslagen Landshöfdingen i Elfsborgs Län på lön, har en högländt belägenhet vid Göta älf och en behaglig utsigt emot de å andra sidan älfven varande Sätessgårdar, med bergen Halleberg och Hunneberg i fonden. Genom framlidne Landshöfdingen K. N. O. Baron J. Fr. Liljehorns här använde stora kostnader, under dess fleråriga Ämbetstid, såsom Länets Höfdinge, har Restad blifvit betydligt förbättradt till åbyggnader, odling, trädgård och planteringar, och giver nu ett vackert utseende, nöje och lönande afkastning. Landshöfdingen plägar här vanligen vistas öfver sommaren.

BRINKEBERGS KULLE, ett känt ställe i Naglem, så väl af der inrättade GUSTAFS SLUSSAR i Kanalen CARLS GRAF, hvilken här går fram, som här varande KronoBränneri, bör här för flere orsaker anmärkas. Här är nu Boställe för en SlussInspektor, som besörjer nödiga antekningar vid Slussfarten samt Slussarnes vård och öppning. Kronan har här ett förrådshus för Armeen; de öfrige af dess bränneribyggnader hafva tillfälligtvis Krigsåren 1808 och 1814 tjenat till Sjukhus.

- (1) Bemålde Öfverste, såsom befordrare af goda ändamål inom Socken, har huvudsakligen beredt en Skolfond af 250 R:dr R:gl, hvaraf räntan är bestämd till särskild lön åt Klockaren för Fattiga barns undervisning; han har dessutom skänkt 100 R:dr R:gl hvaraf räntan skulle vara en belöning till den, som mot betalning gör åkerredskap till Församlingens tienst.

HULT, ett halft, Säteri i Naglem, en fjerdedels mil från Göta älf, med tillhörande QVARTORP, ett fjerdedels Frälse, har varit boställe för Mekanik-Direktören vid Trollhätte Slussverk, men hörer nu till de egendomar, som äro af kronan uplåtne till detta Werks Bolag Hult, som nu är bortarrenderadt, är tämligen bebyggdt, men egentligen utmärkt för åbyggnadens läge på en öfver det vanliga hög bergsplan, hvarest är fri utsigt öfver det på andra sidan älfen liggande Tunhems Pastorat. Den odlingsbara marken är inskränkt; Qvarntorp deremot har vidsträckta egor. Bägge desse hemman hafva god jordmån, kunna tillsammans besås med 50 tunnor säd och ega behöflig skog till vedbrand och gårdsl.

Vasenda, ett halft, Kyrkoherde-Boställe, treåttondedels mil från Staden och enfjerdedels dito från Gustaf Adolfs kyrka, är så till man- som

ladugårdshus upbyggdt i nuvarande Indelningshafvares Kontrakts-Prostens Magister J. Haléns tid. Jordmånen är god, men egorna små och inskränkte. Med den betydliga förbättring, som detta Boställe vunnit i nu varande Innehafvarens tid, är årliga utsädet 1 tunna råg och vid pass 20 tunnor vårsäd, hvaraf rågen gifver 15 a 20:de och vårsäden 5 a 6:te kornet. På dess små egor är höfångsten ringa, likaså betet. Skog saknas alldeles. För några år sedan är Bostället af Landtmätare rörlagdt, till skillnad från angränsande hemman.

Stommen Lilla ESPERED, en fjerdedel i Naglem, och TUNGEBOL, en fjerdedel i Ryr, ägo bägge enstaka; och som desse hemman hafva små egor och svagare jordmån, är också afkastningen ringa. Betet är någorlunda och skog till gårdsle och bränsle behöflig.

ÖNAFORS, Frälse, förmedladt till ett halft i Wasenda, tillhörigt aflidne Landskammereraren Nordströms Sterbhus, har en Manufakturinrättning för järnsmide, finbladig Sågqvarn, Mjölqvarn med 6 par stenar utom sikt- och gryn-qvarn samt bränneri, hvilket allt i mån af tillräckligt vatten drives med fördel. Stället är väl bebyggt, Karaktarhuset, af trä med 2:ne våningar, är stort och vackert på en jämn plan med trädgård nära Göta älf, som här gifver åt stället ett ökad behag.

I Wasenda Socken ligger en utjord, kallad KASAN, som tillhör berörde Socken, utgör yttersta delen deraf och går ända intill Staden. Afl. Borgmästaren Lindquist har för många år sedan här anlagt ett Tegelbruk och Trädgård, som sedan köptes och ännu eges af nu varande Borgmästaren KommerseRådet J. Krull, hvilken låter fortsätta tegeltillverkningen.

Kapellans-Bostället SVINÅKER,  $\frac{1}{2}$ , i Naglum är enstaka, genom rågång skildt från dess grannar och af vanlig åbyggnad. Detta Boställe är ett af de bästa hemman i Församlingen, af en högländt belägenhet, utan behof af många diken, har vidsträckta egor, bördig jordmån, godt höbol och bete samt tillräcklig löf- och barrskog till byggnader och andra förnödenheter.

HEDETORPET (Södra)  $\frac{1}{4}$  Krono i Naglem, är Boställe för en Hejderidare, åt vilken är uppdraget att vårda en inom Wasenda Gäll belägen Skogs-allmänning, till större delen genom Skogs-Kommissionens Dom den 6 Augusti 1692 Kronan tillerkänd och under den 8 December 1738 af Kongl. Bergs-Kollegium, emot Rekognitions-afgift af 10 daler Silfvermynt, åt Kållereds Manufaktur-Verk upplåten. Hemmanet, som är föga bebyggt, har medelmåttig jordmån, men vidsträckta marker och tillräcklig skog.

STRÖMMEN, ett halft Frälse i Naglum, som äfven kallas ÅKER-



*Infarten till Vänersborg från öster med kyrkan till höger. Teckning utförd 1833 av prästen i Händene, Johan Gustaf Thun (1798-1843). Ingår i Skara Stift- och landsbiblioteks samlingar.*

STRÖM, vid Göta Älf och ytterst i Socknen mot Bohus Län, en tredjedels mil neder om Trollhätte-fallen. Här är en Sluss anlagd för Fartygens gång och en Sluss-Skrivare för anteckningarne.

I Naglums Socken äro flere ställen, vackra så till åbyggnad som belägenhet, hvilka egas och bebos af Ståndspersoner, såsom ÖFVERBY, ett och ett halft Skatte, egas och bebos af Kaptenen i Ostindiska Compagniets tjenst, Erik Nissen; SKÄLSBO, 1-4:dels Frälse, af JagtLöjtnanten C. A. Helm; TORSERED, Frälse, af Possessionaten Ol. Holmgren; KORSSBYN, 1-4:dels Skatte, af Sluss-Inspektoren Kr. Horster. Dessa lägenheter vittna om en i vår tid synbart stigande hog för odling, och om nyttan af de bemödanden som användas att väcka uppmärksamheten och leda tänkesätten mera allmänt till Landtbruket.

RYRS Socken, som kallas södra Ryr- till skillnad från nästgränsande 2:ne Socknar, (nämligen en i Bohus Län och en på Dahl i Frändefors hvilka här möta), har en Kyrka, som efter all anledning ur gamla Kyrkoböcker varit Kapell. År 1730 blef Kyrkan flyttad till nu varande beqvämliga ställe en och en half mil från Wenersborg och byggd af trä. I en särskild stapel af trä äro 2:ne kläckor.

KOLLERÖ-BRUK, ett Stål- och Manufakturverk, är här beläget i gränsen af BohusLän vid den så kallade Risån, midt emillan Städerna

Wenersborg och Uddevalla, och privilegieradt på obestämdt skeppundtals smidesförädling af köpt ämnesjärn till in- och utrikes försäljning. Detta bruk anlades 1724 af Rådsmannen Jöns Kock i Uddevalla och Direktören Joh. Dassau, och kallades KULLERED deraf, att Sätessbyggnaden upfördes på en högd, kallad KULLEN. Det består af 2:ne Stålugnar med 3:ne Kistor af tillsamman 250 Skeppunds rymd, 7 kniphammar-stockar med 7 kniphamar och en planerhammar för Sågblad; 2:ne spikhammar-stockar med spikhamrar. Hit höra 3:ne hemman, Mjölqvarn med 2 par stenar till tulltägt Sågqvarn till husbehof och ett Tegelbruk. Till smidet nyttjas stenkol, men till stålugnarne träkol af egna och rekognitionens skogen. Det stål, som här tillverkas, anses för det bästa och är af Utlänningen efterfrågadt. Af nu varande Egaren, BruksPatronen Johan Wikström, är Bruksrörelsen utvidgad till större tillverkningar, och drifves med fördel.

HEDETORPET (norra), ett fjerdedels Skatte, är ett vackert och väl bebyggdt ställe vid landsvägen ej långt från kyrkan ock nära kyrkosjön, med tillräcklig löf- och barrskog; eges och bebos af BruksInspektoren Clarks efterlemnade Enka.

I afseende på allmänna tillståndet, må anföras, att folket i denna orten är mera fattigt än välmående, Boningsställen och Byggnader medelmåttige, lefnadssättet tarfligt i likhet med utsädet, som mäst består i hafra. Allenast några få hemman hafva skog till afsalu, de fläste blott till gärdslä och bränsle, och någre hemman alldeles ingen. Med inskränkte egorymder af medelmåttig godhet och ännu icke upnådd odling, efter fornda så kallade Edskörslen, och alltså litet höfång och ringa Boskapsskötsel, måste större antalet af hemmans-åboer köpa en betydlig del af den spannmål, som fordras till brödfödan, och genom varutransporter söka godtgöra så väl detta utgående penningbelopp, som andra årliga utgifter. Härigenom drages Arbetaren från åkerbruket och hemmansförbättringen går långsamt. Genom dessa körslor emillan här närbelägne Städer och dervid sig företeende tillfällen till lättsinne och afvikelser, vill Religionskänslan försvagas; sedeförbättringen går derföre långsamt. Vid jämnförelsen af närvarande ärfarenhet med annotationer från forntiden, äro Passionernas utbrott visserligen nu mindre våldsamme och ryslige, men det onda är mera fördeladt och döljgt under en ytlig hyfsning; i synnerhet visa sig de utsväfningar, som äro vällustens, --- och utan vederbörandes fortsatte bemödanden och alfvarsamma åtgärder, att med vanära och straff stämpla fylleriet, skall böjelsen för bränvin fortskynda till fattigdom och elände.

# En ung diversearbetares betraktelser av livet på Stadshotellet åren 1960-1969

Av

**Göran Boman**



*Stadshotellet med den klassiska skylten.*

*Foto Erik Björnånger 1972, Vänersborgs museum.*

Min far, Bengt Boman, började arbeta på Stadshotellet 1934, först som springpojke sedan hotellvaktmästare och var nu portier.

En morgon, när jag var i 12-årsåldern, väckte han mig tidigt och berättade att en hotellvaktmästare var sjuk. ”Vill du följa med till hotellet och borsta gästernas skor innan du går till morgonbönen på läroverket”. Jag nappade och detta blev min start på ett 10-årigt arbete på stadens hotell. Jag fortsatte att cykla med pappa tidiga morgnar för att putsa skor, när behovet fanns. Det fungerade faktiskt så på 60-talet, att gästerna ställde ut sina skor utanför rumsdörren på kvällen, för att få dessa putsade innan frukost nästa dag.



*Pappa Bengt, köksmästare Knut Öhlén och Carl Bruzelius jr.*

Det finns säkert de som kallar detta barnarbete, men jag vill mera betrakta det som en del i min uppfostran. En fantastisk möjlighet att träffa många olika typer av människor.

Jag började mitt arbete ideellt, men ganska snart fick jag en liten ersättning på 1,50 kr/timme. På löneutbetalningen stod det ”extra diversarbetare”. Min roll utvecklades med att jag varje söndag vikarierade för gårdskarlen, som då hade ledig dag. Arbetsuppgifterna bestod i att sopa trottoaren, bära in koks till kökets AGA-spisar samt bära ut sopor från lördagskvällens begivenheter, på denna så populära samlingsplats.

Hotellet arrenderades vid denna tid av direktör Carl Bruzelius, med andra ord min första chef. En person jag har mycket att tacka för. Han var tydlig, krävande, korrekt och mycket rädd om gästerna och hotellets rykte, men även om sin personal. Familjen Bruzelius var i allra högsta grad närvarande i vardagen, då deras bostad låg på tredje våningen i hotellbyggnaden. Carl arbetade ibland som hovmästare och var speciellt engagerad i tillställningar i festvåningen, hustrun Olga skötte kontoret med fakturahantering, löneutbetalning m.m. Carls svärmor Anna Gruber var husmor.





*Göran Boman på väg att hämta gods på Järnvägsstationen.*

På något sätt trodde Bruzelius på mig och gav mig alltmer ansvar. En annan som trodde på att "arbete befordrar hälsa och välstånd samt förhindrar mångt tillfälle till synd" var min konfirmationspräst. Som många vet ingick det ju på den tiden i konfirmationsundervisningen att varje söndag gå i kyrkan och skriva minnesanteckningar från predikan, för att sedan kunna redovisa detta vid nästa undervisningstillfälle. Detta kolliderade ju med mitt vikariat som gårdskarlar. Med viss vånda tog jag ett samtal med prästen och berättade om mitt "extraknäck". Hans svar blev "det räcker att Du går i kyrkan var 4:e söndag".

Mitt intresse för hotellarbetet växte sig allt starkare och när jag tog realexamen 1964 fick jag omgående heltidsjobb som hotellvaktmästare, vilket jag behöll till hösten 1969 med uppehåll 15 månader för militärtjänst. Som hotellvaktmästare hade jag mina arbetsuppgifter i huvudsak i receptionen, men jag fick också möjlighet att testa ett flertal andra roller. Sammanhållningen mellan personalen var genomgående mycket bra och alla hjälpte alla, när behov fanns.

På 60-talet hörde direktleveranser av varor till undantagen, i stället hämtade vi det mesta på järnvägsstationens godsmagasin samt hos ett antal leverantörer i staden. Många av hotellets övernattande gäster kom också med tåg och ville ha sitt bagage hämtat.

I början skötte jag detta med en 3-hjulig transportcykel, för att sedan konstruera en kärra att dra efter mopeden. När jag fyllde 18 år och fick körkort blev allt mycket enklare. Detta var i sin tur en källa till mycket drickspengar. Stundtals var tillskottet lika stort som månadslönen.

En samlingsplats var precis vad hotellet var för stadens medborgare på 60-talet. Här fanns aktiviteter för de flesta. Kärnan var givetvis den vackra matsalen med 4 danskvällar i veckan.

I den enklare avdelningen ”Hubertus” kunde man äta briclunch och på kvällar och helger ta en smörgås med tillhörande snaps. En trappa upp fanns en fantastisk festvåning, som fylldes av ett i staden rikt föreningsliv samt av större fester. På nyårsafton var det dans i två våningar med slutsålda biljetter redan i mitten av december.

Vem som helst kan ju räkna ut att denna stora mötesplats skapade utrymme för många härliga episoder.

Jag minns särskilt en man som kom varje söndag till Hubertus, hade mycket bråttom och ville ha 2 vita och 1 brun samt eventuellt sin smörgås, därtill 1 Aftonbladet och 1 GT. Hans ärende var egentligen att han skulle till ”Plantagekiosken” och köpa kvällstidningarna.

En söndag bar det sig inte bättre än att mannens rock blev förbytt i garderoben under hotellbesöket. Försök förklara hemma att rocken blivit förbytt vid ”Plantagekiosken”! Denne man såg vi inte på några veckor därefter.

Uttrycket 2 vita och 1 brun kräver kanske en förklaring!? Detta kom sig av att utskänkingsreglerna endast tillät 2 brännvinssnapsar, vilket gjorde att den som inte nöjde sig med detta fick ”fylla på” med 1 cognac. Till saken hör att mat var obligatoriskt att servera. Det är här den berömda ”sprintsörgåsen” kommer in i bilden. Denna bars in av servitören, för att i de flesta fall sedan bäras ut orörd.

Stadshotellet förhyrde även sommarrestaurangen Strömsborg, ungefär 300 m från hotellet på andra sidan Residensbron, under många år. Inför valborgsmässoafton varje år stängde matsalen på Stadshotellet, endast frukost serverades till övernattande gäster, och all restaurangverksamhet flyttade till Strömsborg, för att sedan flytta tillbaka på hösten igen. Flyttarna var en omfattande apparat, som krävde noggrann planering och sköttes helt med egen personal och inlånade skåpbilar. Alla husgeråd och färskvaror skulle fraktas med och allt skulle klaras

mellan lunch och supé samma dag. Att hålla restaurangen stängd en dag för flytten fanns inte på kartan.

Danskvällarna var även här omåttligt populära, kanske ännu mera än på Stadshotellet.

Jag minns speciellt danserna på måndagskvällarna, då det inte var ovanligt med 150-200 gäster. Dessa var speciellt välbesökta av övernattande företagsrepresentanter från hotellet och av "tjejjäng" från staden.

Utöver sedvanlig jacka/kappa fick jag då förvara ett stort antal väskor med handarbeten, när jag extraknäckte i garderoben. Med andra ord valde man att "sticka" på en danskväll i stället för att sitta hemma hos en väninna och handarbeta tillsammans. Ett smart drag här var att låta damerna slippa supévånget och endast behöva beställa te, rostat bröd, smör, ost och marmelad.

På 60-talet fanns inget disco så långt ögat nådde, utan varje danskväll var det alltid levande musik. Detsamma gällde många söndagsmiddagar, då några lokala aktörer underhöll på piano och violin eller som i något fall melodicittra.

Festvåningen användes som sagt flitigt. Föreningslivet var rikt i Vänersborg redan på den tiden och här ordnades fester, allt i från mindre grupper och upp till 275 gäster, vilket var det maxtal som den vackra festsalen rymde. En annan viktig uppgift för festvåningen var kopplingen till teatern. Där stod jag många kvällar med en korg på magen och sålde godis och cigaretter i teaterpauserna.

Denna praktiska koppling mellan teater och förtäring är idag återupptagen igen, trots att hotellet upphört sedan många år. Nu sköts detta av Folkets Hus personal.

Exempel på ett annat stort arrangemang var landstingets "lagtima" möte, som varje år under en höstvecka hölls i festvåningen. Då omvandlades festsalen till sessionssal, med allt vad det innebar. Dock var teknikkraven inte lika omfattande då, som idag. Denna vecka var också samtliga hotellrum bokade för de tillresta landstingsmännen. Här var det viktigt för många gäster att få samma rum år efter år.

På 60-talet var Riksteatern flitiga besökare med sina uppsättningar på teatern. Jag fick därmed stifta bekantskap med många kända skådespelare, som övernattade på hotellet. En del var lika öppna på sin lediga tid som på scenen, men en del ville leva ostört på sin fritid. Rumsvalen var då extra viktiga och ett gott minne eller bra noteringar kunde ge lite extra dricks, om de återkommande skådespelarna fick samma rum som vid förra besöket.

En stor arbetsuppgift i receptionen var att bemanna hotellets manuella telefonväxel. Mobiltelefoner fanns inte och vissa delar av Sverige hade heller inte automatiserade telefonstationer, utan telefonnumren var 3-siffriga och fick beställas genom växeltelefonister ute i landet.

Ett annat starkt minne var de stora idrottsevenemang, som Vänersborg arrangerade redan då. Sportjournalisterna bodde ofta på hotellet och enda sättet att kunna TV-sända referaten på kvällen var att sända filmrullarna med tåget. Jag körde materialet till Öxnered och personal från TV mötte upp i Göteborg.

Den största tjuvsnigen och bästa lärdomen med att arbeta i hotellmiljö anser jag var de varierande arbetsuppgifterna och kontakten med alla olika typer av människor, nöjda, missnöjda, glada, irriterade, ibland omåttligt krävande m.m. Det finns nog inget härligare än att vända en missnöjd gäst eller att lösa ett problem lite utöver gästens förväntan. Starten på min yrkesbana anser jag har lagt grunden för hela mitt yrkesverksamma liv. Egentligen borde alla någon gång i början av sin karriär arbeta inom serviceyrket.

1969 lämnade jag hotellet och gick vidare, men fortsatte att jobba med service yrkeslivet ut.

Stadshotellet, med den dåvarande arrendator Nils Bergström, sattes i konkurs den 30 oktober 1979, vilket jag tycker var mycket tragiskt. Vänersborgs kommun var inte beredd att bekosta de omfattande renoveringar som hotellet var i behov av vad avsåg brandsäkerhet och upprustning av restaurangköket. Ett vackert, välskött hotell i Vänersborgs vackra centrum hade fyllt sin plats och uppgift även idag.

Byggnaden stod sedan tom en tid, användes därefter som kommunhus för olika förvaltningar och några år senare tog Folkets Husföreningen över lokalerna och driver dessa än i dag.



*Göran Boman. Född i Vänersborg 1948.  
Ersättare i styrelsen samt ledamot av  
årsskriftsnämnden i Vänersborgs Söners Gille.*

# Katrinedals kyrkogård

Av

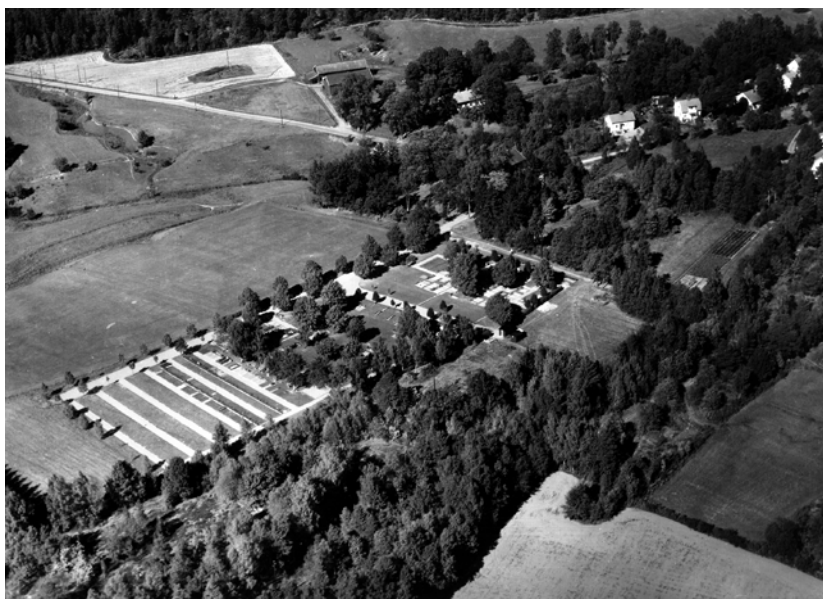
**Christer Zetterberg**

Året är 1915. På kontinenten rasar sedan ett år det som senare kom att benämnas Första Världskriget. Skyttegravskriget hade utvecklats, fler och fler länder blev involverade och de enorma förlusterna hade börjat fylla tidningarnas rapporteringar. Bara under en dag hade exempelvis vid Neuve Chapelle 583 engelska officerare och 12309 meniga stupat för tyskarnas spärreld. Inte bara soldater drabbades. Tyskarnas behandling av civilbefolkningen i främst Belgien hade redan väckt fasa. Även om Sverige redan i augusti året innan hade förklarat sig neutralt, var det inte givet att detta ställningstagande skulle hindra att även vi drogs med.

Vänersborgs befolkning var vid denna tidpunkt drygt 8 000 personer. Sedan 1808 hade tre begravningsplatser används i staden, Kapellkyrkogården, Östra kyrkogården och Strandkyrkogården. Redan i slutet av 1840-talet var den förstnämnda kyrkogården otillräcklig, den Östra bedömdes redan från början ligga allt för nära bebyggelsen och ha markförhållanden som aldrig blev fullt lämpliga, varför det redan 1887 invigdes en ny begravningsplats vid Vassbotten, Strandkyrkogården. Vänersborg hade inte drabbats av någon större epidemi sedan sommaren 1866, då koleran senast härjade. Fortfarande fanns dock andra farliga smittsamma sjukdomar som tog många liv. Bara under 10-årsperioden 1895- 1904 dog 144 personer i lungdot eller annan tuberkulos i staden.

Hösten 1915 anmälde Kyrkorådet genom kyrkoherde Gunnar Helander till Drätselkammaren att inom de närmaste åren stod staden inför ökat behov av kyrkogårdsutrymme. Kommande vår lät Drätselkammaren genom stadsingenjören August Carling undersöka några områden inom stadens planlagda delar. Denne fann snabbt att tänkbara områden endera hade för grunt markdjup till berg, mindre än två meter, bestod av blålera vilket är hinderligt dels för torrläggning dels för likens förmultning eller var vattensjukt och svårt att dränera vid högvatten.

Till följd av utredningen beslöt Stadsfullmäktige 18 mars 1916 att tillsätta en kommitté som skulle utreda om det var möjligt att finna



*Flygbild 1958, första etappens begravningskvarter. I bakgrunden Katrinedals gård.*

andra mer perifera områden, både inom och utanför stadens gränser, antingen genom inköp av landeriet Johannesberg eller Låckereds egen- dom. Kommittén bestod av 5 ledamöter; Direktören Edwin Andersson, Byggmästaren Oskar Nyberg, Skomakaren Adolf Jansson, Direktören C H Ström, Ombudsman F A Hallander.

Kommittén tog god tid på sig och utredningen och ärendet tycktes efter en tid ha gått i stå. Det föranledde Kyrkorådet, genom Gunnar Helander att återkomma i oktober 1917 och i skarpare ordalag förklara, att kyrkogården III, Strandkyrkogården, inte kunde anses räcka längre än till nästa års höst och i händelse av ökad dödlighet i staden, ännu kortare tid. Därför ansågs att åtgärder för ”anordnandet av ny kyrko- gård oundgängligen måste vidtagas redan innevarande höst. Kyrkorå- det önskar ett omedelbart svar”.

Efter beredning togs ärendet snabbt upp i Drätselkammaren och Kommunfullmäktige under november månad. Stadsingenjören Carling redovisade kommitténs yttrande och framhöll att egendomen Låckered hade lämpliga åkerfält mellan gårdsbyggnaderna och järnvägen UVHJ. Arealen bedömdes räcka i 30 år och det dubbla vid dubbelt gravdjup. Ytterligare fem-sex gånger så stora markarealer finns dessutom att

tillgå som reserv. Under hand hade framkommit att Låckered kunde förvärvas för 150 000 kronor. Kommittén bedömde dock att priset var alldeles för högt och att kommunen skulle göra en rejäl förlustaffär och framhöll att ett inköp i alla avseenden måste anses olämpligt. Johannesberg, som tidigare nämnts av Stadsfullmäktige, erbjöds staden för 45 000 kronor. Läget ansågs inte helt olämpligt för begravningsplats, goda dräneringsmöjligheter, men för att få en lämplig utformning borde även angränsande fastigheten Marieberg förvärvas. Ägaren var villig att sälja för 9 000 kr. Avståndet, jämfört med Låckered, bedömdes lika och utgjorde inget hinder. Dock ansåg en kommittémedlem att vägen dit var mindre tilltalande, rentav ful, då man måste passera tegelbruken. Även ägarna till egendomen Fredriksberg bjöd ut sin fastighet, men denna bedömdes inte intressant. Kommittén avslutade emellertid sitt utlåtande med att framhålla att den på Blåsut gjort "en angenäm upptäckt, nämligen hemmanet Katrinedal". Här ansåg man sig ha funnit vad man sökte. Avståndet var inte längre än till Låckered och vidare ägde kommunen den intelligande egendomen med samma namn. Stadsfullmäktige antog 22 november 1917 kommitténs förslag att avstå Låckered, ta till omprövning Johannesberg och Marieberg till erbjudna priser eller Katrinedal, om det för detta hemman gick att komma överens med ägaren om lämpligt pris. Ägaren till Katrinedal 1:4, 1:6 avled under denna tid och affären gjordes slutligen upp med sterbhusdelägarna. Det förhandlade priset 33 000 kronor för över 13 ha mark med byggnader ansågs inte alltför avskräckande.

Fastigheten saknade vid tillfället fri utfartsväg till allmän väg och Drätselkammaren föreslog att en ny utfartsväg borde ordnas mot Öxneredsvägen. Dessutom framfördes att lämplig plats för ett gravkapell skulle tas med i den första planeringen. Någon ny väg byggdes inte utan befintliga Katrinedalsvägen kom att utgöra tillfartsväg. Något kapell har heller inte tillkommit. Den åker- och betesmark som från början inte skulle behövas för begravningsplats, föreslogs sambrukas med det av staden redan ägda hemmanet Katrinedal under Djupedalen i Frändefors kommun.

Stadsfullmäktige beslöt 3 april 1918 att enhälligt anta Drätselkammarens förslag.

Det var och är troligen inte så vanligt att en stad förlägger en begravningsplats utanför det egna stadsområdet. I detta fall var säkert bristen på lämplig mark det främsta skälet. Ett annat förhållande som underlättade ett beslut var att Vänersborgs stad med församlingarna Vassända-Naglum och Väne Ryr sedan länge utgjorde ett pastorat och beslut

togs av en gemensam kyrkostämman. Först 1919 kom en uppdelning till stånd i denna fråga. Ett annat skäl, som i viss mån kunnat spåras i de olika utlåtandena, var den aktuella frågan om inkorporering av Blåsut med staden. Genom inköp av denna mark kunde staden kanske även komma över mark för framtida bostäder. När allt kom omkring var det nog inget svårare beslut att söka en plats utanför stadens hank och stör.

Invigningen skedde annandag pingst 1919 i närvaro av en mängd människor och inbjudna från stadens myndigheter och styrelser. Den högtidliga akten förrättades av prosten Stenström från Trollhättan och med assistans av kyrkoherdarna Helander i Vänersborg och Nilsson i Vassända-Naglum. Dessutom medverkade pastor Wetterlundh och komminister Johansson i Ryr. Efter psalmsång, ledd av en liten blandad kör, hölls ett värtaligt, övertygande och gripande tal av prosten Stenström utgående från bibelordet ”Vi hava här ingen varaktig stad, utan böra söka det tillkommande”. Därpå skedde den ritualenliga invigningen av samtliga de närvarande prästerna och allt avslutades med ny psalmsång.

En person hade nu anställts, vilken skulle verka både som dödgrävare och tillsynsman. Förutom lön skulle denne ha bostad därstädes eller motsvarande kontant lön. Ersättningen till dödgrävaren var 8 kronor för stor och 6 kronor för mindre grav.

Vid tidpunkten för beslutet att anlägga Katrinedals begravningsplats var det inte känt att världen drabbats av en svår och dödlig influensaepidemi, den så kallade Spanska sjukan. Krigförande länder hade belagt information därom med censur. Influensan var ovanlig såtillvida att den var mycket dödlig och att det främst var personer i åldersgruppen 20-40 år som drabbades. Just i Vänersborg hade vi ovanligt många berörda, främst de unga soldaterna vid det nyetablerade Västgöta regemente I 6. Nya begravningsplatsen var ett välkommet tillskott då man befärade att Strandkyrkogården snabbt skulle bli fullbelagd. En större gravplats avsattes för Kronan, men trots att hundratals soldater insjuknade i influensan kom ingen att begravas på denna plats. Två andra soldater, vice korpralen Aron Blom, död 1926 och korpralen Nils Johan Nilsson, död 1925 vilar dock här. En tysk soldat från interneringen i Grunnebo, som begrovs här 1945 flyttades i början på 1960-talet till krigskyrkogården vid Kviberg i Göteborg.

Det skulle dröja 57 år innan en betydande utbyggnad av begravningsplatsen kunde genomföras. Grundtanken var att de framträdande ravinerna skulle bibehållas och integreras i ett vackert parkområde. Den befintliga bäcken dämades upp och bildar nu en stor, vacker vatten-





*Vy från Katrinedals kyrkogård, maj 2017.  
Foto:Karl Bernling.*

spegel. En mycket vacker minneslund kunde skapas på den plats där bäcken slingrar sig fram och vattnet faller utefter en slät klippa. Allt skuggas av en 100-årig stålig ek.

I dag är det främst Katrinedal där nya gravar lämnas ut. Flera olika gravskick finns att välja mellan och det är även här som det finns begravningsplatser för andra trossamfund. Även nya moderna förvaltnings- och servicebyggnader har uppförts inom området.

Man kan i alla delar ansluta sig till uttalandet av 1917 års kommitté, när de funnit Katrinedal; ”en vackert belägen plats med synnerligen goda dräneringsförhållanden och med natursköna omgivningar utgörande en tilltalande utflyktsplats för dem, som besöka sina avlidnas gravar”.

## **Källor**

Stadsfullmäktiges och drätselkammarens i Vänersborgs kommun beslut, tiden 1915- 1919

Elfborgs Läns Annonsblad, 1915-1919

Vänersborgs Söners Gille Årsskrift 2013. Peter Johansson Koleraepidemin i Vänersborg

Hasselberg Gösta, Vänersborgs historia II, tiden 1834-1944

Per Hedquist, Uppgifter om Västgöta regemente I 6

Vänersborgs Söners Gillles bildarkiv



*Christer Zetterberg, Gillleskrivare sedan 2003.*

# **Arne Andersson**

## **Vänersborgs störste idrottsman**

**Av**

**J-O Gustafson**

Att tävla om vem som springer snabbast har man gjort i alla tider. Det sägs att stenåldersmänniskan springer ikapp älgen, dödar den med bara sina händer och äter den rå – innan han tar sig hem till frugan och barnen med alla överblivna rester. För att klara dessa levnadsvillkor räcker det dock inte bara med att vara snabb, man måste vara uthållig också. På den tiden räckte det, med andra ord, inte bara att vara löpare. Man måste också vara medeldistansare - minst.

I de moderna olympiska spelen, som tar sin början i Aten år 1896, är löpningen följaktligen bland de allra viktigaste grenarna. Sverige är ganska framgångsrika till en början – och faktiskt även Vänersborg. Bror Fock erövrar nämligen en silvermedalj i löpningens lagtävling på 3000 meter i Stockholm 1912. En stor ära. Han blir även svensk mästare tre gånger mellan 1909 och 1912. Dessutom slår han både det svenska, skandinaviska och inofficiella världsrekordet på olika långdistanser. Med andra ord, en man för alla oss vänersborgare att vara mäktigt stolta över.

Bror Fock börjar karriären 1907 och lägger av i och med första världskrigets början. Hans framgångar på löparbanan gör att intresset för allmän idrott blomstrar i Vänersborg. Ja, så mycket det nu går under en väldigt karg tid. Att ha mat på bordet varje dag är inte alla förunnat i dessa tider. Under 1920-talet upplever i alla fall den allmänna idrotten en glansperiod i staden, där också åtskilliga DM hemförs. Efter sin aktiva karriär fortsätter Bror Fock som ledare inom moderklubben Vänersborgs IF, där han 1919 efterträder Halvord Lydell som ordförande. År 1939 bildas Vänersborgs Allmänna Idrottsklubb (VAIK) och även där blir Fock ordförande. Genom sina bedrifter, och sin person, entusiasmerar han stadens ungdomar – och som följd av detta dyker det så, i slutet av 1930-talet, upp en ny världsstjärna från Vänersborg; Arne Andersson.

Arne har stolta anor. Farfar Johan Andersson, ”Långe-Johan”, från

Uddevalla är en legendarisk bohuslänsk kraftkarl. Kraften har han även i familjelivet, pappa som han är till hela nio barn. Den yngste i barnaskaran heter Albert och är Arnes pappa. Albert är liksom sin far en kraftkarl och duktig allroundidrottsman. Bland annat spelar han hårdför center i IFK Uddevallas fotbollslag och springer 100 meter på 11,2. En tid som länge är bohuslänskt distriktsrekord. Med andra ord har Arne förnämligt idrottsligt påbrå, sedan generationer tillbaka i tiden.

Arne föds 1917 och knappt ett år senare mister han sin mor. Strax därefter gifter pappa Albert om sig och flyttar till Vargön, där hans syster Hilda och hennes man, Ludvig, hjälper till med att ta hand om Arne. På ”det glada 20-talet” är det minsann inte alltid så glatt. Arbetslösheten stiger nu från 8% till 34%. Med andra ord är var tredje svensk i princip arbetslös. Albert sitter dock inte still i båten och väntar på att något arbete skall komma till sig. Han öppnar istället en frisersalong, som han sedan kommer att driva under många år.

Redan i unga år ser man att Arne brås både på pappa och farfar. Det är sport i alla dess former som gäller – och olika kraftmätningar. Den första tävlingen han är med i går av stapeln då han är elva år, en skidtävling med start och mål vid Vänersvallen. Det gäller att åka utan stavar ned mot Vänern, runda en pinne och åka tillbaka. Arne vinner sin klass i hård kamp med klasskompisen Sigge Wessby. Hans blivande fru, Karin Sahlin, vinner för övrigt också sin årsklass. Något som imponerar oerhört på Arne. Då han, tolv år gammal, cyklar till Uddevalla för att hälsa på farbror Oskar gör han givetvis detta på tid. Lika självklart försöker han sedan att slå tiden på hemvägen.

I början är det paddling, skidor och simning, som är det mest intressanta. Arne spelar även en del bandy och platsar till och med ett tag i Vänersborgs idrottsförenings A-lag. Matcherna spelas för det mesta på Väners is, men ibland går resorna även till exotiska platser som Bote-red och Eldmörjan. Det är bara att sätta sig på cykeln dit och därefter, svettig och trött i kylan, åka hem igen. Pappa Albert är ändå övertygad om att Arne kommer att bli en elitsimmare. I vattnet går det nämligen undan, men det är inte alltid helt riskfritt. En gång simmar han över hela Gullmarsfjordens gropiga vatten. Ändå fångar honom aldrig den monotona simningen. Det är liksom inte hans likör. Hans psyke fordrar mer av fight och dramatik.

Självklart har Arne också provat på löpning, det gäller ju att slå farsgubbens rekord. Det gör han också, i alla fall nästan, när han som sextonåring, utan specialträning, klockas för 11,3 på hundra meter. En

fantastisk tid om man betänker att Lennart Strandberg året efter vinner SM på 11,0. Anledningen till att han väljer att göra en helsatsning på löpning är dock en helt annan. Det handlar om en viss idrottstjej, skolkamraten Karin Sahlin, som Arne är obotligt kär i. Hon är också mycket duktig i löpning. En dag skall hon vara med i ett skolmästerskap. Arne funderar. Bästa sättet att få kontakt med henne är naturligtvis att själv ställa upp i löpning. Sjutton år gammal lånar han därför ett par ”hopp-och-kastskor”, anmäler sig på femtonhundrameter – och vinner. Karin är djupt imponerad, vilket naturligtvis är den allra största vinsten. Det avgör saken, det får bli medeldistans i fortsättning, tänker Arne.

Nu har Arne en mening med sitt tränande och tävlande. Och det startar bra. Vid skol-SM på Stockholms stadion tävlar han för Vänersborgs Läroverks Idrottsförening. Det går bra, dubbla vinster i två olika klasser för nybörjaren. Vilken sensation - och vilken start på idrottskarriären. 1935 tar han därefter hem stora SM i terränglöpning, men förutom en del vinster i småtävlingar händer inte så mycket. 1937 blir det inryckning vid studentkompaniet på I15 i Borås. Elfsborg blir den nya klubbadressen och nu börjar han också träna mer regelbundet. Ännu finns det dock inget som skvallrar om en blivande världsstjärna.

Hösten 1939 blir Arne antagen till Folkskoleseminariets tvååriga specialkurs i Göteborg. Skolan ligger vid Linnéplatsen i Slottsskogens utkant – och med Slottsskogsvallen inom bekvämt gångavstånd. Helt perfekt, tänker Arne och satsar stenhårt – både på skolan och träningen i den nya klubben, Örgryte Idrottssällskap. Det dröjer heller inte länge innan det börjar hända saker – stora saker. Det börjar lite överraskande med att han vinner hundra meter och tusen meter – i frisim(!) Det stora genombrottet kommer dock i juli, vid en friidrottslandskamp mellan Sverige och Finland. Arne är uttagen på femtonhundra meter, som andre man. Då det är fem hundra meter kvar rycker han och behåller ledningen ända in i mål. Samtidigt sänker han sitt personbästa från 3.53 till 3.48,8. Nytt svenskt rekord, och endast en sekund från Nya Zeeländaren Jack Lowelocks världsrekord. Idrotts-Sverige står med gapande munnar, stora som fiollådor. Sven Jerring, som tvingats avbryta sitt direktreferat på grund av kvällsnyheter, rekapitulerade loppet i efterhand. Han har dock stora svårigheter att ens göra sig hörd i det enorma publiklarmet. En sak är dock väldigt tydligt för alla radiolyssnarna: Sveriges nye löparkung heter Arne Andersson.

För sin insats i landskampen belönas han med Kabompokalen, ett eftertraktat pris som skall tillfalla den svenske idrottare som överraskat mest under året. Att bli utnämnd till Sveriges nye löparkung är natur-



*Mellan 1939 och 1946 är Gunder Hägg och Arne Andersson utan tvekan två av världens allra bästa medeldistanslöpare. Då dessa karismatiska kombattanter träder in på tävlingsarenan sitter svenskarna som fastklitrade framför radiomottagarna och lyssnar på Sven Jerrings referat. De överfyllda idrottsplatserna är ofta slutsålda - redan i förköp(!)*

ligtvis oerhört smickrande, men det förpliktar. Först och främst gäller det att i fortsättningen beseгра alla andra svenska kronprinsar, som också vill komma högst upp på tronen. Konkurrenten är hård, i landet finns nämligen flera löparkometer. Henry Kälarne, Åke Spångert och den nye Arne Alsén är alla aspiranter på den nya titeln. Den närmaste tiden går tävlingarna alldeles ypperligt. Arne beseгра dem alla. I Ljusdal, på självaste midsommarafton, stiftar han så för första gången på en ny bekantskap, Gunder Hägg. Hur det går? Arne vinner lätt på paradistansen femtonhundra meter. Vid nästa tävling upprepar sig situationen. Om det blir några grattiskramar från Gunder? Nej, verkligen inte. Sådant trams håller inte dessa män på med. Eller som Gunder säger: ”Man kan väl inte vara vän med en som alltid springer ifrån en”.

Arne visar med andra ord direkt var skåpet skall stå och med det tror han att han satt Gunder på plats för gott. Ingenting kan vara mer felaktigt. Efter de första nederlagen är det sedan Gunders tur att dominera. Arne kommenterar det hela i lokaltidningen: ”Först hade jag ”Spånga” (Åke Spångert) och Henry Kälarne att beseгра och när dessa klarats av någorlunda dyker den där ”samojeden”(Hägg) upp – men än är det inte över. Det är bara att spotta i nävarna och ta nya tag.”

1939 åker dessvärre Gunder på en dubbelsidig lunginflammation och håller på att stryka med. Snart är han dock tillbaka på kolstytben igen. Arne hälsar honom välkommen tillbaka, på sitt vanliga vis. Rått, men hjärtligt. Redan från början har nämligen deras livslånga vänskap börjat växa fram, även om de gentemot pressen låtsas vara bittra fiender. De förstår mycket väl att starka motsättningar är mycket säljande i tidningarna. Visst är de bittra fiender på kolstytben, men vid sidan av respekterar de varandra. De har ju en sak gemensamt: Den otroligt starka viljan att vinna. Hos Arne är den viljan så stark att han helt nonchalerar läkarnas order. De har nämligen hittat blåsljud på hjärtat. Ordern är kristallklar: Skippa all idrott i framtiden! En omöjlig rekommendation. Det går ju bara inte att avstå duellerna mot Gunder. Helt otänkbart, anser Arne.

I juni 1941 tar Arne sin folkskollärarexamen och får börja se sig om efter arbete. Nyutexaminerade lärare har svårt att få fast tjänst, mestadels får man resa omkring på tillfälliga vikariat. I oktober får han ändå ett lärarvikariat i Sundbyberg och därefter ett nytt vintern 1941-42. I småländska Emmaboda, någon mil från blekingegränsen. Vintern blir smällkall, en natt uppmäts minus 40,9 grader Celsius. Inte det optimala träningsförhållandet för en löparstjärna i världseliten. Arne ser dock, som vanligt, bara möjligheterna. Han satsar på skidåkning och i kon-

kurrens med hela smålandseliten placerar han sig på en hedrande tredjehjuplacing. Faktum är att skidåkningen ger honom en enorm grundkondition, ingen vår är han så stark i terrängen som just 1942. Genom media skickar han genom tidningarna en hälsning till Gunder: ”Det har varit lite snärjigt med skolavslutningen, men nu har jag ett helt sommarlov och nästan en månad på mig att ytterligare vässa formen. Det skall bli roligt att slå den där ”lappen” igen. Hälsa honom det.”

Gunder å sin sida är inte heller så dålig med sina psykningar. En dag kommer det ett mystiskt vykort. Det enda som står som adress är: ”Till den eviga tvåan, Vänersborg.” Det blir naturligtvis en enorm tändvåtska för Arne, vilket kanske även är Gunders intention. Att kortet över huvud taget kommer fram meddelar Arne naturligtvis inte Gunder - inte förrän efter karriären.

1942 är Gunders stora år. Det är året, då han sätter tio fantastiska världsrekord, av sammanlagt femton. Löpsäsongen innebär en mängd storstilade lopp mellan de båda duellanterna. De pressar varandra till det yttersta och världsrekorden står som spön i backen. Arne utses under året till ”Stor grabb” nummer 101 och Gunder får 102. Eftersom bägge är så besatta av att vinna är det också oundvikligt att det blir en hel del psykningar emellan dem i omklädningsrummet. Arne är den som är mest slängd i käften, men han är också den mest nerviga. Han hoppar omkring och frustar, medan Gunder har en helt annan taktik. Han lägger sig och sover, vilket inte gör Arne mindre nervös. Detta vet naturligtvis Gunder, som av den anledningen får en ännu skönare sömn. Lagom till start blir han sedan väckt – av Arne. Är man kompisar så är man.

Alla undrar vad det är som händer? Två svenska medeldistansare i världsklass, från lilla Sverige. Är detta verkligen sant? Svenskarna tror varken sina ögon eller öron. Under Arnes kraftmätningar med Gunder står landet i princip stilla. Ja, i ungefär samma omfattning som när Stenmarksfebern drabbar Sverige som värst på 1970-talet. Det är dock inte bara i Sverige som man fascinerar över herrar Hägg och Andersson. Då den tyska krigslyckan vänder, hösten 1942, görs stora ansträngningar för att få både Gunder Hägg och Arne Andersson över till USA. I media målas duellerna upp som matcher mellan Tarzans kraftfullhet och den avspänt dansande Fred Astaire. Gunders fjunlätta steg, nästan rinnande, gentemot Arne med sin krängande tapperhet - färgstarkt kämpande till sista blodsdroppen. Amerikanerna är intresserade av showen och framför allt polariseringen runt de båda atleterna. Precis som man ett antal decennier senare kommer att marknadsföra



matcherna mellan den ”snälle” och kylige Björn Borg och den ”elake” och hetlevrade John McEnroe.

I Sverige är man också intresserad av att löparna kommer iväg till Amerika. Varför? Den svenska statsapparaten söker helt enkelt goodwill för sitt land. Arne är dock inte speciellt intresserad. Nej, han avskriver istället hela projektet. Han är mer intresserad av att få ett stadigvarande arbete. Som nyutexaminerad folkskollärare inser han hur svårt det är att få en ordinarie tjänst. Dessutom har han precis fått ett långtidsvikariat på Skrubba gård i Stockholm. En uppfostringsanstalt för vanartiga gossar i åldern 9-18 år. Det innebär ett heltidsengagemang, som börjar vid sextiden på morgonen och avslutas först vid sextiden på kvällen. Att riskera tjänsten på Skrubba för ett ovisst äventyr i Amerika finns inte på kartan för Arne. Dessutom har han precis gift sig med sin ungdomskärlek Karin från Vänersborg. Inte sjutton kan han åka ifrån henne.

Hösten 1942 flyttar han till Stockholm, får ett eget hem med sin Karin och en trygg arbetsplats, där han stortrivs. Lägenheten är inrymd i en byggnad ett hundratal meter från huvudbyggnaden. En trappa upp bor Arnes elever. Alldeles utanför husen ligger skogen inbjudande, något som i högsta grad passar för herr Anderssons träningsrundor. Eftersom han har rast mellan ett och fem innebär detta att han varje dag sticker ut i skogen, oftast vid tretiden när maten fått sjunka in.

På Skrubba huserar även den 28-årige Hellasidrottaren Per ”Pecka” Edfeldt, som några år tidigare blivit svensk mästare både i femkamp som fyrahundra meter. Han är gymnastikdirektör och har starka åsikter om Arnes spurtegenskaper. ”Du måste lyfta knäna för att ”slå om” – knälyftet är nyckel till explosiv snabbhet”. Deras gemensamma träningsrundor får nu betydande inslag av sprinterträning, egenskaper som han kommer att få stor användning av. Snart sprider sig dessutom ryktet om den trivsamma atmosfären ute på Skrubba och flera av Stockholms elitidrottsmän kommer ut för att träna med Arne. Skrikkaren Åke Seiffarth, cyklisten ”Svängis” Johansson, boxaren Olle Tandberg och löparantagonisten Åke Spångert är bara några exempel. Här badar de bastu tillsammans, fikar hemma hos Arne – och skriver autografer åt hänförda grabbar på skolan.

1943 är det så dags för Gunder Häggs USA-turnè. Hur det går för Gunder i USA kan man läsa i stort sett varje dag i landets tidningar. Jodå, han gör åtta uppvisningslopp mot amerikanarnas bästa – och vinner samtliga. Stor succè och bättre PR för Sverige kan inte göras. I Sverige pratar man löpning som aldrig förr. På hemmaplan har man ju

dessutom en viss Arne Andersson, som passar på att slå världsrekord. Två stycken till och med och på två tunga sträckor dessutom - engelska milen och på 1500 meter. Det senare för övrigt i halvtid på en fotbolls-match mellan ÖIS och norska Skeid. För de prestationerna belönas han med den högsta och finaste utmärkelse en svensk idrottsman kan få: Svenska Dagbladets guldmedalj.

Då Gunder kommer tillbaka från Amerika är den stora frågan: vem är bäst av dem? De möts åtta gånger - och Arne vinner sju. Gunder försöker att knäcka Arne genom att gå ut stenhårt, men den gubben går inte. Arne gör sina egna lopp och avgör i spurten. Nu är det Arnes tur att dominera. Efter ett av loppet tittar Arne på sin spiksko, där en tom patronhylsa från startpistolen satt sig fast, som en fingerborg, på en av spikarna. Under loppet har han känt något konstigt och försökt sparka av det - förgäves. Ändå är Arne ytterst nära att förbättra världsrekordet på sträckan. Det är också i denna veva som journalister utomlands börjar misstro både Arnes och Gunders tider. Det är egentligen inte ett dugg konstigt. De är ju så mycket bättre än alla andra. Man påstår på fullt allvar att de svenska tiduren, i brist på reservdelar, med stor sannolikhet går för sakta. Det är surt, sa räven. Mycket surt.

Ja, att vara en framgångsrik löpare kräver sin man. Kanske var det också tuffare förr i tiden? Det anser i alla fall en anonym, gammal kämpe. Han har sin åsikt helt klart för sig. ”Tror du att vi sprang på tartanbanor och använde spikskor? Nä du, mitt första fem tusen meterslopp gjorde jag på en landsväg i tjocka smorladerskängor och den enda spik som förekom satt i min vänstra sko - och hade piggen vänd inåt. Var man trött när man gått i mål berodde det inte på dålig kondition - utan på blodförlust.” Jojo.

Arne besöker under storhetstiden då och då barndomsstaden Vänersborg. Vid den stora utställningen 1944 är han tillsammans med löparkompisen Åke Spångert på plats. De väcker naturligtvis en hel del uppmärksamhet, framför allt från stadens unga damer. Det faller naturligtvis inte alla Vänersborgs unga herrar direkt på läppen. En av dem, rejält styrkt av starka drycker, är mycket aggressiv och vill ha igång ett slagsmål. Det kanske kan höja mitt anseende hos den kvinnliga delen, tänker han troligtvis. Så blir det dock inte. Spångert konstaterar bara helt lugnt: ”Dö grabben knip igen och börja springa. Du behöver allt försprång du kan få. Det är nog enda chansen för dig att gå levande ur det här.” Som vanligt finner sig den slagfärdige Spångert. En egenskap han senare har stor användning av. Bland annat köper revykungen Karl Gerhard en del av hans texter. Ihop med ”Spånga” passar Arne som



*Svensk och internationell media reagerar på sitt vis.*

hand i handsken. De har samma humor och är ungefär lika slagfärdiga bägge två.

Från och med nyåret 1944 har Arne bestämt sig för att representera Hellas. Ett naturligt val eftersom han nu har rotat sig i huvudstaden. Några kontroverser med Örgryte idrottssällskap blir det inte heller. I stället visar de stor tacksamhet för allt positivt han under fem år bidragit med. Ett bevis på de goda prestationer han åstadkommit är att Sveriges sportjournalister i slutet av året korar honom till Sveriges främste idrottsman. Vaddå ”den eviga tvåan”? Under 1945 blir det även en del bejublade framträdanden utomlands. Efter ett av dessa skriver ärevördiga Times mycket poetiskt: ”Med egna ögon fick vi nu bevittna det

sagoskimrande löparunder som under ofredsåren omgivits av dimhöljd magi: Häggs fulländade flykt och Anderssons viljestarka kraftutveckling trollband oss alla.”

Vid horisonten har dock mörka moln börjat bildas. I ett flertal tidningsartiklar har journalisterna börjat spekulera om stora, svarta inkomster för elitlöparna. 1945 påstås det att Arne, Gunder och Henry Kälarne fått några smärre ersättningar för att ställa upp i olika lopp. Svenska Idrottsförbundets styrelse sitter samlade på Restaurang Strömsborg och den första mars 1946 avkunnar de domen: Diskvalifikation på livstid. Detta innebar att världens främsta medeldistansare under 40-talet aldrig får chansen att vinna en större internationell tävling. OS 1940 och 1944 blir ju inställda på grund av kriget och när det är dags för EM 1946 har proffsdomarna redan fallit. Sina sista lopp gör Arne 7-8 oktober 1945. Han vinner 3000 meter och får en byst på stativ för besväret. En karriär som startats hösten 1934 och omfattat i runda tal 350 tävlingar, varav säkerligen tre hundra vunnits, får därmed sitt historiska slut.

Att vara på toppen av sin idrottskarriär och inte längre kunna få tävla är en stor besvikelse för Arne. Gunder reagerar lite annorlunda. Han finner sig i beslutet och släpper nästan direkt all träning. Arne däremot fortsätter oförtrutet, i envis förhoppning om att bli reamatöriserad. Med sikte på 5000 meter tränar han som besatt inför OS 1948. En strimma av hopp har tänts genom att Förbundsstyrelsen lovat ta upp hans nådeansökan. I omröstningen står det 6-6, när ordföranden faller utslaget – till hans nackdel. Ridå.

Efter diskvalifikationen gäller det att skaffa andra intressen. I slutet av fyrtioalet umgås familjen Andersson en hel del med travtränarlegenden Gunnar Nordin och hans familj. Det är också då som Arnes och Karins intresse för travsporten startar. 1947 köper familjen sin första häst. Travet blir sedan ett stort intresse, inte minst för dottern Inga. Familjen har från och till hästar i träning på Solvalla hos Gunnar. Arne är med i stallet flera gånger i veckan och är till och med och träningskör hästarna. Det blir ett antal resor till olika travbanor i Sverige och även resor med Gunnar Nordin ut i Europa (Tyskland, Frankrike o Holland) Framför allt med favorithästen Gay Noon.

Travet och hästarna bereder Arne mycket nöje, men för en riktig träningsnarkoman räcker det ändå inte riktigt till. Nu gäller det att snabbt komma på någon annan idrott, att sluta träna finns inte på kartan. Han bestämmer sig för cykelsporten. 1951 arrangerar Stockholms-Tidningen och Husqvarna det första ”Sverigeloppet”, en mastodonttävling för



*Efter löparkarriären blir trav och travhästar den nya passionen och naturligtvis kan Arne inte låta bli att utmana sina nya telningar. En gång fighter, alltid fighter.*

vanliga standardcyklar. Sträckan är på 176 mil(!) och går emellan Haparanda och Ystad. En utmaning som en trettiofyrårig debutant naturligtvis inte kan motstå. Året efter har man dessutom utökat sträckan och efter 190 miles åkning susar han under målskynket i Ystad som fjärde man. Nu har han blivit rejält biten av cykelflugan och 1953 är det bara vinst som gäller för Arne. Han leder också loppet när han näst sista dagen blir påkörd bakifrån, vurpar och är tvungen att bryta.

1954 satsar han på cykeltävlingar med riktiga racercyklar. Debuten sker i Enskedeloppets B-klass där han blir fin tvåa. Under våren kvalificerar han sig sedan för A-klassen. Vid SM i Västerås överraskar han med en elfteplats på femmilen. Därefter är han helt i cykelsportens våld och tävlar sedan på olika nivåer mellan 1959 och 1976. I övrigt kan sägas att han åker fem vasalopp plus öppet spår på en tid under sju timmar. Inte så pjåkigt för en 63-åring.

För ”den vanlige vänersborgaren” är Arne dock mest känd som en färgstark simlärare. Först på Skräcklan, där övningarna sker en bit ut på förste vågbrytaren, vid Norra skolan. Därefter flyttas simskolan till Ursands badplats för att ännu senare bli belägen vid Vänersvallen, där isstadion ligger idag. Arne är med på alla platserna, ledig från folkskol-



*Det är inte vilken liten struntgrupp som helst, som träffas den sjätte maj 1994 i London. Nej, här handlar det om fjorton av världens, då levande, världsrekordhållare i löpning. Inbjudare är Sir Roger Bannister, mannen som var den förste som "sprängde" den så kallade drömmilen (d.v.s. att springa en engelsk mil under 4 minuter) Deltagarna kommer från Algeriet, Australien, England, Frankrike, Nya Zeeland, Tanzania, USA – och så en viss herr Andersson från Vänersborg.*

lärartjänsten som han är på somrarna. Att vara simlärare i Vänersborg är en nog så viktig uppgift. I sjöfartsstaden inser de styrande nämligen tidigt att det också är viktigt att kunna simma.

Själv minns jag mest Arne från hans tid som simlärare på Ursand. Dit tar man sig antingen per buss eller, ännu festligare, över vattnet med "Posidonken". Skutans skämtsamma benämning har den troligen fått på grund av dess rytmiska dunkande under drift. Hundratalet barn och ungdomar invaderar skutan – och så bär det iväg. På gamla kort från den tiden ser det hela väldigt farligt och skrämmande ut, men mig veterligt händer det aldrig någon olycka. På Ursand kan man antingen tillhöra "Badbarna" (innan skolåldern) eller om man är äldre vara med i simskolan.

På Ursand blir alla barnen serverade mjölk. Det är bara att hämta till de smörgåsar vi har med oss. Vid den stora gräsmattan, är det sedan utlåning av allehanda spännande fritidsattiraljer. Här kan man låna material till volleyboll, badminton, boccia, fotboll och inte minst

innerslangar till traktordäck(!) Stora och otympliga visserligen, men perfekta att ta sig fram med på vattnet. En godmodig Gunnar Blomgren, i tjusig Röda-Korset-utstyrsel, står också till vår tjänst. Dels med allehanda spännande historier, men framför allt har han med sig både plåster och gasbindor om någon skulle skada sig. Det behövs för lekarna är många gånger vilda, så att det blir lite blodvite någon gång då och då är ofrånkomligt.

Arne är en karismatisk person, med en gigantisk bröstkorg som man inte kan ta ögonen ifrån, hur gärna man än vill. Med sin barska röst hörs han över hela stranden, speciellt då det är tävlingar i stafett mot andra konstellationer. Simskolan är nämligen uppdelad i tre olika grupper; gäddan, abborren och braxen. Speciellt viktigt verkar det vara att slå abborren, Lasse Widqvists grupp, den grupp som jag själv ingår i. Innan våra tävlingar har Arne och Lasse själva haft sin interna sprinttävling. Varje gång likadant. Naturligtvis har Lasse inte en chans, lika lite som han har någon chans i den efterföljande, obligatoriska psykningen. Eftersom Lasse undantagslöst förlorar är ansvaret istället stort på att vår grupp senare skall besegra Arnes grupp. Det går väl sådär, ibland vinner vi, ibland vinner Arnes gäng.

Speciellt trevligt är simtävlingarna vid stenbryggan. Alla vi barn skriker som sårade prärievargar, för att just vår grupp skall vara först i mål. Ändå är det Arnes röst som genomborrar luften mest. Något är är vattenståndet lägre, vilket gynnar oss som inte ens är simkunniga. Då tar man bara lite extra fart genom att skjuta ifrån med fötterna på botten. En bit utanför bryggan ligger en flotte, vilken vi alla vill ”erövra”. Då visar man ju att man både kan simma och att man så att säga är starkast. Under min tid är det dock en utopi att inta denna statusfyllda plats. Där har nämligen Rolf Ehrling och hans kumpaner redan pinkat in sitt revir. Visst svider det en del, men vissa saker är bara att acceptera. Simskolan är ändå alltid rolig, även om jag själv aldrig lyckas lära mig simma förrän jag slutat med all torrsim. Troligtvis beroende på att temperaturen i vattnet, enligt mitt lite diffusa minne, sällan uppgår till mer än 13-14 grader (i alla fall känns det så) – och att min tunna kropp inte alls är gjord för övning i sådana temperaturer.

Innan vi så lämnar Ursand måste vi naturligtvis uppleva den stora dramatiken nere vid strandkanten – som snabbt avfolkas. Mammorna vet vad som väntar och tar skyndsamt sina små telningar i handen och drar dem raskt i säkerhet. Precis i det ögonblicket drar blixten in över Ursand, det vill säga Arne Anderssons avslutande löparruscher. Han är inte på något vis lika elegant som dagens smidiga sprinters, utan liknar

mer ett krängande expresslok. Men snabbt går det – för urkraften Arne. Fascinerande är ordet, sa Bull.

Under sjuttioalet besöker Arne och Karin ofta sin dotter i Halmstad under veckosluten, där hon driver en travtränarrörelse med sin dåvarande man, travtränare Thomas Nilsson. Inga och Thomas har stora framgångar, bland annat med Arnes ögonsten, stjärnhästen Ess. Den största succén är dock - självklart - stjärnhästen Legolas. Troligen den häst som betytt mest för travsport över huvud taget i Sverige. Eftersom Legolas gett så mycket draghjälp åt travsporten belönas han av ATG med en enorm hedersbetygelse: foder för resten av livet!

Efter att Arne och Karin flyttat tillbaka till Vänersborg, köper de tillsammans med sin dotter, en gård i Dalsland. Säljare är en annan legend, travtränaren Olle Goop. Här driver de tillsammans en stuteriörelse, som hingsthållare och uppfödning av travhästar.

Arne arbetar som folkskollärare fram till sin pensionering 1982. Sluta träna är dock inget alternativ. Det blir istället otaliga träningsrundor uppe vid skidklubbens stuga. Det enda märkliga är att han alltid springer åt fel håll, så att han istället möter alla motionärer på slingan. Förklaringen är enkel: Då slipper han ju nesan att bli omsprungen av vanliga motionärer. Då det gäller lokal bandy- eller fotbollsmatcher är det speciellt intressant att vara nära honom. Varje bandyskär och varje snedspark kommenteras högljutt på läktaren. Som vanligt när det gäller kombinationen Arne och idrott är inlevelsen total.

Cykeln har nu en central plats i hans liv. Överallt i stadens vimmel syns Arne cykla omkring. Han är en mycket social och sällskaplig person och stannar ofta för att diskutera och utbyta åsikter om allt mellan himmel och jord. Då och då förekommer han även som galjonsfigur för Vänersborgs stad. Ett år transporterats han exempelvis i en öppen bil – i tåten för tjejerna som springer Våruset. Att Vänersborg vill ha honom som reklampelare är verkligen inte ett dugg konstigt. Har man en levande legend i sina led så har man.

Arne Andersson sysslar under sitt liv med många olika idrotter. Han spelar dock inte så mycket tennis. Det gör däremot han fru Karin. 1988 vinner hon, i jättestor konkurrens, klubbmästerskapet – sjuttio år gammal. Första gången hon vann var 1942! Dessa bedrifter matchar inte ens Arne.

Den sjätte maj 1994 är Arne och hans Karin inbjudna till Grosvenor House Hotel i London. En storslagen bjudning, som uppmärksammas stort runt om i världen. Övriga inbjudna går nämligen inte heller av för hackor. Vad sägs om följande startfält: Engelsmännen Steve Cram,





*I media pratar man om Arne som "den evige tvåan", efter Gunder Hägg. En orättvis beskrivning. De möts tjugotvå gånger och Gunder vinner tretton av dem, medan Arne tar nio segrar. Arne slår under sin karriär sex världsrekord och vinner tio SM – trots en viss Gunder. Dessutom erövrar han 1943 Svenska Dagbladets guldmedalj, den förnämsta utmärkelse en idrottsman kan få i Sverige.*

Derek Ibbotson och Sebastian Coe. Nya Zeeländarna Peter Snell och John Walker. Australiensarna Herb Elliot och John Landy. Amerikanen Jim Ryan. Noureddine Morceli från Algeriet. Michel Jazy, Frankrike. Filbert Bayi, Tanzania och värden själv då, engelsmannen Sir Roger Bannister. Med andra ord alla då levande löparstjärnor, som en gång varit världsrekordhållare.

Endast två män saknas, Gunder Hägg och Steve Ovett. Att Gunder, 75 år gammal, inte kunde komma accepteras dock av alla. Att britten Steve Ovett inte kommer gör däremot gänget mycket upprörda. Officiellt säger han sig vara på semester, men de som känner honom menar att det är för att han är just Steve Ovett. "Patetiskt" morrar en. "Han lurade oss alla", kokar en annan. I övrigt är det ömsesidig respekt och en hierarki av vördnad som råder mellan storlöparna. Man umgås några dagar och delar olika upplevelser och erfarenheter. På den avslutande banketten är över sju hundra personer inbjudna. Den stora TV-skärmen

visar gamla bilder av de legendariska löparnas bedrifter. I kronologisk ordning, var och en till stående ovationer. Löparna presenteras under tiden från scenen och får sedan symboliskt skaka hand med den som slagit deras eget rekord. En stor dag för alla inblandade. Sebastian Coe sammanfattar: ”Vi var som en stor familj - där alla är medlemmar i något som måste vara världens mest exklusiva klubb”. ”Total släktskap”, säger Herb Elliott. Dåvarande världsmästaren Morceli är ännu tydligare. ”Det här var de största dagarna i mitt liv”.

Arne Andersson är för evigt inskriven, inte bara i den svenska historien, utan även i den internationella idrottshistorien. Om inte annat så bevisades detta med råge under de omvälvande dagarna i London 1994. Epoken Gunder-Arne är unik. Dels för sina otroliga drabbningar, men också för att idrotten i största allmänhet nu får sitt stora mediala genombrott. Det Arne mest kommer ihåg från sin framgångsrika idrottskarriär är dock varken världsrekord eller dagbladsmedaljer. Inte heller att han var den förste svensk som sprang 1500 meter under 3.50. ”Nej, mina trevligaste idrottsminnen är när jag vann Skol-SM och olika ungdomstävlingar”, berättar Arne på äldre dagar. I år skulle Arne fyllt hundra år. Alla vi vänersborgare lyfter symbolisk på hatten för honom. En sak är i alla fall säker: Vänersborg glömmer aldrig sin store idrottsman – stadens störste genom tiderna!



*J-O Gustafson*

# **En berättelse om min fars, John ”Engelsmannen” Högbergs liv 1899-1987**

**Av**

**Margareta Nunstedt**

John föddes i London år 1899. Fadern, Oscar, var en svensk skräddare som utvandrat till England då det fanns ett stort behov av skickliga skräddare i London. Johns mor, Dinah, var dotter till en duktig violinist som var konsertmästare vid Covent Garden. John hade 3 bröder och dessa tre blev upplärda till skräddare av sin far medan John inte ens ”kunde sy i en knapp”.

När John växte upp så bodde de i en stor våning som även rymde en syateljé. Det fanns många svenska skräddare i London på den tiden. Alla bodde några kvarter från Savile Row där affärerna låg. I affärerna fanns försäljarna, vilka tog mått på kunderna, tillskärarna och byxskräddarna. Förnämast var rockskräddarna vilka var egna företagare. Dit hörde Johns far, Oscar, och så småningom även Johns bröder. Bland kunderna fanns bla prinsarna av Wales, lord Marlborough, hertigen av Windsor vilket medförde besök på Buckingham Palace och flera herresäten.

Farfar Oscar var noga med de svenska traditionerna. Svenska kyrkan, i London, grundade 1907 Svenska skolan i en kyrkobyggnad på 6 Harcourt Street inte långt från T-banestationen Edgware Road. John och hans bröder fick gå i skola där. Familjen Högberg hade det bra ställt. Hela familjen for till Sverige och hälsade på de svenska släktingarna då och då. Midsommar firades i Svenska kyrkan i London” -Då var det roligt,” som John sa.

John spelade piano och hans mamma var noga med att han gjorde sina pianoläxor.

Det är gott om små parker i West End och där lektes mycket. Söndagarna brukade ungdomarna promenera” In the three parks” berättade John och dessa var St James park, Green Park och Hyde Park. Det berättas om en Guy Fawkes Day när de äldre barnen skulle skjuta raketer



*John Höberg 1944.*

från taket och raketerna gick rätt ner på grönsakshandlarens markis som fattade eld och brann upp. Som tur klarade sig allt annat.

Så kom första världskriget. Londonborna försökte leva som vanligt. Johns äldste bror, Joe, blev inkallad och skickades till Flandern. Han kom hem helskinnad. Det enda John berättade från detta krig var att när han och hans mor var ute och handlade en gång så kom en bombraid och Johns yngste bror Richard var ensam hemma. De rusade hem och såg att en bomb hade detonerat bara ett kvarter från deras hem. Brodern Richard och deras hem var inte skadat, som tur var.

Eftersom John inte hade några anlag för att bli skräddare utbildade han sig i bokföring och dylikt. Han fick anställning på Svenska Tändsticksfabriken i London. Hans dröm var att resa och se världen. För en medborgare i det brittiska imperiet var det inga problem att resa då samväldet hade många kolonier på vår jord. ”The Empire where the sun never sets” -Imperiet där solen aldrig går ner. John arbetade ihop pengar och i början på 20-talet så köpte han en båtbiljett och reste först till Canada. På den tiden var reglerna så att om man, som brittisk medborgare, vistats en tid i Canada så fick man lov att resa in i USA utan att behöva ansöka om speciella tillstånd. Resan fortsatte till Chicago där John hade en morbror som hade en handelsträdgård. Där arbetade John med bokföring, som alltiallo och här lärde John sig att köra bil.

Så småningom fortsatte resan tvärs över kontinenten till västkusten, Vancouver. Där mönstrade John på en båt som stewart som seglade till Japan och sedan Hongkong. I Hongkong arbetade han på en filial till Svenska tändsticksbolaget. Efter en tid så fortsatte Johns resa till Nya Zeeland där han fick anställning som hjälpreda och chaufför hos en läkare. När John ville se nya områden så mönstrade han på en båt som tog honom till Australien. Där kom han till en ort som hette Deartown och fick jobb på en bondgård. John fortsatte sin resa för att se resten av kontinenten. Han jobbade som skogshuggare med att fälla gigantiska Eucalyptusträd. John berättade om träd som var 100 meter höga och en del hade en omkrets på 20 meter. Under en tid grävde John efter opaler. En dag i öknen stötte han ihop med några missionärer och detta möte medförde att John blev intresserad av teologi. John slog följe med missionärerna vilka tillhörde trossamfundet Plymothbröderna. Resan fortsatte hem mot England via Ceylon och Indien. Tillbaka i London började John att arbeta på Svenska tändsticksfabriken igen. John läste mycket om religioner och började även att arbeta som söndagskolelärare. John hade så många spännande och intressanta historier om människor och djur som han träffat på under sina resor.

Då och då hälsades det på i Sverige hos Johns farmor och farfar i Laxå och kusinerna Wilhelm, Ruben och Erik Haglund . Denna släkt tillhörde metodistkyrkan.

Min mor, Elin Emanuelson, var färdigutbildad till lärare 1920 och arbetade i Vänersborg. Elin arbetade bland annat på Brättehaga skola, Johannebergs skola, Sivikan skola och Vänersborgs småskola. 1931, på sommarlovet, reste Elin till London för att bo hos baronessan Emma Leijonhielm, som blev känd som ”East Ends ängel” genom sin mångåriga hjälpverksamhet bland sjömännen i Londons East End. Elin hade bokat plats på ångbåten SS Britannia och med på samma båt var Johns kusin Ruben vilken hade blivit metodistpastor och arbetade i Vänersborg. Ruben skulle åka och hälsa på sina kusiner i London. Ruben tyckte att det vore bra om Elin hade någon som kunde guida henne i London. Detta medförde att John och Elin träffades första gången vid T-banestationen The Royal Exchange 1931. Det blev en mycket lyckad sommar med många utflykter. John tog med Elin till bland annat till flera av Doktor Barnardos skolor och barnhem för utsatta barn. Dr Barnardo var en pionjär inom socialt arbete och han grundade barnhem och skolor över hela Storbritannien för utblottade, fattiga barn. Där kom Elin i kontakt med Montessoripedagogiken.

När Elin hade åkt tillbaka till Sverige så brevväxlade John och Elin flitigt och 1935 kom John till Vänersborg för att hälsa på kusin Ruben och även Elin. 1936 förlovade de i sig i Bäckefors hos Elins bästa vänner Ebba och Sven Järnåker. Sven hade en bokhandel och en begravningsbyrå. John hjälpte Sven i affären och lärde sig mer och mer svenska. John gick även och läste för prästen för han var inte döpt eller konfirmerad. Efter det att John döpts och konfirmerat sig så skulle Elin och John kunna gifta sig kyrkligt. Men först så måste John få ett permanent uppehållstillstånd. Många papper från staten och kyrkan måste fyllas i och skickas tillbaka till myndigheter. När detta var klart så kom beskedet att John var svensk medborgare från födseln eftersom hans far var svensk och denne hade inte av sagt sig det svenska medborgarskapet då han emigrerade till England. John hade därmed dubbla medborgarskap och detta medförde att artikelförfattaren Margareta, Johns dotter, också har både svenskt och brittiskt medborgarskap.

Den 23 juli 1937 kunde Elin och John gifta sig i Vänersborgs kyrka och de bosatte sig på Skogsbo som låg vid Gamla Öxneredsvägen och Åkarns backe, Blåsut.

John tog över Kristina Gustavssons bok- och pappershandel på Edsgatan 6. Det var en affär som innehöll många olika saker, vilket den

minnesgode vänersborgaren säkert kommer ihåg. Där fanns böcker, skrivmateriel, leksaker, hemslöjd från Dalsland och Steneby och mm.

På skyltsöndagen då var spänningen och undran stor över vad som gömde sig bakom det förtäckta skyltfönstret. Klockan 18 avtäcktes skyltfönstret och där fanns många roliga leksaker att beskåda. Extra roligt var det när det var rörliga leksaker som när ett Märklin-tåg cirkulerade runt längs sin tågbana.

John hjälpte även till med engelskalektioner på skolor i Vänersborg. Exempelvis stöttade han folkskollärare Fritz Fredenborn på Norra skolan, vilken var bekant med John. Fritz var inte så bevandrad med engelska då tyskan låg honom närmare eftersom han i sina yngre dagar cyklat omkring mycket i Tyskland.

John var även ordförande i Anglo-Swedish society i ett antal år.

Jag, Margareta, föddes i maj 1939. Farmor och farfar kom på sensommaren och hälsade på. Men läget i Europa var mycket oroligt och Hitler tågade in i Polen. Farmor och farfar ville tillbaka till London och hemresan fick de åka via Norge.

1940 köpte John och Elin Korsgatan 1 och familjen flyttade dit.

Det blev krig i Europa. Vissa människor höll på tyskarna och tyckte att engelsmännen var fienden och detta märktes av även i Vänersborg. Den tandläkare som Elin använt sig av ville inte ha ”engelsmannen” och hans familj som patienter.

John hade en väska färdigpackad i garderoben så att han snabbt skulle kunna ”gå under jorden” om Hitler skulle inta Sverige. I händelse av att detta ohyggliga skulle inträffa så skulle prosten Helander ordna till uppgifterna i kyrkboken så det inte skulle avslöjas att Elin och dottern Margareta hade någon koppling till ”engelsmannen”.

1944 köpte de en sommarstuga på norra Orust, Trollskär, där somrarna tillbringades och där var alltid vänner och släktingar från när och fjärran på besök.

Elin jobbade nu på Södra skolan som speciallärare, då hette det hjälpklasslärare. John utvidgade så småningom sitt sortiment i affären med hemslöjd från Steneby. Han var även medlem i köpmannaföreningen.

1944 kom det ett telegram att farfar Oscar var död. Jag vet inte hur men vi åkte till regementet i Uddevalla. Där fick vi prata med farmor via radiotelefoni och även Elins bröder i USA hörde detta beskedet.

Under kriget hände det också att familjen Högberg hade brittiska och amerikanska flygare som gäster. Kriget tog slut och John kunde packa upp sin väska.

Våren 1945 så kom de vita bussarna med bla norska och danska fångar som suttit i koncentrationslägren i de tyskkontrollerade områdena i Europa. Det var Folke Bernadotte som ledde denna aktion. John och Elin engagerade sig i arbetet att hjälpa dessa människor. De behövde någonstans att bo. Husen vid Skansgatan var helt nya och där fick flyktingarna inhysas. Det ordnades med husgeråd och möbler. Flera av flyktingarna väntade på inresetillstånd till USA där de hade släktingar.

John hade en förmåga att bli vän med alla slags människor och bara på någon minut skapa en förtroendefull relation. Ett exempel på detta var när familjen Högberg tidigt på våren 1946 reste till Stockholm och hälsade på släktingar. John och hans dotter Margareta tog en promenad till Haga slott då John ville visa var prinsessorna bodde. De mötte en man och en gravid kvinna och John började prata med dem på engelska och detta medförde att paret visade till den plats där ”sessorna” lekte och där fick Margareta även vara med och hoppa hage. Det uppdagades att paret som visade John och Margareta till prinsessorna var Gustav Adolf och Sibylla, som då var gravid med vår nuvarande kung Carl XVI Gustav.

I juni 1946 åkte familjen till England med SS Britannia. De fick ligga och vänta i flera timmar på redan i Themsen för att det fanns ingen plats vid kajen. Detta berodde på att det anlant trupptransportfartyg med hemvändande soldater och dessa hade naturligtvis förtur. På denna resan hade de packat väskorna fulla med förnödenheter såsom smör, ost, choklad mm. John hade ordnat så att detta fick förvaras i båtens kylrum. Farmor bodde nu i nordvästra London vid Queens Park. Margareta fick många engelska lekkamrater under vistelserna i London på somrarna.

1953, i början av juni, åkte John med sin dotter Margareta till London för att beskåda Elizabeth II kröning. Många människor hade gjort detsamma så för att få en bra plats längs kortegevägen så sov John och Margareta på en Londongata natten till kröningsdagen. John hade tillverkat ett par stultor till Margareta så att hon skulle kunna stå på dessa och se över folkmassorna. Elizabeth åkte i en guldvagn som drogs av åtta vackra grå hästar. John kunde sitt London och därför genade de mellan olika gator och kunde därmed beskåda den unga drottningen på tre olika platser längs kortegevägen mellan Buckingham Palace och Westminster Abbey. Under denna vistelsen gick de på opera på Albert hall och gjorde mycket annat eftersom det var många festligheter på gång i London i och med kröningen. Margareta träffade gamla vänner till John som tex gymnastikläraren och medlemmar i Plymouth-bröderna.





*John och Elin Högberg Bahamas 1961.*

John pratade alltid engelska hemma och det var naturligt för familjen medan Margaretas kamrater inte förstod vad John sade och det tyckte Margareta var konstigt, för hon var ju så van med detta. På 1950-talet så blev det mer och mer populärt att lära sig engelska. John hade engelskaundervisning, för de som ville, som arbetade i skofabriken. På länsstyrelsen arbetade administratörer som John fick utbilda i engelska för att en delegation skulle skickas till Heile Selassies Etiopien, som blev Sveriges första biståndsland.

John älskade musik, se Chaplinfilmer, cirkus med clowner och trollkonstnärer och lärde sin dotter dansa Charleston. Inget var främmande för John.

1958 såldes Korsgatan 1 och de köpte Östergatan 5. 1960 pensionerades Elin och 1962 så for John och Elin till USA med immigrations-tillstånd. De besökte bland annat Maine, Florida, Arizona och Kalifornien där de hälsade på Elins fyra bröder vilka hade emigrerat till USA och även en bror till John hade emigrerat och bodde där. I Arizona stannade de några månader och där arbetade John som gårdskarll och Elin målade tavlor som hon sålde. Elin arbetade även som barnvakt. En natt i Arizona kunde det gått riktigt illa för John. På morgonen när de precis stigit upp och Elin skulle bädda Johns säng så hittade hon en levande skorpion i sängen. Som tur var hade John inte blivit biten. I Kalifornien



*John och Elin Högberg 80år.*

där bordade de oceanångaren Himalaya, P&O Orient lines. Båten tog dem över Stilla havet via Hawaii mot Australien och till bland annat de platser vilka John besökt när han reste jorden runt på 1920-talet.

De kom hem till Sverige igen 1964. Johns affär hade skötts av Lily Arveblad under tiden de var på resande fot och John började avveckla affären när de kom hem och sålde den så småningom.

John och Elin fortsatte att resa, men inom Europa. Resorna gick till värmen i södra Europa eller till England för att hälsa på släkt. Ofta hade de med sig barnbarnet Lena.

John var en samlare. Från sina resor hade han en otalig mängd olika föremål. Några exempel på dessa är märkliga stenar, koraller, stora snäckor, förstenat trä från Arizona, ormskinn från boaorm och tigerorm, skallerormshuvud och skallra, kinesiska urnor och porslin, smycken från Indien och mycket mer.

John och Elin hade en stor vänkrets i alla åldrar. De var med och

startade pensionärsföreningen "Lilla Paris" och var engagerade i hjälperksamhet via Missionskyrkan, S:t Lukasstiftelsen och Lutherhjälpen.

Det var Elin som var motorn i familjen och som skötte allt det praktiska. Elin dog 1985. John ville då åka till London en sista gång och tog med sig sitt barnbarn Lena. De besökte många platser där John bott och varit som ung. Det blev en känslös resa och den slutade med att John fick en hjärtinfarkt när de stod på Pall Mall och tittade på en kortege med ett utländskt statsbesök och prominenta personer. John fick åka ambulans och hamnade på St Thomas hospital där han 80 år tidigare hade opererat bort sina halsmandlar. John tillfrisknade och fick resa hem till Sverige igen.

John bodde sitt sista år på Lindgården. Han hade tappat lite av livsgnistan sedan Elin dog och avled själv 1987. Som han sa: Jag har varit med under 10 regenters tid; 6 engelska och 4 svenska.

John var en rätt så opraktisk och disträ människa. Han glömde tex bort att äta om inte maten sattes fram. John hade, som sagt, en förmåga att kunna tala med alla slags människor. I hans samlingar fanns allt, vare sig man behövde en pappersrulle eller en liten guldtacka så hade John det.

I Vänersborg var John var känd som den trevlige, artige, hjälpsamme och alltid leende engelsmannen.

*Margareta Nunstedt (f. 1939).  
Dotter till John "Engelsmannen" Högberg.*

## Vänersborg från ovan-påsken 2013



## Invigningen av Uddevalla-Vänersborg-Herrljunga järnväg den 17 maj 1867



Den 17 maj 2017 var det 150 år sedan Uddevalla-Vänersborg-Herrljunga järnväg öppnades för trafik i sin fulla längd. Nedanstående text som skildrar öppningsdagen den 17 maj 1867 är hämtad från Tidning för Wenersborgs stad och län, utkom den 18 maj 1867. Texten har ”översatts” från frakturstil till mer lättläst text av andre ålderman Joakim Bernling.

För historien om järnvägens tillkomst hänvisas läsaren till artikel i årsskriften från 1957, se [vanersborgssonersgille.se/arsskrifter](http://vanersborgssonersgille.se/arsskrifter).

”Den 17 maj har för städerna Vänersborg och Uddevalla blivit lika betydelsefull och minnesvärd som samma dag för våra bröder på andra sidan fjällen, normännen. Det är nämligen på denna dag som vi, genom hela banans öppnande för daglig trafik, blivit förenade med vårt land första och andra stad och det sista stängslet fallit, som skiljt oss från en oavbruten beröring med världsmarknaden. Det beror nu på dessa städers egen företagsamhet och kraft att intaga en värdig plats i de tävlandes leder, vartill den outtröttlige landshövdingen greve Eric Sparre öppnat ett nytt och verksamt fält. Den 17 maj har således gjort epok i vår stads, i Västergötlands samt Bohusläns historia, ty med denna dag har inträtt en mängd nya förhållanden, vilka mana till företagsamhet



*Fotografi taget den 15 maj 1867 på del av nyuppförda Vänersborgs järnvägsstation med Vassbotten i bakgrunden. Vassbotten och hamnen var fylld av fartyg på grund av att isen fortfarande kvar i mitten av maj låg kvar i Väneren. Foto: Claes Edvard Kjellin.*

och enig samverkan samt begagnande av den mängd nya hjälpkällor, som med öppnande av den nya kommunikationsleden är förenade.

Redan tidigt på morgonen började järnvägspersonalen förberedelserna till den fest som stundade. Alla försiktighetsmått vidtogs mot möjliga olyckshändelser vilka på detta sätt lyckligt förebyggdes. Lokomotivet "CL Adelsköld" hade nyligen blivit levererat av herrarna Nydqvist & Holm, blivit satt på spåret, och det var denna med särdeles stor omsorg väl utförda maskin, som fick det ärofulla uppdraget att köra för den dyrbara lasten av 600 människor. Järnvägsstyrelsen hade inbjudit samtliga aktieägare till deltagande i färden och man begagnade sig i rikt mått av detta anbud. I Uddevalla vimlade omkring kl. 8 på morgonen alla gator av högtidsklädda damer och herrar, vilka ställde sina brådskande steg mot banvallen, där de vajande nationalfanorna tillkännagav att en betydelsefull resa förestod. Knappt hade uret på Klocktorsberget slagit sitt sista åttaslag, förrän lokomotivet "CL Adelsköld" prunkande med sina tvenne stora fanor, oroligt började staka på sin plats ett stycke från plattformen samt utstötte stora dimhöljen av sin vita ånga och gled på given signal in under verandan, för att intaga



*Broläggning över Huvudnäsofallet den 8 februari 1866.*

*Foto: Claes Edvard Kjellin, Vänersborg.*

sin plats såsom travare. Under tiden fylldes nästan till trängsel de nya vackra kupéerna och en vagn, garnerad med unga granar, anordnad för musiken. Klockan 8 och några minuter ringdes till avgång och snart därefter genomfors luften av lokomotivförarens signal ”allt klart”, varefter det långa tåget sakta utgick från plattformen till den spårväxling som för detta ändamål finns anlagd. Av försiktighet och för den händelse till äventyrs något mankemang skulle hava träffat det för första gången tillsatta nya lokomotivet, hade lokomotivet ”Trollhättan” blivit beordrat att hålla sig efter tåget för att vid behov lämna assistans. Tåget gick nu förbi kyrkogården och Wilhelm von Brauns anspråkslösa minnesvård med sakta fart under musikens fylliga toner; vidare förbi Samnered och passerade Ängebacken kl. 8.23 f.m., Ryr 8.40, Grunnebo 8.55 och närmade sig Vänersborg.

I det ögonblick som tåget med ökad fart passerade Lokerud-Kasen och löpte in på den kurva som går över Vassbotten, öppnade sig för de resandes blick den härligaste tavla, nu höjd av en sällsynt i mannaminne i de förut inträffade händelse: -fast is kvarliggande i Vänern cirka fem veckor före midsommar. Emellertid hade denna händelse



*Vy mot söder över Vassbotten, Vänersborg. På den nybyggda järnvägsbanken ses ett tåg pasera. Till höger Kasens utvärdshus. Målning av F.A. Zettergren 1867.*

sammanflockat en oerhörd mängd segelfärdiga fartyg, vilka fyllde såväl de båda ytterhamnarna, Vassbotten och vid norra vågbrytaren, som och hela inre hamnen. Inom ramen av denna storartade vy avtecknade sig alltså en tät och vidsträckt skog av master, från vilkas hundratals toppar allmän flaggning höjde den utsägligt sköna tavlan. Som en pil sköt lokomotivet, på vars vänstra sida major Adelsköld för att observera allt, tagit plats, över järnbron och förde våra Uddevallavänner in på Vänersborgs station under full musik.

För att kunna upptaga alla resenärerna från Vänersborg behövdes cirka 8 kupéer tillsättas. Den korta tid som åtgick för besättande av varje plats talar tydligt nog om den glädje som man väntade sig av färden, och den uteblev ej heller. Men innan vi lämnar Vänersborg vilja vi kasta en blick över den oräkneliga massa av åskådare, vilken garnerade järnvägens sidor och de kringliggande förhöjningarna samt landsvägsbron över järnvägen. Alla voro glada och livligt stämde och på den "gemytliga materialförvaltaren" sken anletet såsom hade det varit förklarar. Under dröjsmålet började ånghästen CL. Adelsköld att "ruska sin man" av otålighet, men lugnades, då musiken ånyo spelte upp och han befriades från tvånget av banhallens kvalm.

Det väldiga tåget av 18 vagnar rörde sig framåt som hade det varit en obetydlighet och med ökad fart bar det hän mot västgötabygden. Lilla grenen över Göta älv passerades och strax därefter inlöpte det stora



tåget på det Adelsköldska mästerverket: Stålbron över Huvudnäsfall-  
let, vilket under en högst obetydlig fjädring av blott några linjer och  
som genast gick upp, på ett ögonblick tjänade till landgång för 600  
människor. Tåget lämnade Vänersborg kl. halv 10 och var redan 9.44  
min. vid Rånnums station, ökade sin fart och var kl. 10 i den vackra  
terräng som utmärker Lilleskogs omgivning. Under passagen mellan  
bergen fick man hastigast beundra den vackra formationen av Halle-  
berg, där man kan upptäcka ända till 50 fot höga nästan lodrätt stående  
stenpelare. Man hann även blott kasta en hastig blick åt den för orten  
nyttiga och för ägaren brukspatron Hasselgren å Rådanefors lyckade  
ångsågsanläggningen vid Munkesten då tåget rusade ut på Detters-  
mosse, där botten på även ofantligt djup saknas. Men major Adelsköld  
erkänner endast i värsta fall några hinder; här byggdes banken av torv  
med mycket långa slipers och gruspåfyllning. Denna bank är nu så fast  
som man kan önska.

Om än Huvudnäsbron är det Adelsköldska snillets mest lysande tri-  
umf, så finnes likväl flera dylika och ibland dem banken över Detters-  
mosse, ehuru denna anläggning av Romus blivit behandlad. Att bygga  
en järnvägsbank över en bottenlös mosse skall man väl finna omöjligt,  
men major Adelsköld har likväl visat dess möjlighet och flera järnvägs-  
byggare i utlandet hava upptagit det manér som här blivit följt.



Lilleskogs järnvägsstation 1867. Teckning av F.A Zettergren.



*Herrljunga järnvägsstation. Teckning av F.A. Zettergren.*

Utkommet på Västgötslätten ökade tågets fart till 3 mil i timman, och Salstads station uppnåddes kl. 10.24 samt möttes här av nedgående ordinarie tåget. De båda tågen växlade ömsesidiga hälsningar och skiljdes och festtåget befann sig snart i närheten av Grästorps station, där en större livlighet uppstått med järnvägens öppnande. Såsom ett bevis på rask företagsamhet nämna vi här den anläggning som handlanden E.V. Wernbom börjat på i Grästorp. Han har otvivelaktigt utsett den bäst belägna av alla platserna vid Grästorps station. På en höjd tätt utmed banan reser sig ett solitt magasin för inköp av spannmål från vilket sådan genom fallrännor lastas på järnvägsvagnarna. Anläggningen, som lär komma att fulländas med flera byggnader, saknade vid tågets ankomst särskilt namn och resenärerna dröjde ej att komplettera denna brist med namnet "Wernbomsborg". Under en kort stunds uppehåll här fick man tillfälle att se, hurusom flera varande byggnader inom kort komma att pryda denna plats.

Emedan referenten en gång förut beskrivit denna linea, låter han nu tåget passera Ulfstorp, Håkantorps, Vara och Vedum. Efter passerandet av Nossan för andra gången rullade tåget över västra stambanans räls samt in på Herrljunga station kl. halv 1 middagen. Under vägen liksom vid framkomsten, mottogs tåget av stora samlingsar skådelystna, vilka med livliga hurrningar gävo sin glädje över hela banans öppnande tillkänna.

I ett större annex av presenning invid stationshuset å Herrljunga var festmiddagen på stora bord i form av ett ofantligt T, men utrymmet var alltför otillräckligt för en stor samling. Allt var i övrigt fint och gott. Efter middagen samlades man i särskilda kottier och tiden fördrevs i muntert samspråk, under det bålar framsattes på borden å den stora öppna platsen vid stationshuset. Med nedgående snälltåget kl. ungefär 4 ankom landshövdingen greve Sparre och mottogs på plattformen samt uppträdde därefter i kretsen av sitt läns innebyggare och våra alltid högt aktade bohuslänningar. Verkställande direktören O.H Bergqvist uppmanade de närvarande att fatta sina glas samt utbringade i valda ord välkomsthälsningen för herr greven, vilken ehuru trött av färden från Stockholm, presterade ett av dessa glänsande tal, varigenom uppfattningssinnet spännes för att inpräglade varje ord för kommande tider. Den tid, yttrade talaren, har randats, då Uddevalla står nära förenad med Borås, och Västergötland upptagit en kommunikationsled, som måste bliva pulsådern i dess rörliga liv. Det är en fullbordad seger på idoghetens fredliga fält, som varit förenad med hårda strider; men låtom oss glömma hindren för att ostörda få njuta av denna härliga seger. Genom klippor, strömmar och avgrunder hava vi tvingat oss fram och vårt mod, liksom våra bemödanden, vårt arbete hava aldrig ett ögonblick varit förminskade. Leve det oförtröttade arbetet för gemensamt väl och glöm ej att det var den fasta enigheten, som gav styrkan. De skatter och rikedomar denna enighet ska medföra är oräkneliga, och kommande släkten skola beundra vårt mod. Låtom oss alltid tänka, att den enda grund på vilken stora handlingar bygges är djärvhet, raskhet och förslagenhet, och må vi aldrig glömma att vi representerar en samhällsklass, som vi måste lyfta till oberoendets höjd, ty från den utgår kraften; i dess närvarande element har nationen städse haft sitt kraftigaste stöd. I denna förhoppning, mina herrar, emottager jag den skål, som för mig blivit proponerad, önskande att fortfarande kunna verka för allmänt väl. Herr grevens tal besvarades med ett entusiastiskt: "Leve greve Sparre!" vilket genljudade över berg och dalar.

Då skålen var tömd uppträdde herr greven och landshövdingen ånyo samt yttrade: "Det arbete vi företagit är fullbordat. Vår älskade konung har följt oss med uppmärksamhet och glatt sig åt vårt företags seger. Han har beundrat eder raskhet och eder nit. Hans höga vilja att skydda vårt företag har han givit mig tillkänna och uppmanat mig att till en av drivfjädrarna i det stora värvet överbringa ett offentligt vedermåle av konungens nåd. Direktör Bergqvist, det kan ej nekas, har gjort sig förtjänt av denna utmärkelse och det är med synnerlig tillfredsställelse

jag härmed till honom överlämnat kunglig majestäts vasaorden efter konungens nådiga vilja. Det är på bataljfältet man bryter sina bästa lagrar och jag lyckönskar eder till den seger ni vunnit.”

Direktör Bergqvist tackade för den ynnestfulla välvilja, som kommit honom till del och förklarade att utom herr grevens och landshövdingens viljekraft hade ännu ingen järnväg ifrågakommit.

En stark sångarkör uppstämde därefter den härliga sången: ”Stå stark du ljusets riddarvakt” och musiken omväxlade med sången, varigenom festens behag än mera höjdes.

Bokhandlaren Zettergren begärde ordet och tolkade på ett värdigt sätt herr grevens och landshövdingens stora förtjänster; genom greve Sparres energiska uppträdande hava klippor ramlat och avgrunder blivit fyllda samt vägen till världsmarknaden öppnad för tvenne framåtsträvande idoga städer, ja för hela länet. En skål för den man, yttrade talaren, som ej allenast sagt, att det ”skall bliva”, utan även utfört vad som blivit. Sorlet förhindrade tyvärr referenten att närmare återgiva det hänförande och kraftfulla talet.

Greven svarade: Om jag någonsin skulle hava önskat någon lön för den möda, det arbete jag måhända här nedlagt, så är den i rikt mått uppvägd i eder erkänsla och det förtroende jag rönt; och jag ber få försäkra, att min högsta lön är att fortfarande få vara innesluten i detta edert förtroende.

Greven föreslog vidare en skål för brödrafolket, med anledning av den för dem betydelsefulla sjuttonde maj. Men tiden manade till uppbrott och att uppsöka den kupé man tillhörde. Snart fylldes varje vrå i de eljest rymliga vagnarna och musiken uppspelte ett av sina vackra stycken, varunder tåget sakta gled hän mot Vedum kl. på slaget 6 e.m. och med ilande fart angjordes under trenne timmar mellanliggande stationer och stannade efter den angenämaste färd och i det härligaste väder Vänersborg kl. något över 9. Tåget fortsatte efter en stund med vännerna från Uddevalla, och kl. något över 10 anlände resenärerna till Uddevalla, fullt belåtna med den angenäma och lyckliga färden.

Under hela färden åtföljde den nitiske och påpasslige trafikchefen, greve Taube, tåget, efterseende allt och ordnande allt med skicklig hand. Likaså överingenjören major Adelsköld, som mellan Vara och Vänersborg till och med tog sin plats på lokomotivet för att vaka över att ingen olyckshändelse skulle inträffa. Även ingenjörerna herr Lindgren och Bergqvist åtföljde på färden.

Vi kunna gratulera vår ort, som äntligen upphunnit denna efterlängtrade dag genom en kraftfull hövdings oförtröttade nit. Hans minne är bevarat åt en tacksam samtid och eftervärld”.

# Engagerade ledare och föräldrar skapade en livskraftig scoutkår

Av  
Sture Furbo

Året var 1966. Då firade Vänersborgs Scoutkår 25-årsjubileum med en tillställning i samlingsalen vid Skolorna för döva, nuvarande Vänerskolan i Vänersborg. På samma ställe bildades scoutkåren 1941. Det var juniorföreningen Pilarna inom kyrkliga pojkföreningen Framåt, som tillsammans med en scoutkår vid Skolorna för döva bildade Vänersborgs scoutkår av Svenska Scoutförbundet. Egentligen borde det heta att kåren nybildades, eftersom kåren hade funnits med i handlingar, där man kunde finna att den funnits med redan 1912. Under mellantiden fram till 1941 hade tyvärr verksamheten legat nere en längre tid.

Vid nybildandet var dåvarande pastorsadjunkten Artur Hesslefors kårchef och den drivande kraften. I styrelsen då, fanns för övrigt komminister Bengt Swaren och slöjdlärare Carl Svensson med. Medlemsantalet var då 68 scouter. Vid sidan om den egentliga scoutkåren fanns under de första verksamhetsåren ett "Kårråd". Detta hade främst till uppgift att anskaffa scoutlokal och svara för ekonomin. I detta ingick bland annat prosten Gunnar Helander, stadsfullmäktige ordf. Oskar Andersson och vår mycket uppskattade läroverksadjunkt Fredrik Åberg. (Han älskade att starta geografilektionen med förhör på namngeografi). Ett par år efter ombildandet fick kåren en ny stödförening. Scoutmammornas Syförening. Ordförande i denna blev fru Gulli Ullström. 1956 stärktes kårens verksamhet ytterligare genom att en föräldraförening bildades. Ordförande här blev ingenjör Gunnar Janzon. Alltsedan starten har denna förening arbetat för kåren under olika ordf. på fantastiskt sätt med olika insatser speciellt vid kårens stugor i Starkebo.

Tidigt 1950-tal hade scoutarbetet vid Skolorna för döva lagts ned, men återupptogs runt 1960 under medverkan av skolans rektor och dåvarande ordf. i föräldraföreningen Evert Lundqvist samt yrkesläraren Gustav Carlzon. Denna verksamhet ansågs alltsedan dess, som en av

de viktigaste i kåren. En av ledarna här var fru Greta Tengblad. I kåren fanns också en flickscoutavdelning. När denna senare sammanslogs med pojkscoutavdelningen var fru Elisabeth Gunnhagen ordförande

Nu lite tillbakablick på min egen scouttid. Året var 1955. Kontakten med scouting inleddes på Skansgatan och kvarteret Plommonträdet. I detta barnrika kvarter mitt emot Televerkstaden vid Östra vägen bodde flera scouter några år äldre än jag. En av dessa var Berndt Karlsson, som var patrulledare för patrullen Ekorren och det var han som tog med mig till församlingshemmets källarlokal vid Vallgatan. Där hade avdelningen Sjungande Pilarna sin verksamhet. Här fanns en samlingslokal och patrullrum för fyra patruller. Dessa var då förutom Ekorren, Höken, Ugglan och senare Tjädern. Våra avdelningsledare var B-O Frändegård, Ragnar Andersson och Sven-Erik Johansson, vilka var utomordentligt duktiga och inspirerande för oss. En hel del av verksam-



*Flagghissning framför flaggstången vid stugan. En viktig start inför dagens övningar och äventyr. Naturligtvis hör scouthälsningen till.*



*Fem förväntansfulla scouter på församlinshemmets gård.  
Främre raden fv. Lars-Göran Lind, Lars-Erik Nilsson och Göran Ahlin. Bakom dom  
tvillingarna Conny och Benny Ekman. Snart sitter dom på bussen för resa till läger  
vid Dyrsten utanför Uddevalla.*

heten med övningar och tävlingar hade vi i lokalen, men väldigt många kvällar höll vi till på Skräcklan och ibland uppe i Dalbobergen.

Så småningom, när den mysiga scoutstugan uppe vid Starkebo blev klar, var det dags för hajk, då man vanligtvis var ute på en övernattningsfrån lördag till söndag. På den här tiden hände det ju ofta, att man gick i skolan en stor del av lördagarna. Ett roligt och spännande inslag

var Pingstlägren, som växelvis var förlagda till Vänersborgs kommuns kolonier vid Gräfsnäs och Sundsandsvik. Under sommarloven arrangerades varje år större läger, då man kanske låg ute i tält en vecka eller mer. Hit kom då scouter från kårer runt om i scoutdistriktet eller från hela landet. Bland annat Kragenäs vid västkusten och Stegeborg på ostkusten.

Tävlingar, som förbundsmästerskap i orientering och femkamp, var populära inslag under scouttiden, som vi gärna ville åka på och kåren var villig att sponsra deltagandet. Självt var jag med och tävlade i Pers-torp, Ängelholm, Örebro och Norberg. I några av dessa hade vi fina framgångar och hamnade på pallplats. Efter patrullscouttiden blev man seniorscout och under en period höll vi till vid Gamla Småskolan på



*Hinderbanan tillhörde ett av de mera spännande och ibland svårbemästrade inslagen vid tävlingar mellan patrullerna. Här är det en från patrull Ekorren, som kämpar på över linhindret.*



Nygatan, där vi hade en egen lokal. Den användes väldigt mycket till bland annat pingospel.

Nu är vi framme vid 1963 och den sommaren blev Hjortens fyr centrum för ett veckoläger och Karl-Erik Wilhelmsson och jag, då 19 år gamla, var ansvariga ledare för 15-20 patrullscouter. Att vi var så unga ledare ställde till bekymmer för lägerchefen, som upplevde att vi var lite för unga för detta uppdrag. Men vi fixade uppdraget och fick med oss killarna att kämpa på jättebra under hela denna underbara sommarvecka. Jag upplever, att vi utvecklade oss mycket som ledare här och att ungdomarna fick lära sig mycket att samarbeta och ta ansvar för sig själva. Scouting innehåller väldigt mycket, som man har nytta av längre fram i livet. Några saker, som betytt mycket för mig



*Kårens Dag vid scoutstugorna i Starkebo. Kårchefen Gunnar Janson delar ut pris till patrullen Höken efter dagens avslutande tävlingar.*

personligen, är förmågan tillsammans klara olika uppgifter och skapa lösningar på problem samt inte minst få lära sig att umgås med naturen. Uttrycket en gång scout alltid scout förekommer ofta, när man minns scouting och vad man fått med sig från den tiden, i olika sammanhang.



*Här har ett gäng med verkligt rutinerade scoutledare samlats för att prata gamla scoutminnen. Fv. John Larsson, Bengt-Olof Frändegård, Lisbeth Frändegård, okänd, Christina Mossberg, Liss-Kulla Björk, Sven Björk och Sven-Erik Johansson.*

*Författare: Sture Furbo, adjunkt, född 1944.  
Medlem i Gillet 1987.*

# Föreningstjänst

## Anrikt företag med priser som specialitet

Av  
Håkan Lind



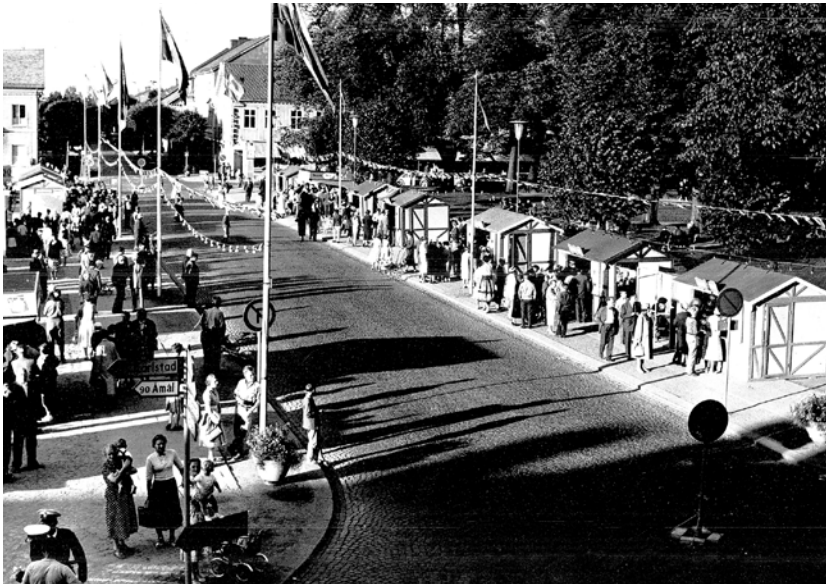
*Kaj och Magnus: Kaj Dahlqvist och sonen Magnus Dahlqvist med några prispokaler i händerna.*

Om du någon gång hållit i eller fått en guldpokal som pris i någon idrottstävling, så är chansen stor att priset graverats och levererats av Föreningstjänst i Vänersborg! Företaget har under många decennier skaffat sig en särställning när det gäller idrottspriser av alla de slag. Och det handlar inte bara om vårt område, Föreningstjänst har kunder från norr till söder i vårt avlånga land. Även norrmän har hittat sin favoritleverantör av priser på Fridhemsvägen i Mariero.

Föreningstjänst gör inte mycket väsen av sig där det ligger i en anspråklös träbyggnad på en innergård. Men skenet bedrar, verksamhe-



*Barnens Dag på torget i Vänersborg på 50-talet. Föreningstjänst stod för kioskerna och priserna, Lions stod för bemanningen.*





ten bedrivs med hjälp av modern, datorstödd teknologi. Maskinparken är så avancerad att man inte släpper in någon utomstående på andra våningen! Man vill inte riskera att konkurrenterna får vetskap om de lösningar som Kaj Dahlqvist och hans arbetskolligor funderat ut genom alla år. Man graverar inte för hand längre, det var ett mycket tungt och styrkekrävande arbetsmoment som slet hårt på kroppen. Nu är det datorn som styr de avancerade gravyrmaskinerna, och man kan gravera i princip alla material, trä, glas, sten, metall och så vidare.

Föreningstjänst rötter och historia går långt tillbaka i Vänersborg. Guldsmedsaffären Malmström var vaggan till Föreningstjänst. Den verksamheten startade 1902 vid Edsgatan. Wilhelm Malmström (1904-1967, medlem i Gillet 1944) tog över sin fars urmakeriaffär och bestämde sig för att också starta en verksamhet på 1930-talet som han döpte till Partiaffären Universal som sålde till bosättningsaffärer och



*Många drömvinster både för gossar och flickor.*





*Prispokaler i alla storlekar pryder hyllorna.*

guldsmeder. Man var bland annat generalagenter för Nils-Johan, med gamla välkända produkter som konservöppnaren Röda Klara som satt på väggen i nästan alla kök på 50-talet. Företaget växte till sig och kom att bli ledande i branschen på kort tid. En annan affärsidé var att förse festarrangörer av alla de slag med festtillbehör, priser, tillfälliga kioskbbyggnader och artistförmedling bland annat till folkparkerna i hela landet.

I mitten på 1940-talet anställdes Valdemar Dahlqvist som då var anställd av Folkparkerna i Stockholm för att ta hand om lotteriverksamheten på Universal. Sonen Åke kom in som gravör på 50-talet, och 1963 anställdes Kaj Dahlqvist som idag driver verksamheten tillsammans med sin son Magnus.

Under 50- 60- och 70-talen deltog företaget i många stora festivaler som Fladenfestivalen, Räkans dag och Barnens Dagevenemang i området. Man bodde i husvagn i princip från april till oktober och servade arrangörerna med priser, lotterier och försäljningsbodar. Universal var populära bland arrangörerna eftersom man inte tog andelar av vinsten. Arrangören fick hela vinsten men fick betala för sålda varor.

En speciell verksamhet var också artistförmedlingen till Folkparkerna. På den tiden var det i princip bara Folkparkerna som bokade artister vid så kallade sättningar, där Folkparkerna berättade om turnéplaner

för alla artister som parkerna kunde boka. Vid dessa sättningar gick man igenom hela turnéplanen, det fick inte vara mer än tio mil till nästa ställe. Omkring 1970 blev det en fri marknad när det gällde artistbokningar, och där började den stora nedgången för Folkparkerna. Det blev för dyrt att boka artister som kunde uppträda i Luleå ena dagen och Jönköping nästa.

1963 köpte Valdemar Dahlqvist och sönerna ut den del av verksamheten som handlade om lotterier, idrottspriser och gravyr och gav då företaget namnet Föreningstjänst.

Under 1970-talet utvecklades verksamheten alltmer mot gravyrer med kunder på industrin, specialskyltar till varven, guldsmeder och idrottspriser och 1976 lade man ner lotteriverksamheten och gick då från tolv till sju anställda.

- Idag är det min som Magnus och jag som arbetar i företaget, berättar Kaj Dahlqvist. Min dotter Malin Byström jobbar på distans med bokföring och pappersarbete.

- Vi har omkring 400 stadiga kunder i hela Sverige, och även en och annan strökund i Norge. Jag kan nog lugnt säga att vi skulle kunna jobba dygnet runt och anställa några personer om vi bestämde oss för det, det finns massor med jobb därute. Men man ska tycka att det roligt och intressant att jobba också, det handlar inte bara om volymer för oss, så vi marknadsför oss inte så hårt. Det finns väl 5-6 konkurrenter om jobben i Sverige, men det finns att göra för alla tror jag.

- Idrottspriser av alla de slag säljer vi mycket av, och populärast är nog ändå den gamla hederliga, gyllene pokalen. Vi har ett stort lager av pokaler, de kommer i byggsatser faktiskt, så vi kan leverera över dagen om det skulle knipa.

- Annars kan vi gravera med laserstråle i glas, diamantgravyr i metaller, vi gör stora träskyltar till motionsspår och naturparker. Vi kan också skära ut texter i vinyl, göra trycksaker och litografier till konstnärer. Magnus är utbildad inom grafisk design, och gör olika layouter och logotyper till våra kunder.

- Jag har allt börjat att trappa ner lite grann, fortsätter Kaj Dahlqvist. På somrarna vill jag bland annat vara ledig på fredagar, så att vi får tid att vara i båten.

- Men så länge jag känner att jag har roligt på jobbet, och har något att bidra med så tänker jag allt fortsätta jobba, avslutar Kaj Dahlqvist med ett leende.



# ÅRSKRÖNIKA 2016

Halvord Lydell, en av Gillets legendariska grundare och dess krönikör i flera år, sätter sig tillrätta i bästa fätöljen i hörnlägenheten i Burmanska huset med hunden Cissi bredvid och en tjock värmande filt över benen. Det är två dagar före julafton 1916 och Halvord skall nedteckna årets krönika för Vänersborgs Söners Gille. Kakelugnens mässingsluckor bågna av värmen från den frustande björkveden som skall hålla nordanvindens många murrande minusgrader stången. Europa kvävs av krigets dårskap och trots ransoneringseländet skall ändå julen firas och Halvord är satt att nedteckna det som var 1916 års stora begivenheter i Lilla Paris, detta vackra smeknamn, som vi nu lärt oss att staden fick runt förra sekelskiftet.

100 år går och här sitter nu 2016 års krönikör vid ekvatorn på Mount Kenyas västsluttning med några hundratal urklipp från lokaltidningarna för att vaska fram det viktigaste som vi ska minnas från det gångna året. Lite enklare att hålla värmen här i Afrika kanske, men annars samma vända att tillfredsställa kräsna gillebröders krav på lättlyssnade väsentligheter. Det är helt säkert.

Att jag valt låta Halvord Lydell inleda denna krönika har inte endast sin orsak i att vår egen historiker och ålderman ska granska och recitera årets krönika. Det påminner också om vilken fin och långvarig tradition vi har i gillet att minnas och nedteckna vår nutidshistoria. Dessutom har det som Halvord skrev om för 100 år sedan en intressant bäring på det som är aktuellt i Vänersborg idag.

1916 invigdes nya hamnkanalen, tillika svängbron och den unika Strauss-ritade klaffbron. Idag är oron för Vänersjöfarten stor. Har vi råd att renovera slussarna? Kan vi komma överens om en ny hamn? Och vad ska vi göra med vår unika järnvägsbro? Klart är att vi måste ha en ny modern bro när vi rustar upp spåret till Öxnered, men detta vackra museieföremål? Måste vi inte ta vara på det? Den äldsta av hamnens kranar, Århuskranen från 1948, skattar åt förgängelsen, men visst vore det härligt, om än svårt och dyrt, att behålla klaffbron. Den är ändå ett magnifikt landmärke i vår stad.

I Lydells krönika gläder han sig åt att Vänersborg återigen blev

garnisonsstad när Västgöta Regemente tågade in i staden med pompa och ståt och förlades till de nybyggda kasernerna vid stadens östra infart. Glädjen blev dock kortvarig och snart ersattes skriken på "halt" och "giv akt" av andra högljudda stollar då ett av Västsveriges största mentalsjukhus kom att inrymmas i de stolta militärbyggnaderna. Idag heter det Hagaparken och har förvandlats till några av de vackraste och mest åtråvärda lägenheterna i regionen. Området har också försetts med attraktiva enfamiljshus och på andra sidan Östra vägen planeras nu för 600 lägenheter på Holmängenområdet. Något som, med läget nära Vänern, kommer bli en kraftfull magnet för att locka boende till Vänersborg.

Totalt ligger 1700 lägenheter i plan att byggas i Vänersborg, vilket kan ses som en bra början, när vi har mer än 6000 personer i bostadskö! I kvarteret Haren, mitt emot gamla Lasarettet, planeras för en skyskrapa på 14 våningar! I vårt gamla vackra sjukhusområde Vänerparken hoppas man få tillstånd för 16 våningar. Flott ska det bli med takterrasser och växthus minsann. När Skavenområdet uppgraderas från fritidsboende till permanentbostäder vill man göra en flytande cykelbro över Vassbotten. Gillet som så snopet fick lämna tillbaka den bro som vi köpte för att ta sig över gamla hamnkanalen från Sundsgatan till Strömsborg, kanske kan satsa en slant på ett sådant transportspektakel, så att gillebröderna väster om Vassbotten kan ta sig torrskodda rakt över vattnet. Precis som en 2000-årig förebild, efter en munter högtidsstämma på Lagergrenska.

Gillebroder Lidells senaste utspel i spektakulära byggprojekt är ett Eiffeltorn framför museet, något som sannolikt skulle få museiechefen att gå upp i den berömda limningen. Emellertid kan nämnde Johansson dock trösta sig med att Regionarkivet utökar med 38.000 hyllmeter på Niklasberg. Inget ska förfaras. När en sådan samling, av allt som vi inte har förmåga att göra oss av med, beskrivs, går det en obehaglig rysning genom kroppen. Jag ser då all oändlig bråte som, bara från en landsortstandläkares stillsamma liv, samlats i travar på travar på vind och källare i ett alldeles för stort hus.

Värnersborg har invigts på Trestadsområdet. Där kan man förvara prylar! Stort som tre Ikeavaruhus är det och skapar ett hundratal arbetstillfällen för att hålla reda på allt. Lastbilscentralen har också lockats från Trollhättan till Båberg. Det ena ger det andra och vi skall vara glada för den utvecklingen som nu tar fart efter en lång startsträcka. Det kan bli väl så bra med ett gigantiskt logistikcentrum vid Båberg i stället för det själlösa köpcentrum som Överby utgör.

Bert Karlsson vinner rubriktävlingen i år också. Avtalsbrott, svartbygge och löftesbrott avlöser varandra i lokalpressen men det är fullt av turister och glada badare som älskar det sommarland som Bert skapar på vårt underbara Ursand. Säkert bidrar även campingen till att vi haft rekord inom hotell- och besöksnäringen. Men också evenemangsstaden Vänersborg med Aqua Blå, Diggi-Loo, VW-träffen och EM-byn i Plantaget har bidragit till de fina siffrorna. Gillebroder Stefan Leijon har sitt finger med i mycket av detta tillsammans med Maria Weber på Visit och FORUM Vänersborg. Den evenemangsfond som skapades i samband med Vänersborgsgalan har möjliggjort att flera föreningar vågat satsa på nya evenemang. Cykelklubben skapade med detta riskkapital en tvådagars tävling i centrala Vänersborg med hundratals tävlande och tusentals åskådare. Det blev en verklig evenemangssuccé som redan är bokad för kommande år.

Skånemejerier blev fälld av reklamombudsmannens reklamationsnämnd. ”Du behöver en halv liter om dagen” hävdade man och syftade då på mjölk, ifall det nu var någon som svävade i osäkerhet om vilken dryck man behöver i denna mängd och regelbundenhet. Till lördagsfrukost efter högtidsstämman håller nog många gillebröder med om att mjölk kan vara en väldigt passande dryck, men man får ändå inte fara med ovetenskapliga osanningar om detta ädla näringsämne.

Förra året drog Vänersborgshandlare igång en kampanj för att bonden skulle få 1 kr mer för mjölken. Ett mycket uppskattat och lyckat initiativ som stimulerade Fridagymnasiets Linnea Sundén att starta Mjölkbudet. Där kan man prenumerera på att få mjölken hemkörd direkt från gårdsmejeriet. För denna entreprenörsanda prisades Linnea och hennes kompanjon Per Isberg med ”årets affärsplan” av Företagarna. Smolket i årets mjölkglas blev annars alla Arla-chefernas vidlyftiga restaurangbesök som fick LRF att gå i taket. Det var inte mycket mjölkprodukter på de restaurangnotorna.

Halvord gjorde en intressant 50-årig återblick i sin krönika till år 1867. Det året beslutades om Allmänna Läroverket, folkskolans stora trähus byggdes och järnvägen UVHJ invigdes den 17 maj det året. Händelser som blivit startpunkt för Vänersborg som infrastrukturell knutpunkt och lärostad.

Samma år byggs gasverket och därmed kom stadens gatunät att genomgå exakt samma massakrerande och hårt kritiserade strukturförändring som den som sker idag. Gasverkets framfart var lika brutalt och okänsligt, med sina mullvadsliknande metoder, som fiberfolkets asfaltstuggande traktorbestar är idag. Visst är det bra att vi får snabba

digitala nätverk, innan den tekniken är föråldrad, men måste de tunna trådarna ge så fula spår?

Ja, snart går allt på nätet. Till och med mat köps via nätet. Inte bokstavligt då förstås, vilket minner om gamla fru Gustavsons kommentar när elektriciteten infördes: ”De enda jag inte begriper e hur di kan få fotogenen att gå i di där tunne tråarne”.

Svenska dataspelet Candy Crush Saga såldes för 50 miljarder – mer än tre gånger så mycket som Geely betalade för Volvo PV. Tänk att ettor och nollor i rätt kombination kan ge så mycket pengar. Vänersborgs största affär 2016 genomfördes av gillebroder Leif Bengtsson. Hans salladsbar Picadeli såldes för ”miljardbelopp” som det stod i TTELA. Han slutar aldrig att förvåna, den pojken. Det är väl ingen dessutom, som satsar så mycket på föreningslivet och ungdomsidrotten i Vänersborg, som Leif gör via sina olika företag. Gillet applåderar!

Mobilen tar över allt mer. Nu kan man t.o.m. lägga kollekten genom att swisha ett ord som dessutom är med i årets nyordslista från språkrådet.

Musikstjärnor tänds regelbundet i Lilla Paris. Nu är det Saraha eller Sara Larsson som slagit till genom att gå till final i Melodifestivalen. Förutom ett bejublat framträdande i Plantaget gjorde hon också succe på årets Vänersborgsgala. Där bidrog hon kraftfullt till att detta sensationellt lyckade arrangemang redan andra året blivit en tradition i vår fantastiska arena.

Klockans visare rör sig igen! Efter att ha stått stilla på tjugo över två i många år har nu UR-vänersborgaren Tony Azale på mobilbanken tillsammans med Olle Strand och krönikören sett till att Vänersborgs mötesplats nummer ett, Handelsbanksklockan, fått nytt liv. Antikhandlaren och gillebrodern Bo Knutsson skötte återinvigningen med bravur och en stor åskådarskara vänersborgare kunde applåderande andas ut då det länge var oklart om klockan skulle rivras eller restaureras.

På vandring mot Lilla Paris heter den historiska betraktelse som Peter Johansson och Håkan Lind berikat oss, kunskapstörstande gillebröder, med i år. Vill man få historien mer spektakulär följer man med Peter på stadsvandring med skådespel. Värme, kärlek och dramatik gör att de historiska figurerna etsar sig fast för evigt hos den hänförda publiken.

Årets kulturstipendium fick Johan Wiman som studerar på Umeå konsthögskola och, äntligen, kan man väl säga, fick Ulf Wadenbrandt årets kulturpris för sitt mångåriga och outtröttliga arbete med att utveckla och förnya Vänersborgs musikscen. Ständigt påminns vi om hur

Vänersborgs musikliv och musikaliska skolning danar musiker. Gustav Svedung med sin etablerade podd "Musiken och livsfrågorna" är en produkt av det estetiska program som nu kunskapsförbundet förpassat till Trollhättan. Det är en skam, och vi måste ha tillbaka musikestetiska programmet till Vänersborg och därmed basta!!

Vänersborgssonen och maratonlöparen Michael Ekwall var 7 sekunder från kvalgränsen till OS. Det är väl lika snopet som att äntligen uppnå pensionsåldern vid 65 för att upptäcka att den höjts till 67. En katastrof som kan vara närmare än vi vågar tänka. Henrik Stenson tog OS-silver i golf, men hans vinst i British Open slår givetvis ännu högre och ger väl ett säkert spår mot en Dagbladsmedalj. Sara Sjöström blev simmardrottning och damlandslaget i fotboll tog silver. Aregawi missade OS då hon testats positivt för doping. Nästan hela ryska OS-laget utslöts på grund av systematisk doping och de internationella fotbollsgeneralerna Blatter och Platini avstängs på grund av gigantisk fiffel med mångmiljonbelopp. När nu i dagarna skidstjärnan Therese Johaug påträffats med anabola steroider så undrar man om det finns någon ärlighet och ryggrad kvar i elitidrotten. I Vänersborg fuskar vi väl inte på det viset, men visst finns det elaka tungor som hävdar att det inte är riktigt "äkta" när man köper in tre av Rysslands duktigaste bandyspelare till vårt kära IFK. Intresset inför årets bandysäsong är emellertid genom detta köp självklart jättestort och försäljningen av loger och sittplatser har gått som smör i solsen.

Vänersborgs damlag i rugby tog SM-silver liksom Ellen Wijkmark i ponny-SM. Tidningen Assistans utsåg vänersborgaren Andreas Höglund till årets assistent och Daniel Olsson blev SM-tvåa i skägg. En något udda gren kan tänkas, men vad säger ni om Kicki Dahlgren från Frändefors som vann SM i disktrasa. Den vinnande trasan var virkad i svart med röd mittcirkel, precis som en grammofonskiva. Vem lanserar denna tävling undrar ni? Ja det är förstås tidningen Land - ett av Sveriges mest spridda och tummade husorgan.

Att få träffa Zlatan är en önskedröm hos alla fotbollsspelande ungdomar. Sofie Lojander från Vargön fick den drömmen infriad genom organisationen "Min stora dag". Inte nog med att hon fick prata med Ibra, en av Sveriges största idrottsikoner genom tiderna, hon fick också lämna två fotbollströjor och en vimpel från VIF till Zlatan. Därmed har Vänersborgsfotbollen skaffat sig en plats bland ligapokaler och medaljer i Zlatans stora prisskåp.

Gamla klassiska modehuset La Rita i Resia-hörnet har lämnat plats åt turistbyrån. Detta är kanske en utveckling som vi får vänja oss vid.

Butiksytor ersätts av tjänstesektorer som har större ekonomisk bärkraft. Butikerna tycks kräva att man gyttrar ihop sig i stora köpcentra för att överleva. Nu fick vi den gigantiska älgen Birger i turistbyråns stora skyltfönster, något som tagit upp tävlingen som ögonfröjd med vår strävsamma, positiva och driftiga VD för turistbolaget Maria Engström-Weber.

Timjanhuset som var så marmor-pampigt när Nya Beklädnadsaffären inrymdes där på sextioalet, har gapat svart och tomt länge. Nu har fastighetsägaren Voldstad tillsvidare upplåtit lokalen till ungdomsgård. Med ens blir det liv, rörelse och musik. Den långsiktiga planen för detta viktiga läge mitt i centrum är att bygga ett nytt sexvånings bostadshus med bibliotek i markplanet. Ett modernt bibliotek med samlingslokaler och Café skapar precis den dragningskraft som vi behöver för ett livaktigt centrum. Planen är att det ska stå klart till vårt 375-årsjubileum 2019. Tänk om musikhuvudstaden i Västra Götaland, till det jubiléet, också kunde inviga ett konserthus på Huvudnästomten. Nu när kommunhusets sessionssal måste rivs på grund av fukt och mögelproblem, känns det som en skänk från ovan att vi ska kunna bygga en gemensam lokal. En lokal som kan täcka behoven för såväl kommunen, regionen som kulturens folk att samlas i och att dela på kostnaden för. Snacka om att ont kan föra något gott med sig!

Gösen i Vänern är lyckligt ovetande om att den ska miljöcertifieras. Den stämplas med Marine Stewardship Council och ökar därmed sin status och visar att den är ännu mer attraktiv på kontinenten där vänergösen har sin största marknad. Samtidigt får bacon, korb och leverpastej dödskallemärke. Dessa läckerheter som numera ökar cancerrisken med 18 %. Ja det är farligt att leva. I Västafrika har vi haft det värsta ebolautbrottet någonsin och i Sydamerika skapar det fosterskadande Zikaviruset skräck hos turister och OS-deltagare. Hav dock tröst kära gillebröder. Än finns det hopp. Gillebroder Bertil Marklund har ju visat oss tio sätt att få ett längre liv. Att tandborstningen var med på den tio-i-topplistan framstår för krönikören som en fullständig självklarhet. Undvika stress ger också längre liv. På Brinkebergsfängelset ger man de intagna kurs i yoga som stresshantering. Varför nu tjuvar skall leva längre än dom som stressar för att dra ihop till skatt och brödföda, kan man ju undra?

Den livsuppehållande metod, som för varje publicerad forskningsrapport, höjer sig över andra är den för alla gillebröder så älskade motionen. Krönikören hade den stora glädjen att få marknadsföra denna rörelse, tillsammans med ett reklambudskap för Vänersborg, i radio-

programmet Karlavagnen 23 november 2015. Det kan bröderna gärna knappa in på sin poddradio och få höra hur ni rationaliserar motionen och samtidigt får höra vilken fin stad ni bor i. 30 minuter svettig promenad tre gånger per vecka minskar risken för Alzheimer med 40 %. Det finns en medicin som, rätt använd, ersätter mer än etthundra andra mediciner, men som skrivs ut alldeles för sällan. Det är motion! Sedan 2001 har man ordinerat motion på recept, men tyvärr har man ofta en tveksam compliance. Kanske man ska ordinera Pokémon go istället. Det är årets superfluga och har på ett skrattretande effektivt sätt fått loss både barn och vuxna från data- och TV-skärmar. Med mobilen i högsta hugg jagar de fiktiva skatter utomhus. Det blir ju alltid effektivare om man byter ut piskan mot moroten.

På Restad Gård har vi inte bara det största asylboendet i Sverige. Det verkar också som vi har det bästa. Representanter från regeringen och kungahuset har varit här och förevisats den så kallade Vänersborgsmodellen. Det är ett effektivt samarbete mellan kommunen och Migrationsverket, så att de nyanlända snabbt kommer ut i arbete, lär sig svenska och integreras i samhället. Support Group som har stor betydelse för Vänersborgsmodellen startades av Gunilla Hogedal. På Vänersborgsgalan fick Gunilla TTELA's integrationspris för detta värdefulla volontärarbete.

I Afrika har skolorna motton i form av oneliners som de sätter över ingången till skolan. "Don't you want to work hard – find another school!". Eller: "If you want your dreams come true – get out of bed!" Sedan tre år har vi sovskola på Närhälsan i Vänersborg. Kanske inte så motsägelsefullt som det låter, men visst är det en tuffare attityd i Afrika.

Sveriges viktigaste varumärke och sedan mer än 100 år något av det mest eftertraktade i hela världen är, utan tvekan, Nobelpriset. Glorian kring hela Nobelspektaklet halkade dock rejält på sned när flera medlemmar i medicinska Nobelkommittéen, tillika högsta chefer på Karolinska institutet, varit inblandade i den så kallade Macchiarini-skandalen. Paolo Macchiarini är stjärnkirurgen som fick sin vetenskap om konstgjorda luftstrupar publicerad i The Lancet, den kanske mest aktade av alla medicinska tidskrifter. Med sin duperingsförmåga har han nästlat sig in i finrummen, men det visade sig att allt var bluff och båg. Det är lätt att få kaffet i vrångstrupen när man hör sånt. Samtidigt påminner det osökt om den något råbarkade konversation som utspelades mellan några kirurgkollegor på den tid då vi hade ett eget stolt lasarett med legendariska skalpellvirtuoser som Tjolle och Dr Andolf.

Frågan kom då upp vilka patienter som är enklast att operera.

Den första kirurgen säger:

- Jag gillar att ha revisorer på operationsbordet.

När du öppnar dem är allt inuti numrerat.

- Jo, men du skulle pröva elektriker! Allt inuti dem är färgkodat.

Den tredje säger:

- Nej, jag tycker verkligen att bibliotekarier är bäst, allt inuti dem ligger i alfabetisk ordning.

Den fjärde kirurgen bryter in:

- Vet ni, jag gillar hantverkare. Dom killarna har alltid förståelse när det blir några delar över i slutet och när arbetet tar längre tid än vad du har sagt från början.

Den femte kirurgen får alla att bli tysta när han konstaterar:

- Ni har fel allihopa. Politikerna och cheferna är dom som är lättast att operera.

De har ingen hjärna, inget hjärta, ingen stake och inte någon ryggrad.

Dessutom finns det bara två rörliga delar, munnen och röven, och det spelar ingen roll om du byter plats på dem!!

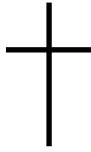
Kisima Farm

Allhelgonaafton 2016

Lars Salonen

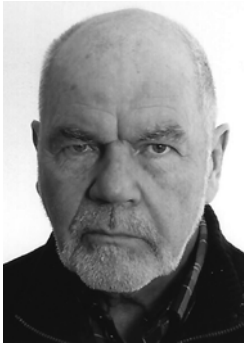
Krönikör





## Minnesord

Under tiden juni 2016 maj 2017 har 24 Gillebröder  
för alltid lämnat oss. Vi lyser frid över deras minne.



Ingenjören Gunnar Berger, född den 28 januari 1943, avled den 1 juni 2016. Berger växte upp i Vänersborg där han tog realexamen. Studentexamen avlades vid Tekniska läroverket i Trollhättan. Efter militärtjänst och ett års studier på handelsskola i Göteborg fick Berger tjänst vid faderns trävarufirma, Andersson & Larsson, i Vänersborg.

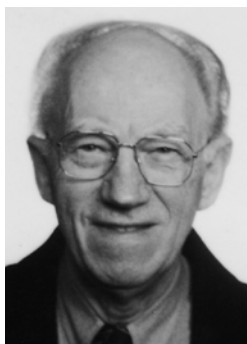
Föreningslivet låg Berger varmt om hjärtat och han var under lång följd av år medlem av bland annat Vänersborg Rotaryklubb, Par Bricole samt Vänersborgs Söners Gille där han under en period var medlem av Beredningsnämnden. Andra intressen var skidåkning, bilsport och på senare år även jakt – ett intresse som förde Berger på jaktresor till bland annat Namibia och Polen. Stor del av fritiden ägnades åt segling, ett intresse som även fick till resultat att han byggde en egen segelbåt. Ett kärt tillhåll för Gunnar Berger med familj var sommarstugan på Skaftö i Bohuslän.

Inträdde i Gillet 1955.



Torsten Lennart Rosenberg, född den 24 april 1934, avled efter en kortare tids sjukdom den 3 juni 2016. Torsten fick sin utbildning bl.a. vid läroverket i Vänersborg och verkade sedan som lärare vid låg- och mellanstadieskolor i Trollhättan (Lindvedens skola och Velandas skola). Ett mångårigt arbete som fackligt ombud för Lärarförbundet, tjänstgöring som reservofficer, föreningsliv med bl.a. viktig roll som mittfältare och mångårig kassörssysslant i Åsaka sportklubbs fotbollslag kan Torsten lägga till sin meritlista. På fritiden visade Torsten stort intresse för att upptäcka världen via resande, samtidigt som han hade en tydlig vilja att värda relationen med sin hembygd. Skidintresset var starkt såväl längdåkning som alpint, vilket varvades med bl.a. golf. Torsten var mycket vetgirig och vågade utmana sig med ständigt nytt lärande.

Inträdde i Gillet 2004.



Bertil Strandberg, född den 14 november 1921 i Vänersborg, avled i Uddevalla den 28 juli 2016. Efter avslutad skolgång började Bertil arbeta i en herrekipering i hemstaden. När Bertil 1945 gifte sig med sin Karin flyttade de till Uddevalla där han började arbeta i Lunds Herrekipering. Han blev företaget trogen fram till sin pensionering. Efter pensioneringen hjälpte han till i hustruns garnaffär tills den avvecklades.

Bertil var mycket idrottsintresserad och spelade i ungdomsåren fotboll i Mariero FK. Denna klubb låg Bertil varmt om hjärtat och när klubben lades ner, bildade han tillsammans med gamla lagkamrater en veteranförening, som var mycket aktiv långt fram i slutet av förra seklet.

Inträdde i Gillet 1975.



Rune Ferm föddes i Vänersborg den 23 april 1929, avled i hemstaden den 14 augusti 2016. Han växte upp i Nordstan, de första åren på Östergatan varefter familjen flyttade till Vallgatan. Rune var då i sjuårsåldern och den yngste av tre bröder i familjen. Skoltiden tillbringade han i Norra skolan. I yngre år var han en av de grabbar som var med och bildade IK Lira. Där grundlades en vänskap med kamrater som varade hela livet. Förutom idrotten var Rune engagerad i scouterna och intresserad av båtar. Han föddes i en familj där det fanns båt och detta intresse kom att följa honom under många år. Rune hade några anställningar vid Teli samt kraftverket i Trollhättan. Han valde dock att byta bana och flyttade senare till Lidköping. Där blev han anställd som polis, ett yrke som han behöll under hela sitt yrkesverksamma liv.

Under åren i Lidköping träffade han sin blivande hustru Inger och de återvände sedan till Vänersborg. Rune arbetade vid dåvarande statspolisen som senare blev länstrafikgruppen. Rune fortsatte sedan vid kriminalpolisen i Vänersborg fram till sin pensionering. Runes stora intresse var båten, familjen och båtlivet på Vänern. Senare byggdes sommarstugan i Sikhall, som kom att bli familjens stora fritidsintresse. Rune var engagerad i Liraveteranerna där han och många vänner från ungdomen fortsatte att träffas och umgås.

Inträdde i Gillet 1984.



Chefsåklagare Thore E.G. Lövborg föddes den 19 oktober 1925 i Frösve, Skaraborgs län och avled den 15 augusti 2016 i Vänersborg. 1951 utexaminerades Lövborg från Stockholms juridiska fakultet och efter detta gick han Polischefskurs vid statens polishögskola. Yrkesbanan inleddes som Biträdande landsfiskal i Gislaved 1952 och som landsfiskal 1963 i Värnamo. Han har tjänstgjort som Distriktsåklagare i Fagersta, Chefsåklagare i Värnamo samt i Vänersborg. Det senare fram till år 1990. Lövborg har bl.a. varit regional ordförande samt revisor på riksnivå för Föreningen Sveriges Åklagare. Han tilldelades guldmedalj för nit och redlighet i rikets tjänst.

Han var under många år medlem i Svenska Frimurare Orden, där han var dess ordförande i Vänersborg under flertalet år. Han var även medlem i Vänersborgs Rotaryklubb och president i Lions Club i Värnamo.

Andra intressen var golf. Efter bildandet av Onsjö Golfklubb, blev han dess vice ordförande. Som ung var han aktiv inom fotboll, handboll och inom fröidrotten. Tillsammans med sin familj tillbringade han sedan 1968 mycket tid i sommarhuset i Värnamo.

Inträdde i Gillet 1991.



Gösta Karlsson, föddes i Svanskog den 7 april 1926 och avled i Vänersborg den 15 oktober 2016. Under tidigt 40-tal började Gösta arbeta på Restad Sjukhus, en arbetsplats som han blev trogen under hela sin yrkesmässiga karriär. Han utbildade sig till mentalskötare och fick sedan anställning som personalman och senare som personaladministratör och 1:e personalsekreterare på Restad Sjukhus (Östra Klinikerna).

Göstas intressen var fotografering och han var under några år ordförande i Vänersborgs Fotoklubb.

Fritidshuset i Dalsland skänkte Göstas familj mycket glädje och han var på senare år med och inventerade samtliga fastigheter och torp i Sundals Ryr, vilket sedan resulterade i flera böcker. Gösta Karlsson var under ca 40 år ordförande i sin bostadsrättsförening samt en aktiv pensionär med resor och umgänge med sin familj och vänner som förgyllde vardagen.

Inträdde i Gillet 1999.



Sven-Olof Sunnerdahl föddes den 1 maj 1938 i Vänersborg och avled den 15 november 2016. Han föddes som nummer tre i en syskonskara på tio barn. Efter folkskolan fick han som 14-åring arbete på partiaffären Universal. Efter tre år där gick han på sjömannsskola i Göteborg och blev därefter lärling på kommunens reparatörsverkstad, innan militärtjänst på KA4 i Göteborg. Efter avslutad militärtjänst fick han tillsvidareanställning som reparatör på Vänersborgs stads förråd, där han blev kvar i 22 år. Då fick han arbete som maskinist på Vattenverket, där han också blev kvar i 22 år, fram till pensioneringen. Sven-Olof engagerade sig tidigt i Kommunalarbetareförbundet, där han många år ingick i den lokala styrelsen. Han satt också några år med i Kommunfullmäktige för Socialdemokraterna. På senare år var han förtroendevald i SKPF Pensionärerna. På fritiden ägnade han mycket tid i Vänersborgs Roddklubb, där han i ungdomen tävlade för föreningen och sedan hade olika uppdrag bl.a. som ordförande. Han blev föreningen trogen fram till sin död. Han var mycket stolt och glad över sina båda söner och sina två barnbarn, som alla betydde mycket för honom.

Inträdde i Gillet 1979.



Arbetsledaren Leif Mossberg, född i i Håverud 24 april 1931, avled den 16 november 2016 i Vänersborg. I slutet av 40-talet flyttade Leif till Vänersborg. Han började arbeta inom skogsnäringen och där träffade han på killar som var medlemmar i Vänersborgs Skidklubb.

Det dröjde inte länge innan man värvat Leif som medlem i skidklubben. I slutet av 50-talet gifte sig Leif med sin Siv. De fick fyra barn. Hans, Åsa och tvillingarna Annika o Kjell. Redan från sin tid i Håverud var Leif en etablerad skidåkare inom Bohuslän-Dals distrikt. I sin nya klubb fortsatte han framgångsrikt att tävla både som skidåkare och orienterare under många år framöver. Ingen har nog lagt ner så mycket arbete och energi som Leif gjort genom åren för Skidklubben. Under många år satt han även med i klubbstyrelsen främst för skid- och orienteringssektionen. Leif var också aktiv inom Dalslands Gille i Vänersborg, som har som syfte att vårda det dalsländska arvet och han var också funktionär i IFK Vänersborg bandy. Leif var en skald och poet, han skrev ofta dikter och poesi som han framförde.

Inträdde i Gillet 1990.



Antikvarien Wilhelm Ångermark, född den 21 oktober 1924, avled den 16 november 2016. Ångermark växte upp i ett lantbrukarhem på gården Ängen, Stora Askerön, i Bohuslän. Efter ett antal år som anställd vid bland annat SJ kom Ångermark att välja museimannayrket då han 1963 tillträdde tjänst vid Vänersborgs museum. Ångermarks djupa kunskaper inom såväl natur- som kulturvetenskap kom väl till pass vid ett museum med samlingar inom båda dessa områden. En bestående insats var Ångermarks arbete för att bygga upp museets bibliotek, ett bibliotek som vid början av hans anställning mest var att likna vid ett enkelt handbibliotek vilket med åren växte till ett länsmuseumbibliotek av rang. En annan insats av betydelse var Ångermarks fleråriga arbete som redaktör för årsboken Hembygden vilken utgavs i samverkan mellan museet och Dalslands Fornminnes- och Hembygdsförbund. Hans stora konstnärliga ådra kom också väl till pass i många fotodokumentationer för museets räkning. Kort före pensioneringen 1989 utkom Ångermark med boken "Fåglar från Namibia" – en tryckt katalog över Axel W Erikssons sydvästafrikanska fågelsamling. Boken tillkom med stöd från Vänersborgs Söners Gille och Ångermark tilldelades Axel W Erikssonmedaljen för detta gedigna arbete.

Wilhelm Ångermarks fritidsintressen var bland annat böcker, bokbinderi, ornitologiska studier, släkt- och hembygdsforskning samt konstnärligt skapande.

Inträdde i Gillet 1985.



Överläkaren Rolf Bengtsson, född den 14 maj 1939, avled den 18 november 2016. Bengtsson föddes i Vara som äldsta barn till tandläkarna Daga och Bengt Bengtsson. Efter studentexamen i Skara 1959 följde militärtjänst och studier på filosofisk fakultet. Hösten 1960 påbörjade Bengtsson medicinstudier i Göteborg. Som färdig läkare hade han tjänster i Lidköping och på Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg innan han började arbeta på Vänersborgs lasarett 1974 och senare NÄL. Bengtsson blev där överläkare i gynekologi och obstetrik. Efter pensioneringen öppnade han privatmottagning tillsammans med hustrun Gunilla. Bengtsson hade även flera förtroendeuppdrag, bland annat som styrelseledamot i Föreningsbanken och i fullmäktige för Länsförsäkringar. Hans intresse för orientering ledde till att han för en tid var ordförande i Vänersborgs Skidklubb. Inom föreningslivet hade han dock det största intresset i sällskapet SHT där han under en lång följd av år innehade ett flertal ämbeten. Under senare år var Rolf Bengtsson aktiv i Röda Korsets arbete för flyktingar vid Restad Gård.

Inträdde i Gillet 2003.



Kurt Johansson föddes den 18 januari 1944 i Skee utanför Strömstad och avled i Vänersborg den 28 november 2016.

Vid fem års ålder kom Kurt till Vänersborg. Tidigt visade han stort intresse för segling och kom under sitt liv att äga flera båtar. Vintertid var det utförsåkning som gällde.

Under skoltiden såg han till att få extraarbete. Springpojke, fiskrensning hos Fock, Vargöns pappersbruk och Strömsborgs restaurang. När han var arton år köpte han en Volvo kontant hos Höjjs Bil i Vänersborg.

Efter flytten till Uddevalla började han sin bana som försäljare. Snart sökte Kurt anställning på Mölnlycke och blev resande säljare för deras produkter. Därefter blev han försäljningschef inom video-radio och TV hos AKAI i Japan och Nordmende i Tyskland vilket ledde till resor över hela världen. Under dessa år bodde han i Stockholm och Göteborg.

I slutet på 80-talet bosatte han sig åter i Vänersborg och övertog TV-Fyndet och skivbutik vilka drevs några år. Sedan sadlade han om och blev skrothandlare, köpte lastbil och startade åkeri. Efter pensioneringen blev det husvagn och husbil som gällde vid resor inom och utom Europa.

Inträdde i Gillet 1996.



Bo Törnqvist, född den 14 september 1949 i Torrskog i Dalsland, avled i Vänersborg den 28 november 2016.

Efter avslutad gymnasieutbildning i Åmål, flyttade han till Göteborg och utbildade sig till Civilingenjör på Chalmers. 1978 flyttade han till Vänersborg och fick arbete på dåvarande Teli. Teli hade då från företag, högsolor och tekniska gymnasier rekryterat kompetenta personer, som utgjorde grunden för en ny teknikavdelning. Här arbetade Bo Törnqvist bland annat med den nya Kanadaväxeln. Efter Telis nedläggning 1993, var Bo med att starta Elektronikpartner och efter detta arbetade han som konsult på Telemanagement i Göteborg, fram till sin pension. Bo har haft uppdrag som ordförande i Vänersborgs Simklubb och även som kassör under många år i Vargöns Musikskola. Han var medlem i Par Bricole och inte minst i dess sångkör. Sedan 1992 var han medlem i Odd Fellow, där han också varit dess Övermästare. Han var även medlem i Lägret i Odd Fellow. Andra intressen för Bo har varit älgjakt och sommarstugan i Hamburgsund. Här har familjen under många år firat sina somrar.

Inträdde i Gillet 2016.



Avsynaren Ivar "Ive" Lundin född den 5 augusti 1919 i Vänersborg, avled den 12 december 2016. Efter avslutad folkskola blev Ive frisörlärling hos sin farbror Otto Lundin i Åmål.

När lärlingsperioden var över började han arbeta i sin faders frisørsalong i Vänersborg. Men frisöryrket var inget han trivdes med och efter några år så slutade han jobba som frisör och blev nu anställd som avsynare på Volvo Flygmotor i Trollhättan, ett jobb som han trivdes mycket bra med och han jobbade kvar som avsynare ända fram till sin pensionering år 1984.

Många somrar tillbringade han och hustrun Sigrid på torpet i Gestad, där Ive trivdes bland sina odlingar i trädgårdslanden och i sitt växthus. Ive använde ofta ordet "brorsan" när han träffade sina vänner från de olika föreningarna i stan. För honom var inte ordet "brorsan" något slanguttryck utan han ville vara en brorsa med alla och kallade därför sina vänner "brorsa". Ive var aktiv föreningsmänniska och var medlem i Vänersborgs gymnastikförening, Frimurarlogen, där han var Intendent under många år och skötte lokaler och inventarier, Vänersborgs Par Bricole där han innehade många uppdrag och lade ner mycket tid och möda samt i Gillet där han också aktivt deltog.

Inträdde i Gillet 1952 och tilldelades Gillets medalj år 1995.



Verkstadschefen Sune Fredman, född den 24 augusti 1940, avled i hemstaden Vänersborg den 15 december 2016. Efter avslutad fordonsteknisk utbildning började han sin första anställning hos A.Joh.Larssons Maskinaffär som bilmekaniker 1957. Efter en teknisk påbyggnadskurs på Hermods blev han 1965 verkmästare och arbetsledare på företaget. Sune var en skicklig tekniker och en mycket omtyckt arbetsledare.

När Ajohan såldes 1992 övergick Sune till egen verksamhet i bilbranschen och startade Fredmans Bilservice, ett företag som han drev med stor framgång fram till sin pensionering. Många är de kunder som ännu minns med vilken omtanke Sune skötte deras bilar. Sune var mycket idrottsintresserad och följde som lagledare båda sina barn i både bandy och fotboll och fick följa sonen Martins framgångar som målvakt i bandy, bl.a. i IFK Vänersborg. Tillsammans med hustrun besökte Sune under 90-talet många länder runt Medelhavet. På senare år drabbades Sune av ohälsa, vilket begränsade hans och hustruns resande.

Inträdde i Gillet 1968.



Ingenjören Lennart "Skomakarn" Olsson född 4 oktober 1928 i Vänersborg, avled 19 december 2016. Att Lennart Olsson kallas för "Skomakarn" kom sig av att pappan var skomakare i Vänersborg. Familjen bodde på Blåsut och där växte Lennart upp med sina två syskon. Efter avslutad skolgång i folkskola och läroverket arbetade Lennart fram till år 1950 hos sin pappa, men eftersom det inte fanns tillräckligt med skomakarjobb för båda så började han jobba på dåvarande Teli. Efter några år blev han anställd som resemonter på Televerkets industriavdelning i Nynäshamn. Lennart var arbetsledare och man byggde automatstationer och växlar runt om i landet. Där arbetade han i 18 år. År 1976 började han på Teli i Uddevalla och 1977 åkte han i väg i sex månader och monterade elektronisk utrustning och radarutrustning på flygterminalen i Sovjetunionen. Det som Lennart är mest känd för är väl som mannen bakom bastrumman i Vänersborgs stadsmusikkår. Det var en arbetskamrat som tog med honom till musikkåren 1954 och han fick börja spela bastrumma i stadsmusikkåren. Fyra gånger har han gått högvakten. En gång för Vänersborgs stadsmusikkår och tre gånger för musikkåren i Trollhättan. Lennart tyckte också det var roligt att sjunga. Den första kören han var med i var Källshagens kör, sedan har det bland annat varit Telis kör och sångsällskapet Sjung-Sjung samt kören i Par Bricole. Musiken och sången betydde mycket för Lennart. "Skomakaren" var medlem i Vänersborgs Par Bricole och innehade flera uppdrag inom sällskapet.

Inträdde i Gillet 1978.



Enhetschef Roland Gustafsson, född i Trollhättan den 18 augusti 1947, avled i Vänersborg den 3 januari 2017. Efter skolgång med läroverksstudier flyttade familjen till Vänersborg i mitten av 60-talet. Här utbildade han sig till mentalskötare och arbetade på dåvarande Restad Sjukhus, senare Östra Klinikerna. Roland Gustafsson blev senare 1:e skötare och även psykiatrisköterska. Under ett antal år arbetade han inom Vänersborgs kommun som enhetschef och var med om att bygga upp Hemsjukvården inom kommunen. Under flera år arbetade han som facklig företrädare samt som lärare inom psykiatrin. Ett mycket stort intresse hade Gustafsson inom filatelistvärlden. Han samlade såväl på frimärken som vykort och startade 1988 Restad Frimärken, beläget på Kronogatan i Vänersborg. Många helger under åren tillbringade han på frimärkesmässor runt om i Sverige.

Inträdde i Gillet 2004.





Jerker Löfgren föddes i Falköping den 27 juli 1943 och avled i sitt hem i Vänersborg på Nyårsdagen 2017. Han var yngst av sex bröder och den siste som lämnade brödraskaran. Han bestämde sig tidigt för sin yrkesbana och kom så småningom att läsa medicin i Göteborg. 1970 började han arbeta i Vänersborg och efter några års uppehåll i början av 70-talet, då han var distriktsläkare i Tibro återvände han till Vänersborg 1976 och var Torpa vårdcentral trogen till sin pensionering. Han hade även fritidspraktik i villan på Rattgatan. Detta fortsatte han med även som pensionär samtidigt som han vikarierade på olika närliggande vårdcentraler tills för ett år sedan. Han var besjälad av sitt yrke och sin önskan att dela med sig av sina erfarenheter och kunskaper. Under studieåren vikarierade han på ferierna som sjuksköterska och det var under en sådan period, 1964, som han träffade sin blivande hustru Berit. Tillsammans har de fyra döttrar och tio barnbarn, vilka alltid varit hans stora kärlek. Jerker hade många intressen förutom familj och yrke. Hans hantverksintresse har resulterat i en nästan egenhändigt byggd sommarstuga i Lysekil. Trädgården runt sommarstugan fick också del av hans omsorger, då speciellt hans rhododendron, som han delvis drev upp från frö. Han tyckte mycket om att snida och var deltagare i en träslöjdsgrupp. Otaliga är de klockor av diverse träslag, som fortfarande tickar i hemmet. Ett annat stort intresse var litteraturen och då speciellt historiska romaner. Han var tillsammans med Berit sedan fyrtio år medlem i en bokcirkel, där han livligt deltog i diskussionerna runt böcker i olika ämnen. Nyfikenheten på andra kulturer fick honom också att tillsammans med Berit företa sig otaliga resor, såväl i Europa som i övriga delar av världen.

Inträdde i Gillet 2002.



Harry Östling föddes den 31 juli 1920 på Nygatan 3 och kom att tillhöra kretsen kring Kokhuspojkskarna. Han avled i staden den 21 februari 2017. Efter avslutad skolgång utbildade han sig till frisör och verkade som sådan i många år, både i staden och även några år i Älvängen. År 1946 återvände han till Vänersborg och tog anställning på Televerkstaden. Där blev han kvar till sin pensionering vid fyllda 60 år. Närheten till sjön medverkade till att Harry närde ett starkt intresse för båtar och sjöfarten. Men även naturen och främst fåglar var en källa till stor glädje och kunskap. Det starkaste engagemanget gällde emellertid Vänersborgs IF. Det var genom fotbollsreportagen i ELA som Harry redan som 6-åring lärde sig läsa. Intresset följde honom genom resten av hans liv och han var mycket aktiv i föreningens verksamhet. De sista åren tillbringade han på äldreboendet Eken.

Inträdde i Gillet 1974.



Personalkonsulent Arne Jacobsson, född i Vänersborg den 2 augusti 1920, avled i Trollhättan den 26 mars 2017. Efter avslutad skolgång utbildade sig Arne Jakobsson genom Hermods, gick Chefsutbildning på Volvoskolan i Karmansbo, samt dess kurs i Personalpsykologi. På fritiden utvecklade han detta med universitetsstudier i psykologi. Under åren 1939- 1940 arbetade Arne Jacobsson vid Länsstyrelsen i Vänersborg samt de tre följande åren som kontorist på Skaraborgs Flygflottilj. Åren 1943-1984 var Arne anställd på Volvo Flygmotor som Personalkonsulent samt chef för rekrytering av timavlönad personal och för sociala frågor.

Under många år hade han olika uppdrag som revisor. Nämnas kan Volvo Flygmotors restaurang samt HSB Norra Älvsborg. Han var även förtroendevald som revisor i Trollhättans kommun samt i Trollhättans Tomt AB. Sedan 1961 var han också medlem i Odd Fellowlogen Nr 68 Christopher Polhem i Trollhättan.

Arne Jacobsson startade 1945 Reso Turistbyrå i Trollhättan, var reseledare för Reso i såväl Trollhättan som i Göteborg, med resmål i huvudsak till Köpenhamn. Under alla år fanns en förkärlek till att resa till just Danmark. Övrig fritidssysselsättning var sång och musik samt sommarstugan på "Sjung-Sjung", strax utanför Vänersborg. Här tillbringade familjen all ledig tid och firade alla högtider på sitt smultronställe.

Inträdde i Gillet 1970.



Fastighetsägare Christer Anderson, född i Vänersborg den 24 februari 1945, avled den 21 april 2017 i hemstaden. Christer läste statsvetenskap och ekonomisk historia på universitetet i Göteborg och tog en filosofie magister i ämnena. Då fadern John Anderson gick bort år 1977 övertog han faderns fastigheter och drev under 40 år Christer Anderson Fastigheter. Förutom ett stort politiskt och historiskt intresse var Christer djupt engagerad i IFK bandy, bland annat som ungdomsledare under 1980-talet. Han var också en av de företagare som ekonomiskt stöttade klubben under de svåra åren i början av 1990-talet. En kär plats för Christer var sommarstugan i Grundsund.

Inträdde i Gillet 1955.



Rolf Holmqvist, född i Vänersborg den 27 april 1949, avled den 24 april 2017. Rolf läste Sociologi på universitetet i Göteborg och tog en filosofie kandidat i ämnet. Rolf var kulturhistoriskt intresserad och Vänersborgs historia låg honom varmt om hjärtat. Rolf pratade mycket om hur staden såg ut när han var liten. Han hade även ett stort intresse för politik. Rolf's far kom genom sitt arbete på Teli att flytta från Nynäshamn till Vänersborg tillsammans med sin fru. Rolf arbetade i hemstaden som kurator dom sista 30 åren fram till pension.

Inträdde i Gillet 2008.



Segelmakaren Göte Malm, född i Sjötorp den 15 mars 1921, avled den 8 maj 2017. Malm växte upp vid Sjötorp, kanal-stationen vid Göta kanals anslutning till Vänern. Redan från barndomen kom sjöfarten att prägla hans liv och efter avslutad skolgång arbetade han som riggare på varvet i Sjötorp, där hans far var riggningschef. Redan 1950 flyttade Malm till Vänersborg där han tog anställning vid Axel Larssons välkända skeppshandel, ett av stadens äldsta företag grundat redan 1880. Ett stycke in på 1960-talet övertog Malm rörelsen själv. De stora skutornas tid var då förbi. Arbetena kom allt mer att inrikta sig på tillverkning av kapell, försäljning av tågvirke, mindre segel med mera. Malms Segelmakeri, i hörnet av Drottning- och Hamngatan, kom att bli ett begrepp i Vänersborg och något av en länk tillbaka till stadens stolta tradition som sjöfartsstad. Med hustrun Wivi, som skötte företagets ekonomi, vid sin sida kom Göte Malm att driva verksamheten fram till nyåret 2007 då han vid 86 års ålder sålde segelmakeriet för att gå i pension. Segelmakeriet övertogs senare av Maria Falk och finns ännu kvar. Bandyporten intresserade Malm och i sin ungdom spelade han för Sjötorps bandylag. På senare år var Villa favoritlaget. Somrarna tillbringades gärna i fritidshuset vid Grebbestad eller i hustruns barndomshem vid Sjötorp – den plats där Göte Malm en gång började sin långa yrkesgörning.

Inträdde i Gillet 1996.



Köpman Nils-Olof Sand, född i Vänersborg den 3 maj 1933, avled den 9 maj 2017 i sin hemstad. Efter genomgången Folkskola, provade han som ung på några olika arbeten, innan han startade och blev innehavare av Kronans Sjuk- och Barnavårdsaffär. Ett företag som han drev under ca 30 år. Åren innan pension arbetade Sand på olika företag med att "sätta kök" och att montera köksluckor. Han var praktiskt lagd, så efter pensioneringen blev det barnen, som fick ta del av hans byggkunskaper då de byggde sina hus. Familjen bodde under 23 år på Vänersnäs. Här var han verksam som ordförande i Vänersnäs Kyrkoråd under många år. En del av sin fritid ägnade han som medlem åt Odd Fellowlogen 147 Brette i Vänersborg. Under 44 år var han dess medlem, och hade där flera ämbeten i logen.

Inträdde i Gillet 1976.



Kontorist Orvar Wärne, född i Vänersborg den 16 november 1928, avled i Trollhättan den 13 maj 2017. Han började sin skolgång i Småskolan, sedan Norra Skolan och som avslutning på Läroverket i Vänersborg. Därefter fortsatte han sina studier i Göteborg och Karlstad. Som ung studerande arbetade han på Torrmjölkfabriken och på dåvarande Källshagens sjukhus. Efter militärtjänstgöring på Sätenäs Flygflottilj, började Wärne 1952 som kontorist på Nydqvist & Holm, NOHAB, där han sedan tillbringade större delen av sitt arbetsliv. När sim- och idrottsanläggningen Älvhögsborg stod färdig i Trollhättan år 1968, arbetade han även där som badmästare. Sina sista arbetsår arbetade han som väktare på vaktföretaget Svenska vakt, bland annat som vakt i porten på NOHAB, som då hade blivit Wärtsilä Diesel AB samt som vakt vid byggandet av Norra Älvsborgs Länssjukhus, NÄL. Som ung var han engagerad i sjöscouterna. Orvar Wärne hade ett stort historiskt intresse och var medlem i både Trollhättans fornminneförening och Gamla Trollhättepojkar. Även musik var ett stort intresse och själv har han spelat elorgel. Sveriges naturtyper och dess olika städer med olika byggnadsstilar var ett annat intresse. Under åren har han även varit engagerad som medlem i Amnesty International, Röda Korset och i Rädda Barnen, samt på senare år även i Reumatikerföreningen och Hjärt- och Lungsjukas förening.

Inträdde i Gillet 1953.

Sida vid sida falla de,  
samlas allt fler och fler,  
somliga tidigt kallade,  
andra då sol gått ner.

Skuggorna breda sig över dem,  
vilan är djup och lång.  
Nattliga vinden söver dem,  
susar sin vaggande sång.

(Anita Halldén)

## Vy från kyrktornet



*Vy över nordstaden från kyrktornet, april 1980.  
Foto: Karl Bernling.*



*Vy över sydstaden från kyrktornet. Stadshotellet syns nere till vänster, maj 1977.  
Foto: Karl Bernling.*

## VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES MEDLEMMAR

	Födelse- år	Inträdes- år
** AARSRUD, ANTON, VD, Torslanda .....	1968	17
AARSRUD, CHRISTIAN, Fil. Dr. Brålanda .....	1938	06
AARSRUD, WILHELM, Direktör, Vänersborg.....	1942	06
ABRAHAMSSON, GUNNAR, Vänersborg .....	1942	05
ABRAHAMSSON, LARS, Stenungsund .....	1939	16
ADOLFSON, HANS, Vänersborg.....	1963	11
ADOLFSON, ULF, Eventansvarig, Trollhättan.....	1961	10
* ADOR, HANS, Personaldirektör, Växjö .....	1935	75
AHLBERG, MORGAN, Chefredaktör, Trollhättan .....	1971	05
AHLENIUS, PER, Civilingenjör, Vänersborg.....	1951	09
* AHLIN, ANDERS, Ingenjör, Västra Frölunda, ständig medlem.....	1965	78
** AHLIN, GÖRAN, Ingenjör, Vänersborg, ständig medlem, innehavare av Gilllets medalj (2008) .....	1944	58
* AHLIN, ULF, Kungälv, ständig medlem.....	1968	78
AHNFELT, LENNART, Vänersborg .....	1942	10
AHNSTEDT, LENNART, Vänersborg .....	1945	00
ALDÉN, BENNY, Vänersborg .....	1942	06
* ALEXANDERSSON, HANS, Biolog, Vänersborg.....	1948	75
ALFREDSSON, HÅKAN, Bovallstrand.....	1951	95
* ALFREDSSON, LARS, Administrativ Chef, Vänersborg, ersättare i styrelsen	1956	76
ALM, LARS, Vänersborg .....	1944	13
ALMQVIST, BENGT, Vänersborg.....	1946	13
* ALMQVIST, DICK, Polisinspektör, Hunnebostrand .....	1947	88
ALMQVIST, PETER, Hälso- och sjukvårdschef, Vänersborg .....	1950	00
* AMGÅRD, KARL-ERIC, Kommunarbetare, Vänersborg.....	1940	74
ANDERSEN, HASSE, Speciallärare, Vänersborg .....	1940	92
ANDERSSON, ANTON, Tapetsör, Vänersborg.....	1971	04
ANDERSSON, ARNE, Vänersborg .....	1939	15
ANDERSSON, BENGT, Vänersborg.....	1944	04
ANDERSSON, BILL-ARNE, Pensionär, Vänersborg .....	1948	17
* ANDERSSON, BO, Ingenjör, Varnhem .....	1940	74
* ANDERSSON, BO, Vaktmästare, Vänersborg.....	1957	88
ANDERSSON, BO, Vänersborg.....	1946	08
* ANDERSSON, CENNY, Ingenjör, Vänersborg .....	1963	83
ANDERSSON, CHRISTER, Mellerud.....	1950	14
ANDERSSON, CLAES-GÖRAN, Tapetsör, Vänersborg .....	1937	99
ANDERSSON, DANIEL, Vänersborg .....	1993	15
ANDERSSON, DAVID, Fil. Dr. Ödeshög.....	1947	09
* ANDERSSON, GLENN, Elektriker, Trollhättan.....	1946	84
* ANDERSSON, GUNNAR, Redaktör, Täby.....	1928	83
ANDERSSON, HANS, Vänersborg .....	1965	04
ANDERSSON, HANS, Rektor, Vänersborg .....	1951	17
ANDERSSON, HENRY, Vänersborg.....	1940	16

ANDERSSON, HÅKAN, Mellerud .....	1950	98
* ANDERSSON, JAN, Legitimerad Veterinär, Vänersborg.....	1951	89
ANDERSSON, JOACHIM, Elhandlare, Vargön .....	1963	09
* ANDERSSON, JOHN, Marknadschef, Vänersborg.....	1953	74
* ANDERSSON, KENT, Bilförsäljare, Vänersborg.....	1944	81
* ANDERSSON, KENT, Verkstadsmontör, Brastad .....	1942	90
ANDERSSON, KRISTIAN, Vänersborg .....	1972	97
* ANDERSSON, KURT, Typograf, Vänersborg .....	1940	80
ANDERSSON, LARS-OLOF, Överläkare, Bjästa .....	1945	00
ANDERSSON, MARCUS, Vänersborg .....	1982	15
ANDERSSON, MATS, Vänersborg .....	1970	10
ANDERSSON, OVE, Vänersborg.....	1945	04
* ANDERSSON, RAGNAR, Köpman, Vänersborg .....	1928	76
* ANDERSSON, STIG, Sjukvårdare, Vänersborg.....	1936	87
ANDERSSON, STIG, Vänersborg .....	1938	94
ANDERSSON, STIG-ÅKE, Polis, Vänersborg.....	1951	13
ANDERSSON, SVEN, Målare, Vänersborg .....	1949	00
ANDERSSON, SVEN, Målare, Vänersborg .....	1931	05
* ANDERSSON, TOMMY, Köpman, Vänersborg.....	1950	75
* ANDERSSON, TOMMY, Ingenjör, Vänersborg.....	1950	83
ANDERSSON, UNO, Vänersborg .....	1948	13
ANDERSSON, ÅKE, Arvika .....	1941	07
ANDREEN, ROBERT, Lysekil .....	1976	99
ANDRÉEN, FREDRIK, Vänersborg.....	1971	99
ANDRÉEN, GUNNAR, Egenföretagare, Malmö .....	1940	14
* ANDRÉEN, HÅKAN, Frändefors.....	1942	82
ANDRESEN, BERTEL, IT-Tekniker, Hisings Kärra .....	1963	12
* ANKARTOFT, BENGT, Verktygstekniker, Vänersborg .....	1942	90
* ANKARTOFT, PATRIK, Ingenjör, Vänersborg .....	1964	90
* ANKARTOFT, STURE, Pensionär, Vänersborg .....	1936	90
ARFVIDSSON, SUNE, Fastighetsmäklare, Vänersborg.....	1942	98
ARTHURSSON, GÖRAN, Vänersborg .....	1956	15
ARVEBLAD, SVEN OLOF, Ingenjör, Vargön.....	1946	08
ARVEKLEV, LAGE, Vänersborg.....	1950	98
ARVEKLEV, LARS-GUNNAR, Vänersborg.....	1944	16
ARVEKLEV, LEIF, Vänersborg .....	1952	96
* ARVIDSON, BENGT, Skötare, Vänersborg .....	1949	75
ARVIDSSON, KENNETH, Vänersborg, innehavare av Gillets medalj (2011) .....	1967	10
ASP, PETER, Informationschef, Vänersborg .....	1968	05
AXELSSON, ANDERS, Vänersborg .....	1959	16
AXELSSON, FRANK, Vänersborg.....	1944	17
* BACK, INGVAR, Rörmontör, Vänersborg.....	1932	73
** BACK, JAN, Vänersborg.....	1934	63
* BACK, ROGER, Fotograf, Frändefors .....	1956	83
* BARTHOLMES, MICHAEL, Ingenjör, Vänersborg.....	1957	89
BEJLUM, GÖRAN, Vänersborg .....	1964	17
BENGTSSON, JAN-GUNNAR, Vänersborg.....	1949	16



BENGTSSON, LARS-GÖRAN, Vänersborg.....	1945	12
BENGTSSON, LEIF, Vänersborg .....	1964	15
* BENGTSSON, ROLF, Faktor, Vänersborg .....	1934	76
BENTON, GUNNAR, Marknadsanalytiker, Hisings Backa .....	1936	97
BERG, LARS, Vänersborg .....	1945	00
BERG, LARS, Chef Kapital Förvaltning, Åmål.....	1967	02
BERG, LENNART, Mellerud .....	1950	94
BERGENFELDT, HANS, Vänersborg .....	1935	05
BERGENHEIM, KLAS, Hovås.....	1970	96
BERGENLID, BJÖRN, Vänersborg.....	1955	17
BERGER, ANDRÉAS, Malmö, ständig medlem .....	1974	76
* BERGER, MAGNUS, Lund, ständig medlem.....	1967	76
* BERGER, MAX, Vänersborg, ständig medlem.....	1970	76
BERGER, NIKLAS, Stenungsund, ständig medlem .....	1973	98
* BERGER, ORVAR, Tandläkare, Vänersborg.....	1937	72
BERGLÖF, RIKARD, Vänersborg.....	1968	14
* BERGSTRÖM, JOHAN, Vänersborg.....	1950	80
* BERGSTRÖM, RAGNAR, Vänersborg.....	1942	80
BERNLING, JOACHIM, Advokat, Vänersborg, 2:e Älderman.....	1960	99
BERNLING, KARL, Postiljon, Vänersborg.....	1957	97
BERNTSON, STURE, Värnamo .....	1944	08
* BILLENGREN, LARS, Köpman, Mellerud.....	1938	75
BJARNELL, JOAKIM, Vänersborg.....	1992	15
BJARNELL, YAN-ERIK, Vänersborg .....	1955	07
BJELKHOLM, STEFAN, Vänersborg .....	1954	05
BJÖRENDAHL, ANDERS, Ingenjör, Upplands Väsby.....	1943	08
* BJÖRKENSTOCK, JAN OLOF, Munsökänk, Växjö.....	1948	82
BJÖRKLUND, JAN ÅKE, Stockholm.....	1938	00
** BJÖRNBERG, MAURITZ, Kamrer, Vänersborg, ständig medlem, hedersledamot .....	1927	54
** BJÖRNBERG, SVEN, Polisman, Vänersborg .....	1929	54
* BJÖRNBERG, THOMAS, Civilingenjör, Vargön.....	1953	77
BJÖRNDAHL, GUNNAR, Vara .....	1939	97
BLIXT, PETER, Begravningsentreprenör, Vänersborg.....	1965	95
BLOM, TOMAS, Vänersborg.....	1964	98
BLOMBERG, LENNART, Vänersborg.....	1942	08
BLOMGREN, BENGT, Vänersborg.....	1946	04
BLOMGREN, ERIK, Alingsås .....	1973	83
* BLOMGREN, LARS G, Kommunalförvaltningschef, Vänersborg .....	1941	77
* BLOMGREN, MATS, Nacka .....	1960	77
BLOMQVIST, LENNART, Vargön.....	1942	09
BLOMQVIST, STEN, Vargön .....	1939	94
BOBERG, LARS, Advokat, Vänersborg .....	1946	92
* BOBERG, MARKUS, Enskededalen .....	1972	87
BODÉN, HÅKAN, Skatteintendent, Vänersborg .....	1948	08
BODIN, LARS, Vårgårda .....	1953	16
BOMAN, FREDRIK, Civilingenjör, Torslanda.....	1973	00
BOMAN, GÖRAN, Försäljningschef, Vänersborg, ersättare i styrelsen .....	1948	94

* BOMAN, MERRIL, PR Manager, Fiskebäckskil.....	1953	90
BONDESON, CHRISTER, Hovås .....	1941	02
BORG, LARS E, Jur. Kand. F.d. Direktör, Vänersborg.....	1941	08
BORGEMYR, JAN, Vänersborg .....	1946	04
BORGLIDEN, INGE, Vänersborg .....	1936	94
* BRATTWALL, JAN, Landstingsdirektör, Vänersborg.....	1942	91
BRÄNNLUND, FRANK, Vänersborg .....	1953	02
BUCCI, JAMES, Vargön .....	1966	10
BYSTRÖM, URBAN, Kriminalvårdare, Vänersborg .....	1962	97
BÄCKLUND, LENNART, Vänersborg.....	1948	15
BÄCKSTRÖM, ANTON, Vargön.....	2005	14
BÄCKSTRÖM, EMIL, Vargön.....	1976	85
* BÄCKSTRÖM, GUNNAR, Åkeriägare, Vänersborg .....	1932	67
BÄCKSTRÖM, MELKER, Vargön.....	2007	13
BÖNGREN, PER-OLOF, Färgelanda.....	1951	12
BÖRJESON, BJÖRN, Adjunkt, Vänersborg .....	1952	05
BÖRRETZEN, JENS, Överläkare, Vänersborg.....	1938	06
BÖTTIGER, KARL-IVAR, Vänersborg.....	1932	05
* CARLÉN, BENGT, Dals Långed .....	1947	83
CARLSON, BENNY, Gymnasielärare, Vänersborg.....	1951	06
CARLSSON, BERTIL, F.d. Driftschef, Vänersborg .....	1938	03
** CARLSSON, BERTIL, Annonkskonsult, Vänersborg, ständig medlem .....	1944	47
** CARLSSON, CARL OTTO, Speditör, Göteborg, ständig medlem.....	1939	47
CARLSSON, CLAS, Vänersborg .....	1944	09
CARLSSON, HÅKAN, Vänersborg.....	1949	04
CARLSSON, LARS-GÖRAN, Vänersborg .....	1942	10
** CARLSSON, LENNART, Göteborg, ständig medlem .....	1946	47
CARLSSON, THOMAS, Målarmästare, Vänersborg .....	1957	96
CARLSSON, TORE, Vänersborg.....	1952	13
CEDER, BENGT-GÖRAN, Frändefors.....	1945	05
* CEDER, BERNT, Telearbetare, Vänersborg.....	1933	90
CEDERLUND, ARNE, Jägmästare, Vänersborg .....	1936	11
CEDERQVIST, PÅR, Kommunjurist, Vänersborg .....	1944	99
CERBEUS, THOM, Produktionschef, Vänersborg .....	1945	17
CHRISTIANSSON, ROGER, Vargön .....	1950	15
* CRANTZ, CURT GÖRAN, Pol. Mag. Vänersborg.....	1958	90
** DAFGÅRD, BENGT, Arbetsledare, Vänersborg, ständig medlem .....	1939	50
DAHL, MICHAEL, Vänersborg.....	1962	12
DAHLBOM, MATS, Kommunjurist, Vänersborg.....	1964	01
DAHLGREN, INGVAR, Vargön .....	1945	08
* DAHLGREN, LEIF, Banktjänsteman, Vänersborg .....	1945	85
* DAHLLÖF, MATS, Uppsala .....	1965	67
* DAHLLÖF, PETER, Civilekonom, Stockholm, ständig medlem .....	1972	72
DAHLQVIST, INGEMAR, Vargön.....	1952	14
DAHLSTRAND, GÖRAN, Stockholm.....	1950	13
DANIELSSON, THOMAS, Frändefors .....	1948	97
DANIELSSON, WOLLMAR, Vänersborg .....	1933	05
DAREFELT, GÖSTA, Vänersborg .....	1928	00

** DAVIDSSON, BILT, Bankdirektör, Vänersborg .....	1938	64
DENNISSON, STIG GÖRAN, Mariestad.....	1956	05
DERNEBORG, JOHN, Vänersborg .....	1969	16
DIKELIUS, LENNART, Vänersborg.....	1945	16
DRUFVA, ULF, Vänersborg.....	1950	97
DUELL, GÖSTA, Vänersborg.....	1928	01
EDBERG, PEO, Fårösund .....	1948	01
EDVARDSSON, GÖRAN, Vänersborg .....	1950	07
EILERTSSON, NILS, Åklagare, Vänersborg.....	1934	02
EINESTEDT, HENRY, Vänersborg.....	1948	13
* EK, CARL GUSTAF, Teknologie Doktor, Västra Frölunda.....	1958	83
* EK, LARS ANDERS, Teologie Kand. Tun.....	1954	83
EKBLAD, KENNETH, Göteborg .....	1948	09
EKDAHL, PER OLOF, Vänersborg .....	1946	97
* EKHOLM, JOHAN, Vänersborg.....	1963	87
* EKLIND, LARS, Överstelöjtnant, Linköping.....	1957	74
EKLIND, VIKTOR, Student, Göteborg .....	1993	13
* EKLUND, BO, Lagerchef, Vänersborg.....	1937	80
EKMAN, GUNNAR, F.d. Rektor, Vänersborg, innehavare av Gillets medalj (2008).....	1928	01
* EKMAN, LARS, Tekniker, Vänersborg .....	1949	74
EKSTEDT, GÖRAN, Vänersborg .....	1949	05
* EKSTEDT, THOMAS, Utvecklingsledare, Rydebäck .....	1951	65
* EKSTRÖM, JOHAN, Kommunalråd, Skövde .....	1943	80
* ELMQVIST, SÖREN, Museitekniker, Vänersborg.....	1940	75
EMANUELSSON, CONNY, Vänersborg.....	1950	15
EMANUELSSON, GÖTE, Vänersborg.....	1956	06
ENGDAHL, KENT, Posttjänsteman, Vargön .....	1953	04
ENGHOLM, CARL, Uppsala.....	1941	04
** ENGLUND, CLAES, Agronom, Lidköping.....	1943	47
ENGLUND, JAKOB, Civilingenjör, Göteborg, ständig medlem.....	1981	82
* ENGLUND, MAGNUS, Tandläkare, Göteborg, ständig medlem.....	1949	49
* ENGLUND, NILS-ERIK MAGNUS, Vänersborg, ständig medlem .....	1966	66
** ENGLUND, NILSTURE, Legitimerad Läkare, Vänersborg.....	1939	47
ENGLUND, OSKAR, Teknologie Doktor, Göteborg, ständig medlem .....	1983	83
ENGLUND, SAMUEL, Civilingenjör, Lidköping, ständig medlem.....	1977	82
ENGLUND, TEODOR, Tandläkare, Göteborg, ständig medlem .....	1985	85
ENGSTRÖM, HANS, Vänersborg .....	1941	13
* ENGSTRÖM, PER ARNE, Försäljare, Vänersborg.....	1935	85
* ERICSON, ANDERS, Ingenjör, Vargön.....	1941	80
ERICSON, BOO, Fritidspedagog, Skövde.....	1939	01
* ERICSON, LENNART, Adjunkt, Vänersborg.....	1940	85
ERICSON, PER-OLOF, Vänersborg .....	1945	06
ERICSON, SVEN-GÖRAN, Vänersborg.....	1948	11
ERICSON, TOMMY, Urmakare, Vänersborg .....	1946	04
ERICSSON, BENGT, Målarmästare, Hamburgsund.....	1930	99
ERICSSON, CARL, Vänersborg .....	1960	16
* ERICSSON, JOHAN FREDRIK, Vänersborg.....	1966	66

** ERICSSON, JOHN OLOV, Tandläkare, Vänersborg, ständig medlem, hedersledamot, innehavare av Gillets medalj (2000).....	1939	54
ERICSSON, MICHAEL, Vänersborg .....	1969	02
ERICSSON-KLEIN, CARL, Vänersborg, ständig medlem .....	2000	05
ERIKSSON, BJÖRN, Vänersborg.....	1973	04
ERIKSSON, CARL-GUSTAV, Vänersborg.....	1952	13
ERIKSSON, CEGE, Vänersborg .....	1952	16
ERIKSSON, HÅKAN, Uddevalla .....	1956	07
ERIKSSON, INGE, Vänersborg.....	1946	96
ERIKSSON, KARL-ERIK, F.d. Järnvägsexpeditor, Vänersborg .....	1928	94
ERIKSSON, MATS, Vice Chefsåklagare, Sävedalen.....	1967	99
ERIKSSON, PATRICK, Egenföretagare, Vänersborg, ledamot i beredningsnämnden .....	1967	12
* ERIKSSON, RONNY, Vänersborg.....	1938	88
ERIKSSON, SVEN-INGVAR, Kommunråd, Vänersborg.....	1940	92
ERIKSSON, ÅKE, Tekniker, Vänersborg .....	1925	98
ERIXON, DOUGLAS, Frändefors .....	1941	97
ERIXON, LEIF, Frisörmästare, Vänersborg.....	1929	93
ERLANDSSON, GUNNAR, Äldreomsorgschef, Vänersborg.....	1950	09
* ERLANDSSON, KURT, Ingenjör, Vänersborg.....	1925	70
* FAGER, JAN, Direktör, Bovallstrand.....	1940	90
FAGERSTRÖM, BO, Helsingborg.....	1942	04
* FAGERSTRÖM, MAGNUS, Landvetter .....	1966	89
FALK, CLAES, Chefsrådgivare, Vänersborg.....	1970	97
FALK, GÖSTA, Vänersborg.....	1938	09
FALK, JAN-ERIK, Vargön .....	1950	12
FASTH, CONNY, Gymnastiklärare, Partille .....	1943	05
FASTH, KENTERIC, Vänersborg.....	1955	05
* FASTH, SIXTEN, Fotograf, Vänersborg.....	1926	74
FERM, ANDERS, Trollhättan .....	1958	10
FERM, ROLAND, Vänersborg.....	1959	05
FILIPSON, GÖRAN, Avdelningsföreståndare, Vänersborg.....	1947	94
FILIPSSON, PETER, Officer, Skurup.....	1975	06
FLOBERG, TOMMY, Skyddsförare, Vänersborg.....	1961	94
* FOCK, KARL GÖRAN, Lerum .....	1953	77
FORSBERG, STEN, Vänersborg .....	1934	11
FORSELL, OLOF, Ingenjör, Västerås .....	1937	08
FORSHELL, LEIF, Spånga.....	1942	02
* FORSSANDER, LARS ERIK, Bankdirektör, Kungsbacka .....	1934	84
FREDÉN, HÅKAN, Ystad .....	1937	05
* FREDMAN, EGON, Ingenjör, Vänersborg .....	1929	90
* FREDMAN, MARTIN, Polisman, Göteborg.....	1970	83
FREDMAN, STEFAN, Produktionstekniker, Vänersborg .....	1964	04
FRICK, JAN-OLOV, Legitimerad Läkare, Mariestad.....	1939	08
FRICK, LARS H, Kommunchef, Borgholm.....	1948	98
* FRÄNDEGÅRD, BENGT OLOF, Ingenjör, Vänersborg .....	1927	67
FURBO, MATTIAS, Vänersborg .....	1972	94
* FURBO, STURE, Adjunkt, Vänersborg .....	1944	87

GADD, ROLF, Uddevalla.....	1930	01
GELANG, PELLE, Civilingenjör, Vänersborg .....	1945	99
GILLBERG, HANS, Vänersborg .....	1960	05
* GILLBERG, ROLF, Värmetekniker, Vänersborg.....	1936	90
GILLBERG, STEFAN, Vänersborg .....	1964	08
GLÄNNESTRAND, CHRISTER, Vänersborg .....	1957	16
GRANLUND, KURT, Ekonomichef, Trollhättan.....	1938	94
GRANQVIST, KJELL, Vänersborg .....	1932	97
* GRANQVIST, TORE, Verkstadsägare, Vargön.....	1948	91
GRAUMANN, GUNNAR, Lund .....	1933	93
GRETTVE, LARS, Överläkare, Vänersborg.....	1942	11
** GRÖNBERG, MATTIAS, Civilingenjör, Bromma.....	1932	60
GRÖNROS, BERNT, Vänersborg .....	1963	99
** GULZ, LENNART, Adjunkt, Vänersborg .....	1939	54
GUSTAFSSON, BENKT, Vänersborg.....	1940	09
GUSTAFSSON, JAN, Musiklärare, Vänersborg.....	1952	05
GUSTAFSSON, JAN-OLOF, Vänersborg.....	1947	94
** GUSTAFSSON, PAUL, Vargön.....	1935	66
GUSTAVSSON, JOHAN, Civilekonom, Vänersborg, ständigt medlem.....	1961	99
GUSTAVSSON, KENT, Vänersborg .....	1943	13
GUSTAVSSON, KJELL, Vänersborg.....	1942	04
GUSTAVSSON, LARS-ÅKE, Vänersborg.....	1958	92
GUSTAVSSON, STEN, Vänersborg .....	1941	13
GUSTAVSSON, SVEN, Vänersborg .....	1951	92
GUSTAVSSON, YNGVE, Vänersborg.....	1936	92
GUSTAVSSON, YNGVE, Lindome.....	1936	05
GÅRDEHALL, LARS, Vänersborg .....	1945	97
GÅRDEHALL, PER, Hägersten.....	1978	99
GÖSE, CALLE, Vänersborg.....	1936	06
HAGBERG, SVEN, Personaldirektör, Vänersborg .....	1958	07
** HAGBORG, GÖRAN, Redovisningskonsult, Vänersborg, ständigt medlem, hedersledamot, innehavare av Gillets medalj (2000).....	1941	53
HAGBORG-ASP, JESPER, Vänersborg.....	1996	05
HAGBORG-ASP, VIKTOR, Vänersborg .....	2000	05
HAGBORG-OLSSON, OSCAR, Mora.....	1993	05
HAGEMAN, ANDREAS, Vänersborg .....	1981	06
HAGEMAN, GERHARD, Vänersborg .....	1940	06
HAGEMAN, NICLAS, Vänersborg .....	1975	06
* HAGLIND, STURE, Gymnastikdirektör, Skövde.....	1946	68
HAGSÉR, HÅKAN, Vänersborg.....	1947	12
HALL, SVEN-ERIK, Vänersborg .....	1944	94
HALLBERG, LEIF, Vänersborg.....	1948	96
* HALLBERG, WILLARD, Typograf, Vänersborg.....	1931	86
HALLBLAD, BJÖRN, Vänersborg.....	1986	04
HALLBLAD, CARL, Vänersborg.....	1982	04
HALLBLAD, LARS, Bilplåtslagare, Vänersborg .....	1959	04
* HALLQVIST, ANDERS, Veterinärassistent, Vänersborg.....	1945	76
HALLQVIST, ANDERS, Lantmästare, Vänersborg .....	1954	94

HALLQVIST, ERIC, Vänersborg.....	1973	07
HALLQVIST, GUNNAR, Vargön.....	1939	05
HALLQVIST, HANS, Vänersborg.....	1949	07
HALLQVIST, INGVAR, Vänersborg.....	1954	01
HALLQVIST, LARS, St. Levene.....	1941	08
* HALLQVIST, TOMAS, Laboratorieassistent, Vänersborg.....	1951	84
HAMBERG, JAN, Lidköping.....	1943	13
HANSANDER, EINAR, Riksspeleman, Vänersborg.....	1938	11
HANSSON, H O LENNART, Kulturkonsult, Vänersborg.....	1947	96
HANSSON, HÅKAN, Vänersborg.....	1967	15
* HANSSON, LENNART, Fastighetsmäklare, Vänersborg.....	1932	84
HANSSON, MICHAEL, Vänersborg.....	1964	14
HANSSON, MIKAEL, Vänersborg.....	1962	06
HANSSON, TOMMY, Musikproducent, Vänersborg.....	1952	04
** HARLITZ, GUNNAR, Sjöingenjör, Vänersborg, ständig medlem.....	1940	64
HARLITZ, HENRIK, Vänersborg.....	1973	05
** HARLITZ, LENNART, Ingenjör, Tösse.....	1943	64
HARRING, TORD, Hönö.....	1940	95
* HASSELLIND, KAJ, Ingenjör, Vänersborg.....	1945	76
* HASSLÖF, J. O. RUNE, Kungälv.....	1929	83
HEDENSTEDT, GÖRAN, Vänersborg.....	1942	12
HEDLUND, JOHAN, Ekonomi Mag. Göteborg.....	1970	04
HEDLUND, STIG, Tekniker, Vänersborg.....	1941	95
* HEDQVIST, PER, Byråassistent, Vänersborg, innehavare av Gillets medalj (2005).....	1943	76
HEIDENGÅRD, KLEIFT, Förvaltare, Frändefors.....	1949	96
* HELLMAN, ANDERS, Vänersborg.....	1955	73
HELLMAN, NILS, Vänersborg.....	1988	16
HENRICSSON, THORE, Vargön.....	1938	05
HENRIKSSON, CLAES, Lidköping.....	1973	13
HENRIKSSON, KARL-ERIK, Sarpsborg.....	1937	11
* HENRIKSSON, LARS ERIK, Vänersborg.....	1957	81
HENRIKSSON, ROLAND, Vänersborg.....	1950	13
HERENTZ, CHRISTOFFER, Grundskolelärare, Vänersborg.....	1968	94
HERLOGSSON, NILS ERIK, Vänersborg.....	1940	13
* HERMANSON, JAN, Teol. Dr. Univ. Lektor, Lund.....	1949	91
* HERTZ, ARNE, Ingenjör, Trollhättan.....	1939	79
* HESSELHOLDT, PÅR ANDERS, Vänersborg, ständig medlem.....	1962	84
HJALMARSSON, GUNNAR, Auktoriserad Redovisningskonsult, Vänersborg.....	1957	97
HJERTÉN, NILS, Kyrkoherde, Vänersborg.....	1934	13
HOFLING, ERIK, Vänersborg, ständig medlem.....	2000	00
HOFLING, OSCAR, Vänersborg, ständig medlem.....	1996	96
HOLM, JAN OLOV, Vänersborg.....	1940	04
* HOLM, LARS ERIK, Vägtekniker, Vargön.....	1944	82
HOLMGREN, BENGT, Vänersborg.....	1944	15
* HOLMQVIST, EVERT, Vänersborg.....	1937	83
HOLMQVIST, MATS, Vänersborg.....	1960	06

* HURTIG, BENGT MAGNUS, Katrineholm.....	1953	66
HÅKANSSON, STEN, Vänersborg .....	1945	92
HÅRD AF SEGERSTAD, BJÖRN, Rektor, Vänersborg, innehavare av Gillets medalj (2014) .....	1954	05
HÖGBERG, JERKER, Vänersborg.....	1951	02
HÖGLUND, ANDREAS, Systemutvecklare, Vänersborg.....	1980	12
HÖGLUND, DAN, Vänersborg.....	1962	10
HÖGLUND, MATS, Vänersborg.....	1956	15
HÖGLUND, ULF, Vänersborg.....	1964	10
HÖGSTRÖM, STIG, Plåtslagare, Vänersborg .....	1926	95
** HÖGZELL, LENNART, Företagsekonom, Bromma .....	1934	61
HÖRKE, JAN, Vargön .....	1943	16
ISACSSON, HENNING, Ingenjör, Vänersborg .....	1932	97
ISACSSON, JÖRGEN, Banktjänsteman, Vänersborg.....	1964	97
ISRAELSSON, BENGT, Vänersborg.....	1949	15
IVARSSON, STURE, Vänersborg.....	1940	13
JACOBSSON, LARS, Vänersborg.....	1961	17
* JACOBSSON, MIKAEL, Göteborg.....	1966	76
** JACOBSSON, ROLF, Redovisningskonsult, Vänersborg.....	1936	59
** JANSON, LARS, Gymnastikdirektör, Falkenberg.....	1938	66
JANSSON, ANDERS, Köpman, Vargön.....	1940	05
JANSSON, BJÖRN, Köpman, Vargön.....	1966	11
JANSSON, GUNNAR, Managing Director, Växjö.....	1935	01
JANSSON, HANS, Vänersborg.....	1949	08
* JARHED, GUNNAR, Banktjänsteman, Vänersborg.....	1947	78
* JEGERFALK, BO, Studierektor, Vänersborg.....	1927	89
JENHALL, EVERT, Ingenjör, Vargön.....	1938	03
** JENNISCHE, MATS, Agronom, Runhällan, ständig medlem.....	1944	64
** JENNISCHE, PER, Fil. Dr. Uppsala, ständig medlem.....	1943	64
** JENNISCHE, ÅKE, Socionom, Katrineholm, ständig medlem.....	1947	64
* JOACHIMSSON, ERLING, Civilingenjör, Torslanda.....	1950	77
* JOELSSON, LARS, Civilingenjör, Bromma, ständig medlem.....	1954	76
JOELSSON, MAGNUS, Vänersborg.....	1962	13
JOHANSSON, BENGT, Vargön.....	1945	96
JOHANSSON, BENGT, Vänersborg.....	1937	96
JOHANSSON, BENGT, Konstruktör, Glommen.....	1941	98
JOHANSSON, BENGT K.Å., Ambassadör, Stockholm.....	1937	97
JOHANSSON, BERTIL, Vänersborg.....	1932	10
JOHANSSON, BJÖRN, Hisings Kärra.....	1963	93
* JOHANSSON, BO, Frändefors, ständig medlem.....	1959	76
JOHANSSON, BO, Försäkringstjänsteman, Vänersborg.....	1939	96
JOHANSSON, CASPER, Lilla Edet, ständig medlem.....	1976	76
JOHANSSON, CONNY, Distriktschef, Vänersborg.....	1950	94
JOHANSSON, GUNNAR, Vänersborg.....	1956	16
JOHANSSON, HENRIK, Vänersborg.....	1941	16
JOHANSSON, HÅKAN, Vänersborg.....	1947	92
JOHANSSON, INGVAR, Kommundirektör, Vänersborg.....	1937	92
* JOHANSSON, JAN, Åkeriägare, Vänersborg.....	1937	76

JOHANSSON, JOEL, Vänersborg .....	2003	05
JOHANSSON, KENNETH, Vänersborg .....	1951	07
JOHANSSON, KJELL, Elektriker, Vänersborg .....	1936	05
JOHANSSON, KURT, Typograf, Vänersborg .....	1932	06
* JOHANSSON, LARS, Byggnadssnickare, Vänersborg .....	1934	86
JOHANSSON, LARS, Kock, Vänersborg .....	1964	17
JOHANSSON, LARS ERIK, Vänersborg .....	1936	96
JOHANSSON, LARS-OLOF, Musiklärare, Vänersnäs .....	1957	13
* JOHANSSON, LEIF, Vänersborg, ständig medlem .....	1962	76
JOHANSSON, LEIF, Vänersborg .....	1965	10
JOHANSSON, LENNART, Frändefors .....	1931	05
JOHANSSON, MICHAEL, Vänersborg .....	1963	09
JOHANSSON, PER ARNE, Vänersborg .....	1934	15
JOHANSSON, PER ERIK, Vänersborg .....	1951	16
JOHANSSON, PER-OLOF, Vänersborg .....	1942	15
* JOHANSSON, PETER, Museichef, Vänersborg, 1:e Älderman .....	1963	89
JOHANSSON, PETER, Vänersborg .....	1962	14
JOHANSSON, PONTUS, Sjöingenjör, Vänersborg, ständig medlem .....	1973	76
JOHANSSON, PÅR, Vänersborg .....	1964	16
JOHANSSON, RALF, Officer, Vänersborg .....	1974	04
JOHANSSON, RICKARD, Vänersborg .....	1973	06
JOHANSSON, ROY, Projektledare, Årjäng .....	1943	97
* JOHANSSON, RUNE, Reservdelsman, Vänersborg .....	1944	76
JOHANSSON, RUNE, Vänersborg .....	1938	07
JOHANSSON, STEN, Vänersborg .....	1939	04
JOHANSSON, SUNE, Brottbby .....	1943	02
* JOHANSSON, SVEN, Trafikförman, Vänersborg .....	1926	89
JOHANSSON, SVEN OLOF, Vänersborg .....	1950	99
JOHANSSON, SVEN-ERIK, Vänersborg .....	1926	09
JOHANSSON, SVEN-ÅKE, Vänersborg .....	1943	11
JOHANSSON, SÖREN, Snickare, Vänersborg .....	1940	98
* JOHANSSON, THOMAS, Reservdelsman, Vänersborg .....	1957	76
JOHANSSON, THOMAS, Vänersborg .....	1969	05
JOHANSSON, TOMMY, Vänersborg .....	1952	99
JOHANSSON, TORE, Vänersborg .....	1951	09
JOHANSSON, ULF PEDER, Skådespelare, Vänersborg .....	1957	12
JOHANSSON, ÅKE, Vänersborg .....	1930	03
* JONSSON, BERTIL, Vänersborg .....	1934	88
JONSSON, INGE, Vänersborg .....	1938	08
JONSSON, KARL-GUNNAR, Vänersborg .....	1947	09
JONSSON, LEIF, Personalchef, Uddevalla .....	1952	96
JOSEFSSON, JOHN, Teletekniker, Vänersborg .....	1964	98
JOSEFSSON, LARS OLOF, Verkstadsarbetare, Vänersborg .....	1939	00
JOSEFSSON, STEFAN, Vänersborg .....	1971	04
JOSTEN, HENRIK, Vänersborg, ledamot i beredningsnämnden .....	1968	10
* JÄTBY, RUNE, Skorstensfejarmästare, Vänersborg .....	1931	76
JÄRNERFORS, HANS, Sjuksköterska, Vargön .....	1947	06
* JÄRPLER, LENNART, Vänersborg .....	1947	83



JÄRPLER, PER, Ingenjör, Hisings Backa.....	1970	16
JÄRPVIK, CURT, Enhetschef, Vänersborg.....	1946	95
JÄRPVIK, DANIEL, Psykolog, Vänersborg.....	1977	14
* JÖNSSON, GUNNAR, Vänersborg.....	1960	88
* KAAGE, BENGT, Överläkare, Vänersborg.....	1932	91
KARLBERG, CONNY, Vänersborg.....	1956	13
KARLSSON, BENGT, Vänersnäs.....	1952	13
KARLSSON, BENNY, Vänersborg.....	1947	09
* KARLSSON, BERNY, Nödinge.....	1941	80
KARLSSON, BO-GÖRAN, Vänersborg.....	1953	08
KARLSSON, CONNY, Vänersborg.....	1964	12
KARLSSON, DENNIS, Brålanda.....	1948	08
KARLSSON, EDUR, Stigtomta.....	1932	97
KARLSSON, ERIK, Sjökapten, Vänersborg.....	1932	96
KARLSSON, GILBERT, Vänersborg.....	1938	10
KARLSSON, HANS, Vänersborg.....	1946	05
KARLSSON, JAN, Vänersborg.....	1953	10
KARLSSON, JOHAN, Inköpare, Vänersborg.....	1991	17
KARLSSON, KENT, Kriminalkommisarie, Trollhättan.....	1944	01
* KARLSSON, KJELL ANDERS, Typograf, Frändefors.....	1958	82
KARLSSON, LARS ALBERT, Ingenjör, Trollhättan.....	1936	03
KARLSSON, LARS GUNNAR, Järpås.....	1949	08
KARLSSON, LEIF, Vänersborg.....	1952	98
KARLSSON, MAGNUS, Åkeriägare, Vänersborg.....	1961	07
KARLSSON, MARTIN, Studerande, Vänersborg, ständig medlem.....	1976	87
* KARLSSON, PER AXEL, Verkstadsmontör, Vänersborg.....	1925	85
KARLSSON, PETER, Vänersborg.....	1963	00
KARLSSON, PETER, Vänersborg.....	1964	10
KARLSSON, PETER, Kapten, Vänersborg.....	1970	12
KARLSSON, ROGER, Senior Consultant, Vargön.....	1943	96
KARLSSON, STEFAN, Vänersborg.....	1960	17
KARLSSON, STURE, Helsingborg.....	1951	16
KARLSSON-BERNDTSSON, KENT, El Campello (Alicante).....	1940	97
KARLSTRÖM, ROLAND, Vänersborg.....	1942	96
KAUFFELDT, ANDERS, Vänersborg.....	1951	15
KENNHOLM, SVEN, Vänersborg.....	1945	17
KIHLSTEN, CLAES-GÖRAN, Banktjänsteman, Vänersborg.....	1947	93
** KIHLLSTRÖM, LARS GÖRAN, Banktjänsteman, Frändefors.....	1936	65
KJELLSSON, PATRIK, Tekniker, Vänersborg.....	1971	07
* KJELLSSON, DAN, Vänersborg.....	1941	74
KJELLSSON, JOHAN, Vänersborg.....	1975	97
* KJELLSSON, UNO, Direktör, Hälleviksstrand.....	1944	74
KNUTSSON, ANDERS, Vänersborg.....	1944	05
* KNUTSSON, BO, Pol. Mag. Vänersborg.....	1945	90
KNUTSSON, FREDRIK, Vänersborg.....	1971	08
** KNUTSSON, LEIF GUNNAR, Arvika.....	1934	64
KOPP, INGEMAR, Bohus.....	1936	07
KORITZ, PETER, Läkare, Vänersborg.....	1939	02

KORP, JAN-OLOF, Vargön .....	1944	12
KORP, OVE, Färgelanda .....	1940	06
* KORSE, KARL GERHARD, Fil. Lic. Vänersborg .....	1934	85
KRISTENSSON, LENNART, Ingenjör, Vänersborg .....	1932	99
KUMLIN, JOHAN, Vänersborg .....	1972	17
KYLÉN, SVEN, Vänersborg .....	1959	06
KÄCK, LENNART, Ekonom, Vargön .....	1952	04
KÄCK, MARCUS, Sjuksköterska, Göteborg .....	1980	10
KÄLLGÅRD, ÅKE, Ingenjör, Vänersborg .....	1939	08
* KÄRVLING, URBAN, Journalist, Herrljunga .....	1957	85
LAND, INGEMAR, Vargön .....	1953	16
LANDGREN, HENRIK, Vänersborg .....	1987	95
* LARSSON, ALF, Göteborg .....	1939	77
LARSSON, ALVAR, Direktör, Vänersborg .....	1943	03
* LARSSON, ANDERS, Spånga, ständig medlem .....	1963	63
LARSSON, ANDERS, Åstorp .....	1951	94
LARSSON, ANDERS, Vargön .....	1960	08
LARSSON, ARNE, Ingenjör, Vänersborg .....	1942	95
LARSSON, BENNY, Brålanda .....	1956	13
* LARSSON, BERTIL, Sjöman, Vänersborg .....	1942	81
LARSSON, BJÖRN, Vänersborg .....	1975	97
LARSSON, BO, Vänersborg .....	1947	13
LARSSON, BÖRJE, Grafiker, Vänersborg .....	1948	95
LARSSON, BÖRJE, Fastighetsmäklare, Brålanda .....	1959	09
LARSSON, CHRISTER, Samhällsbyggnadschef, Vänersborg .....	1944	05
LARSSON, DAVID, Vänersborg, ständig medlem .....	1998	98
LARSSON, ERIK, Kvisleby .....	1933	06
** LARSSON, GÖSTA, Civilingenjör, Stockholm, ständig medlem .....	1936	55
** LARSSON, GÖTE, Göteborg .....	1944	66
LARSSON, HENRIC FRANKLIN, Vargön .....	1970	13
LARSSON, HÅKAN, Vänersborg .....	1957	11
* LARSSON, INGEMAR, Plåtslagare, Huskvarna .....	1939	89
LARSSON, INGEMAR, Civilingenjör, Vänersborg .....	1955	96
LARSSON, JAN-OLOV, Åkeriägare, Vänersborg .....	1946	03
LARSSON, JOAKIM, Vänersborg .....	1996	13
* LARSSON, JOHAN, Vänersborg, ständig medlem .....	1966	66
* LARSSON, LARS, Revisor, Mölndal .....	1943	68
LARSSON, LEIF, AV-Chef, Vänersborg .....	1947	01
LARSSON, LEIF, Vänersborg .....	1962	10
LARSSON, LEIF, Chief Steward, Vänersborg .....	1968	13
LARSSON, LENNART, Mellerud .....	1962	07
LARSSON, MARTIN, Trafikinspektör, Vänersborg .....	1961	05
LARSSON, OLA, Verkstadschef, Frändefors .....	1965	03
LARSSON, PER ARNE, Vänersborg .....	1953	00
LARSSON, PETER, Vänersborg .....	1957	16
** LARSSON, ROLF, Underinspektör, Skärholmen, ständig medlem .....	1924	56
** LARSSON, STIG, Direktör, Vänersborg, ständig medlem, hedersledamot, innehavare av Gillets medalj (1990) .....	1935	57

LARSSON, SVEN-ÅKE, Hamnchef, Vänersborg .....	1947	95
LARSSON, TOMMY, Färgelanda .....	1953	16
* LARSSON, YNGVE, Montör, Vargön .....	1927	77
LARSSON, YNGVE, Vargön .....	1944	16
* LARSSON, ÅKE, Vänersborg.....	1944	77
LAUDON, ANDERS, F.d. Skolläkare, Vänersborg .....	1932	01
LEJDSTRÖM, CARL GUSTAF, Frändefors.....	1947	10
LEJDSTRÖM, MICHAEL, Vänersborg.....	1968	10
LEJON, STEFAN, Marknadskoordinator, Vänersborg.....	1964	08
LEVÁN, OLOF, Ingenjör, Trollhättan.....	1924	93
LIDELL, GUNNAR, Frändefors .....	1960	16
LIDÉN, JAN-GUNNAR, Vänersborg .....	1948	95
LIDÉN, JOHAN, Vänersborg .....	1961	15
LIDHOLM, KARL ERIK, Vänersborg.....	1954	12
LIDHOLM, PETER, Vänersborg .....	1960	04
LILJEKVIST, KURT, Civilekonom, Vänersborg .....	1946	11
* LIND, HÅKAN, F.d. Chefredaktör, Vänersborg .....	1948	54
LIND, JESPER, Vänersborg .....	1975	83
** LIND, LARS, Civilingenjör, Lerum .....	1944	50
LIND, RUNE, Vänersborg.....	1940	16
LINDAHL, LENNART, Vänersborg .....	1953	16
** LINDBERG, ANDERS, Bankdirektör, Upplands Väsby .....	1938	66
* LINDBERG, BENGT ARNE, Verkstadsarbetare, Vargön.....	1949	66
** LINDBERG, CARL AXEL, Ingenjör, Vallda .....	1944	65
* LINDBERG, JAN INGE, Ingenjör, Västerås .....	1954	83
LINDBERG, JOAKIM, Vargön.....	1979	88
* LINDÉN, LARS, Civilingenjör, Vargön, ständig medlem .....	1954	75
LINDMARK, LARS GÖRAN, Bengtsfors .....	1950	16
LINDSKOG, HANS, Byråchef, Vänersborg .....	1940	94
LINDSTEDT, SVANTE, Vänersborg .....	1943	08
LINDSTRÖM, ANDERS, Vänersborg .....	1949	13
LINDVALL, PER, Vänersborg .....	1946	06
LINNARSSON, JÖRGEN, Ekonomiansvarig, Vänersborg .....	1948	97
LINNARSSON, LENNART, Begravningsentreprenör, Vänersborg, ledamot i beredningsnämnden .....	1952	98
LIVÉN, EJE, F.d. Förste länsassessor, Vänersborg .....	1931	96
LJUNG, INGEMAR, Vänersborg.....	1966	94
LJUNGGREN, LARS GÖRAN, Inspektör, Frändefors .....	1946	98
LJUNGSTRÖMER, ANTON, Hunnebostrand.....	1989	01
LJUNGSTRÖMER, ARNE, Glasmästare, Hunnebostrand .....	1951	95
LOHEDEN, HÅKAN, Vänersborg.....	1962	13
LOHEDEN, KARL GUSTAV, Vänersborg.....	1925	95
LOHEDEN, PER, Stockholm .....	1959	13
LOHM, SÖREN, Kranmaskinist, Vänersborg.....	1942	93
LOJANDER, URBAN, Vänersborg .....	1946	17
LUND, KARL-GUSTAV, Vänersborg .....	1952	15
LUNDBERG, ANDERS, Civilekonom, Vänersborg.....	1977	05
LUNDBERG, GUNNAR, Vägmästare, Vänersborg .....	1955	02

LUNDBERG, ROGER, Vänersborg.....	1945	05
LUNDBERG, SVEN-GUNNAR, Vänersborg .....	1939	16
LUNDBERG, THOMAS, Vänersborg .....	1966	16
LUNDBERG WIMAN, ALEX, Vänersborg .....	2013	16
LUNDBERG WIMAN, WILGOT, Vänersborg.....	2008	09
LUNDBORG, ANDERS, Studerande, Vänersborg .....	1994	00
** LUNDBORG, BO, Operasångare, Handen .....	1932	66
* LUNDBORG, ERIC, Köpman, Vänersborg, ständig medlem, Gillevärd .....	1957	66
LUNDBORG, GUSTAV, Studerande, Vänersborg.....	1987	00
* LUNDBORG, JAN, Vänersborg.....	1952	73
LUNDBORG, NIKLAS, Studerande, Vänersborg .....	1989	00
** LUNDBORG, STEN, Köpman, Vänersborg .....	1925	42
LUNDGREN, STEN ÅKE, Bilhandlare, Frändefors .....	1954	01
* LUNDGREN, ÅKE, Kriminalinspektör, Virserum .....	1946	88
LUNDH, GUNNAR, Polismästare, Vänersborg.....	1935	94
LUNDH, STAFFAN, Zanzibar .....	1965	12
* LUNDIN, JAN, Vänersborg .....	1936	69
* LUNDIN, PER, Köpman, Vänersborg.....	1953	55
LUNDQVIST, ULF, Banktjänsteman, Vänersborg .....	1946	93
* LUNDSTRÖM, HERBERT, Länsveterinär, Vänersborg.....	1936	89
** LUNDAVIK-MAGNUSSON, ULF, Tandläkare, Källby.....	1926	64
* LÅNG, KENT, Bankdirektör, Vargön.....	1940	80
LÅNG, KURT, Regionchef, Vänersborg .....	1951	06
LÅNG, OWE, Revisor, Vargön.....	1963	97
* LÅNG, STIG ARNE, Projektledare, Norrköping .....	1953	85
LÖFGREN, BENGT, Bagerikonditor, Vänersborg.....	1938	97
LÖNN, PER, Fondförvaltare, Malmö.....	1977	08
LÖNNEHAG, FREDRIK, Hisings Kärra.....	1980	14
MAGNUSSON, ANDERS, Vänersborg.....	1944	06
* MAGNUSSON, DICK, Vänersborg.....	1943	72
MAGNUSSON, FREDRIK, Vänersborg.....	1970	16
MAGNUSSON, HANS, Vänersborg.....	1933	15
MAGNUSSON, LARS, Frändefors.....	1946	16
MAGNUSSON, LEIF, Vänersborg.....	1948	16
** MAGNUSSON, NILS, Folkskollärare, Ljungskile .....	1940	65
MAGNUSSON, PER, Bromma .....	1965	07
MAGNUSSON, S-O, Kyrkomusiker, Vänersborg .....	1942	12
MAHLVIKER, GUY, Vänersborg .....	1944	16
MALM, CARL, Postiljon, Vänersborg.....	1983	14
MALM, RUNE, Direktör, Vänersborg .....	1956	07
MALMBERG, NILS, Vänersborg .....	1990	00
MALMBORG, JOHAN, Civilekonom, Stockholm, ständig medlem .....	1975	76
* MARKLUND, BERTIL, Professor, Vänersborg .....	1945	80
MAYBORN, ALEXANDER, Vänersborg.....	1984	17
MAYBORN, KENTH, Vänersborg .....	1953	16
MELIN, KENT-OVE, Begravningsentreprenör, Grästorp.....	1959	06
MEYERDAHL, RONNY, Vänersborg .....	1952	15
MOLIN, ELVING, Vänersborg .....	1942	08

MOLLBERG, THOMAS, Tullinge .....	1949	06
* MOSSBERG, BERTIL, Uddevalla.....	1937	85
MUNKBO, LEIF, Dals Rostock .....	1959	07
* MÅRTENSSON, ARNE, Bankdirektör, Djursholm.....	1951	87
MÅRTENSSON, BERNT, Ekonomidirektör, Skövde.....	1958	95
MÖRK, SVEN-OLOF, Vänersborg .....	1942	08
NEJDMO, TOMMY, Vänersborg, ständig medlem.....	1947	05
NIDSJÖ, JAN-ERIK, Vänersborg .....	1935	99
NIDSJÖ, KENNET, Konstruktör, Vänersborg .....	1963	04
NILSÉN, PER, Docent, Vellinge .....	1967	07
NILSSON, BENGT, Vänersborg .....	1948	17
NILSSON, BERNT, Fastighetsmäklare, Vänersborg .....	1948	99
* NILSSON, BO, Bankkamrer, Hisings Kärra .....	1944	83
NILSSON, BO, Vänersborg.....	1943	08
NILSSON, LARS, Vänersborg.....	1946	99
NILSSON, MATS, Rektor, Vänersborg.....	1949	04
NILSSON, PATRIK, Vänersborg.....	1968	10
* NILSSON, PER GÖSTA, Bokbindarmästare, Värnamo .....	1925	80
NILSSON, PER OLOF, Vänersborg.....	1961	03
NILSSON, PETER, Kontorist, Vänersborg.....	1971	97
NILSSON, PETER, Wien .....	1955	10
* NILSSON, RAGNAR, Ingenjör, Vargön .....	1926	89
NILSSON, SÖREN, Vänersborg .....	1938	98
NILSSON, THOMAS, Vänersborg .....	1944	11
NORBERG, KENNETH, Vänersborg .....	1949	09
NORBERGER, JAN, Vänersborg.....	1947	12
NORBERGER, ÅKE, Trollhättan.....	1946	16
* NORDGREN, KENT ALLER, Ingenjör, Vänersborg .....	1937	81
NORDMARK, STEFAN, Ekonomichef, Vänersborg .....	1957	12
NORDQVIST, PETER, Vänersborg .....	1954	12
NORÉN, HANS, Vänersborg .....	1966	11
NORLIN, BERNDT-OLOF, Vänersborg.....	1942	97
NORRMAN, JÖRGEN, Postiljon, Vänersborg .....	1965	14
* NORRMAN, TOMMY, Posttjänsteman, Vänersborg.....	1944	90
* NYLÉN, TORE, Civilingenjör, Lidköping .....	1936	89
NYSTRÖM, ULF, Smältarbetare, Vänersborg .....	1967	95
ODELIUS, CHRISTOFER, Vänersborg.....	1993	05
* ODELIUS, ERIK, Byggmästare, Vänersborg, ständig medlem .....	1934	79
* ODELIUS, SVEN ERIK, Vänersborg, ständig medlem.....	1957	79
ODHAMMAR, IVAN, Lagman, Vänersborg .....	1932	06
OLAUSSON, GÖRAN, Trollhättan .....	1938	99
OLOFSSON, CLAS- GUNNAR, Skötare, Åmål .....	1952	11
OLOVSSON, BENGT, Frändefors.....	1951	10
* OLSEN, POUL, Frisörmästare, Vänersborg.....	1938	91
OLSSON, ANDERS, Vänersborg.....	1978	07
OLSSON, BJÖRN, Vänersborg.....	1939	04
OLSSON, BOSSE, Institutionschef, Vänersborg .....	1948	07
* OLSSON, CHRISTER, Verkstadsmontör, Vänersborg .....	1956	83

OLSSON, JAN-OLOF, Vänersborg.....	1945	16
OLSSON, LARS-OLOV, Vänersborg .....	1949	05
OLSSON, MATS, Laserprogrammerare, Frändefors.....	1968	15
OLSSON, PETER, Utvecklingsledare, Vänersborg .....	1956	13
* OLSSON, ROLF, Företagsekonom, Vänersborg.....	1949	72
OLSSON, THOMAS, Värnamo .....	1961	13
OLSSON, ULF, Ombudsman, Vänersborg.....	1962	09
* OLSSON, ÅKE, Köpman, Vänersborg.....	1945	83
OLSSON, ÅKE, Bilmekaniker, Vänersborg.....	1933	04
PAJUSI, ARWO, Antikvarie, Söderåkra .....	1965	99
PALM, RÅGER, Vänersborg.....	1945	13
PALMQVIST, JAN, Vänersborg.....	1959	16
* PALMSTRÖM, ALLAN, Västra Frölunda, ständig medlem .....	1933	76
PATRIKSON, HÅKAN, Företagskonsult, Vänersborg .....	1946	94
* PATRIKSSON, ANDERS, Vargön.....	1960	85
* PATRIKSSON, HENRIK, Driftsingenjör, Vänersborg.....	1965	85
* PATRIKSSON, MAGNUS, Rådman, Timmersdala .....	1965	85
** PATRIKSSON, RUNE, Köpman, Vänersborg.....	1937	65
PAULSSON, MATS, Brandman, Vänersborg .....	1957	17
PAULSSON, MATTIAS, Snickare, Vänersborg .....	1975	10
* PERMVALL, OSKAR, Civilingenjör, Älvsjö .....	1957	88
PERSSON, JONNY, Fastighetsmäklare, Vänersborg.....	1948	95
PERSSON, KENNETH, VD, Kungshamn .....	1962	08
PERSSON, MAGNUS, VD, Thalwil.....	1967	05
PERSSON, STIG, Direktör, Vänersborg .....	1949	04
* PERSSON, SVEN OLOF, Vänersborg.....	1925	77
PERSSON, ÅKE, Vänersborg .....	1933	08
* PETERSON, CHRISTER, Kommunarbetare, Vargön.....	1943	71
PETERSON, ERNST, Fil. Mag. Vänersborg.....	1931	98
PETERSON, KARL AXEL, Västra Frölunda .....	1940	95
PETERSSON, KARL-ERIK, Bälinge .....	1935	04
* PETERSSON, OLOF, Montör, Fiskebäckskil .....	1923	77
PETERSSON, SET, Vänersborg.....	1965	15
PETTERSSON, BENNY, Vänersborg.....	1957	12
PETTERSSON, BJÖRN, Elektriker, Vänersborg.....	1962	92
PETTERSSON, INGEMAR, Kungshamn.....	1950	99
PETTERSSON, NILS ÅKE, Vänersborg .....	1941	94
PETTERSSON, OLLE, Vänersborg.....	1942	16
PETTERSSON, TOMMY, Grästorp .....	1957	96
PRINS, EDDIE, Frisör, Vänersborg, ledamot i beredningsnämnden .....	1971	94
PRINS, SETH, Frisör, Vänersborg .....	1947	94
QUENTZER, BERTIL, Lektor, Saltsjöbaden.....	1935	98
RAGNAR, INGVAR, Vänersborg .....	1939	16
RAHM, BÖRJE, Vargön .....	1947	13
** RAHM, GUNNAR, Apotekare, Göteborg.....	1929	66
RAHM, JAN-OLOF, Vargön .....	1946	12
RAMM, TOMMY, Vänersborg.....	1948	09
* RAMNEMYR, BJÖRN, Mätningstekniker, Vänersborg.....	1943	72

RAPP, ALFRED, Sjukvårdsdirektör, Vänersborg.....	1943	03
RAPP, CARL, Vänersborg.....	1992	05
RAPP, MARCUS, Vänersborg.....	1994	05
RAPP, MARCUS, Vänersborg.....	1998	16
RAPP, PATRIK, Vänersborg.....	1962	00
RAPP, URBAN, Vänersborg.....	1968	05
RASMUSSEN, NILS ERIK, Vänersborg.....	1948	14
REIMERS, GÖSTA, Göteborg.....	1943	02
ROBERTSSON, SÖREN, Vänersborg.....	1934	14
ROHLIN, LENNART, Vänersborg.....	1946	11
ROSENGREN, BENGT, Avdelnings Chef, Vänersborg.....	1946	05
* ROSENGREN, KARL ERIC, Ingenjör, Vänersborg.....	1938	71
* ROSLIN, LENNART, Ingenjör, Ryssby.....	1945	79
RUDSTRÖM, LARS, Samhällsplanerare, Grundsund.....	1957	02
RUSSBERG, BERNDT, Konstruktör, Vänersborg.....	1931	99
RUSSBERG, KENT, Vänersborg.....	1939	11
RUSSBERG, MIKAEL, Civilingenjör, Vallentuna.....	1969	04
* RYBERG, EVERT, Lagerchef, Perstorp.....	1940	90
* RYBERG, LENNART, Styckmästare, Vänersborg.....	1932	90
RYDING, SVEN, Vänersborg.....	1940	04
RÅDMARK, THURE, Överläkare, Vänersborg.....	1952	99
** SAHLIN, PER ANDERS, Fil. Kand. Enskededalen.....	1945	50
SAHLIN HILMERSSON, ERIK, Vänersborg.....	2015	17
SAHLSTEN, BO, Trollhättan.....	1950	05
* SALANDER, HÅKAN, Doktor, Vänersborg.....	1939	85
SALONEN, ARVID, Tandläkare, Uddevalla.....	1980	87
SALONEN, BÖRJE, Örebro.....	1951	95
SALONEN, EMIL, Torslanda.....	1977	87
* SALONEN, LARS, Tandläkare, Vänersborg.....	1948	81
SALONEN, OSKAR, Vänersborg.....	1987	89
SANDGREN, ROGER, Vänersborg.....	1954	14
SCHAGERSTRÖM, ROLAND, F.d. Brandmästare, Vänersborg.....	1936	05
SCHMIDT, THOMAS, Vänersborg.....	1965	14
SEGERTOFT, HANS, Vänersborg.....	1938	14
SELIN, LEIF, Direktör, Vänersborg.....	1947	02
SILLÉN, SVEN, Frändefors.....	1950	15
SJÖBERG, KJELL, Fastighetsinspektör, Vänersborg.....	1942	01
SJÖGREN, BENGT O.T., Göteborg.....	1932	07
SJÖSTAD, EMIL, Vänersborg.....	1990	00
* SJÖSTAD, LEIF, Elektriker, Vänersborg.....	1958	81
* SJÖSTRAND, CHRISTER, Civilingenjör, Göteborg.....	1943	79
SJÖSTRAND, GÖRAN, Ingenjör, Vänersborg.....	1944	94
* SJÖSTRÖM, JAN, Köpman, Vänersborg.....	1930	77
* SJÖSTRÖM, ROLF GEORG, Golvläggare, Vänersborg.....	1926	87
SJÖSTRÖM, STAFFAN, Adjunkt, Vänersborg.....	1954	10
SKAGERLIND, HANS-RUNE, Göteborg.....	1937	08
SKANTZE, LARS, Vänersborg.....	1968	13
SKARSJÖ, LENNART, Företagsförmedlare, Grebbestad.....	1945	99

SKOOG, EIVIND, Vänersborg.....	1947	08
** SKOOGH, GUNNAR, Fastighetsmäklare, Vänersborg, ständig medlem, hedersledamot, innehavare av Gillets medalj (2007).....	1937	69
SKOOGH, JAN-OLOF, Karlstad.....	1952	95
** SKOOGH, LARS OLOF, Trafikmästare, Vänersborg.....	1925	58
SKOOGH, LENNART, Sollentuna.....	1949	92
SLAPEK, JOSEF, Vänersborg.....	1948	16
SPJUTH, LENNART, Civilingenjör, Oxelösund.....	1949	02
STAKEBERG, HÅKAN, Vänersborg.....	1940	13
STALFORS, LEIF, Vänersborg.....	1939	98
STARK, DAN, Vänersborg.....	1946	02
STEINER, ARNE, Vänersborg.....	1945	09
STENSON, MORGAN, Uddevalla.....	1960	07
* STENSTRÖM, GÖRAN, Pol. Mag. Göteborg.....	1939	74
* STENSTRÖM, ROLF, TV-tekniker, Vänersborg.....	1937	76
STERNER, ANDERS, Instrumentkontrollant, Vänersborg.....	1955	94
STERNER, SVEN-OLOF, Vänersborg.....	1953	15
STJERNDAHL, ULF, Vänersborg.....	1960	13
STJÄRNERED, BERTIL, Vänersborg.....	1940	10
STORM, GÖRAN, Nol.....	1946	02
STORM, LARS, Vänersborg.....	1962	11
STRAND, JAN-OLOF, Bankchef, Vänersborg, Granskningsman.....	1969	99
STRAND, JOHAN, Vänersborg.....	1967	97
STRAND, LENNART, Behandlingsassistent, Vänersborg.....	1946	01
STRAND, OLLE, Vänersborg.....	1931	93
STRANNE, HENRIK, Vänersborg.....	1964	97
STRID, BRÖR, Vänersborg.....	1944	04
* STRIVE, STAFFAN, Sjökapten, Ljungskile.....	1960	85
STRÖM, DAG, Vänersborg.....	1951	04
* STRÖM, PER, Byggnadsingenjör, Motala.....	1920	76
* STRÖM, RAGNAR, Civilingenjör, Stockholm.....	1939	82
* STRÖM, SÖREN, Redaktör, Vänersborg.....	1934	67
* STRÖMBERG, REINE, Fastighetschef, Vänersborg.....	1938	88
STÅHLBERG, PER OLOF, Plåtslagare, Vänersborg.....	1944	95
STÖÖK, ANDERS, Vänersborg.....	1937	09
* SULTAN, JAN, Förvaltare, Vänersborg.....	1934	84
* SUNDELIUS, CLAES, Ingenjör, Vänersborg.....	1936	75
SUNDELIUS, JONAS, Vänersborg.....	1963	04
SUNDSTRÖM, BERNT, Västra Tunhem.....	1945	14
SWAHN, JANERIC, Vänersborg.....	1950	05
SVANBERG, BERTIL, Vänersborg.....	1925	04
* SVANBERG, HENRIK, Ingenjör, Vänersborg, Kassafogde.....	1966	84
* SVANBERG, MARTIN, Ingenjör, Trollhättan.....	1962	84
SVANBERG, ÅKE, Informationschef, Strömstad.....	1943	96
SVANLING, THOMAS, Byggnadstekniker, Vänersborg.....	1958	05
SVENN, JOACIM, Vänersborg.....	1960	13
** SVENSSON, BENGT, Representant, Vänersborg.....	1932	64
SVENSSON, BERTIL, Brandförman, Vänersborg.....	1924	93



SVENSSON, EVERT, Vänersborg .....	1952	16
SVENSSON, GÖRAN, Brandman, Vänersborg.....	1956	01
SVENSSON, GÖRAN, Kungshamn .....	1951	08
SVENSSON, HANS, Vaktmästare, Vänersborg.....	1957	05
SVENSSON, KENT, Vänersborg .....	1937	04
* SVENSSON, LARS GUNNAR, Brastad .....	1952	80
* SVENSSON, LENNART, Vänersborg .....	1952	80
SVENSSON, LENNART, Vänersborg .....	1969	15
SVENSSON, MATS OVE, Kommunchef, Kungshamn.....	1949	14
SVENSSON, STEFAN, Driftstekniker, Vänersborg .....	1966	04
SVENSSON, ÅKE, Vänersborg .....	1948	12
SYLVÉN, FRED, Vänersnäs .....	1949	15
SÄVBLOM, DAG, Vänersborg.....	1963	07
SÖDER, LARS, Vänersborg.....	1963	16
* SÖDERBOM, LARS ÅKE, Målare, Vänersborg .....	1954	81
SÖDERKVIST, GUNNAR, Snickare, Vänersborg .....	1955	92
SÖDERQVIST, NILS-ERIK, Riksdagsman, Brålanda .....	1948	95
SÖDERROS, STEN, Uddevalla .....	1951	04
* SÖDERSTRÖM, LEIF, Vänersborg.....	1960	84
** SÖDERSTRÖM, PER ARNE, Kamrer, Vänersborg .....	1933	66
* SÖDERSTRÖM, STIG, Vänersborg .....	1940	83
* SÖDERSTRÖM, SVEN, Polismästare, Vänersborg .....	1933	83
TALLBO, BO, Vänersborg .....	1952	95
TENGBERG, MAGNUS, Vänersborg .....	1971	16
* TENGBLAD, SVANTE, Ekonomichef, Vänersborg.....	1953	87
** TERNQUIST, KJELL, Redovisningskonsult, Vänersborg, ständig medlem, hedersledamot, innehavare av Gillets medalj (1990) .....	1939	50
THORELL, LAVE, Vänersborg.....	1944	16
* THORELL, SUNE, Logistiker, Båstad.....	1955	88
THORNELL, ERLAND, Vänersborg.....	1943	08
THORSSON, BRUNO, Rådman, Vänersborg.....	1941	01
THORVALDSSON CARLSSON, PER, IT-Tekniker, Brålanda.....	1962	04
THUNBERG, BO, Biolog, Kil .....	1952	01
THURESSON, ROLAND, Vänersborg.....	1946	16
THÖRNKVIST, OVE, Kommundirektör, Uddevalla .....	1960	10
TIBBLIN, BERT, Vänersborg.....	1930	16
** TIBBLIN, LENNART, Arbetsledare, Lerum.....	1935	61
* TIDSTRAND, LENNART, Kamrer, Alingsås.....	1936	76
TIMMERFORS, STIG, Frändefors .....	1938	03
TORNBERG, LARS, Vänersborg .....	1934	02
TROPP, INGVAR, Skattkärn .....	1940	01
* TURTELL, LARS, Byggnadsingenjör, Vänersborg .....	1943	80
TVIKSTA, EVALD, Ödsmål .....	1935	04
* TVIKSTA, INGEMAR, Vänersborg.....	1933	85
TÖRNER, SVEN-OLOF, Vänersborg .....	1950	98
* ULLDAHL, CONNY, Distributör, Vänersborg .....	1956	88
ULVEGÄRDE, SVEN OLOF, Borås.....	1945	16
UTTER, KARL ANDERS, Frändefors.....	1947	95

WADELL, LEIF, Köpman, Göteborg .....	1940	01
WADENBRANDT, ULF, Vänersborg .....	1968	12
* WADMAN, DAG, Bankdirektör, Vänersborg .....	1949	80
* WAERN, FREDRIK, Lantmästare, Vargön .....	1943	89
WAGNERVIK, LUDVIG, Automationstekniker, Vänersborg .....	1989	17
WAGNERVIK, THOMAS, Miljöchef, Vänersborg.....	1956	11
* WAHLIN, BJÖRN, Distriktsöverläkare, Stockholm .....	1942	85
* WAHLIN, JACOB, Vargön.....	1960	71
* WAHLIN, TORDEL, Docent, Upphärad.....	1943	85
WAHLSTRÖM, NILS, Vänersborg .....	1944	16
WALLIN, BJÖRN, Civilingenjör, Vänersborg.....	1939	94
WALLIN, KENNETH, Målare, Vänersborg.....	1964	92
WALLIN, HÅKAN, Bid Manager, Vänersborg .....	1968	01
WANNERUD, LARS, Vänersborg .....	1924	05
WASSÉN, HANS, Vänersborg .....	1952	04
WASSÉN, LARS, Banktjänsteman, Vänersborg, Granskningsman .....	1966	04
* WASSENIUS, SVEN, Tandläkare, Vänersborg.....	1927	77
** WEISS, ANDERS, Byrådirektör, Göteborg.....	1940	66
* WELÉN, PER, Civilingenjör, Trollhättan.....	1960	73
* WENNBERG, LENNART, Kontrollant, Vänersborg.....	1951	75
WENNBERG, MATS, Platschef, Vargön .....	1942	02
* WENNBERG, YNGVE, Telearbetare, Vänersborg.....	1934	79
WENNERBERG, FREDRIK, Vänersborg .....	1990	04
* WENNERBERG, HENRIK, Vänersborg .....	1948	85
WENNERSTEN, THOMAS, IT Chef, Vänersborg.....	1966	14
* WENNHAGE, PER, Teknologie Doktor, Älvsjö .....	1966	80
WENNLIND, BÖRJE, Åskloster .....	1937	05
* WERNER, SVEN, Teknologie Doktor, Steninge .....	1952	77
WERNSTÅHL, OLLE, Ingenjör, Vänersborg.....	1953	14
VESSBY, ENAR, Gamleby .....	1939	05
* WESTERBERG, BO, Ingenjör, Vänersborg .....	1940	76
* WESTERBERG, LARS, Vänersborg .....	1928	81
* WESTERLUND, ÅKE, Regionchef, Vänersborg, ledamot i beredningsnämnden .....	1950	80
* WESTHALL, HÅKAN, Kronofogde, Vänersborg.....	1938	74
* WESTHALL, SVEN, Ingenjör, Vänersborg.....	1945	75
WIBERG, ALF, Vargön .....	1956	16
WRAMNER, NILS-OLOF, Vänersborg.....	1950	16
* WULF, ERIK, Civilekonom, Lerum.....	1950	63
VÄNERLÖV, INGEMAR, Riksdagsledamot, Vänersborg .....	1944	94
ZETTERBERG, BO, Vänersborg .....	1950	16
* ZETTERBERG, CHRISTER, Näringslivssekreterare, Vänersborg, Gilleskrivare.....	1945	88
ZICKERMAN, MAGNUS, Helsingborg.....	1955	05
ÅBERG, DAN, Kanslichef, Vänersborg.....	1956	12
* ÅBERG, GERT OLOF, Byggnadssnickare, Vänersborg.....	1958	74
ÅBERG, SVEN, Vänersborg .....	1943	16
ÅHLUND, BO, Ingenjör, Vänersborg .....	1944	95

ÅHLUND, JOHAN, Banktjänsteman, Vänersborg .....	1974	11
ÖHGREN, ANDREAS, Frändefors .....	1972	01
ÖHMAN, OVE, Byggnadsarbetare, Vänersborg.....	1958	11
ÖHRBERG, DANIEL, Vänersborg .....	1971	16
ÖRTENBLAD, ROLF, Distriktschef, Vargön.....	1934	93
* ÖSTERBERG, JAN, Inköpschef, Ljungskile .....	1937	90
ÖSTH, BENNY, Verkstadschef, Vänersborg .....	1941	05
ÖSTH, JOACHIM, Vänersborg.....	1965	13

Antal Medlemmar: 947

\* Berättigade till 25-årsstecknet

\*\* Berättigade till 50-årsstecknet

För att underlätta arbetet med medlemsförteckningen ombeds gillebröderna att till Gillet anmäla eventuell ändring av adress, titel m.m på Gillets hemsida (Kontakt) eller per epost: medlem@vanersborgssonersgille.se eller per post till adress nedan.

Vänersborgs Söners Gille  
Henrik Svanberg  
Parkgatan 27  
462 31 Vänersborg

## Vy från Vänersborgs hamn



*Järnvägsbron över nya hamnkanalen. Bron invigdes år 1916.  
Bild tagen i maj 2017. Foto: Karl Bernling.*



*Vy från Vänersborgs hamn med Aarhuskranen, tillverkad 1947.  
Bild tagen i mars 2017. Foto: Karl Bernling.*

## Styrelseberättelse 2016

Styrelsen för Vänersborgs Söners Gille får härmed avge följande berättelse för verksamhetsåret 2016, Gillets 111:e.

Styrelsen har under året arbetat i enlighet med Gillets ändamål, att anordna gillestämmor, att publicera uppsatser eller medverka i andra sammanhang, som kan befördra kännedom om Vänersborg samt att förvalta donationer och utdela stipendier och utmärkelser.

Således har Gillet samlats till Årsstämma den 13 april i Lagergrenska Huset med ett 80-tal deltagare. Sedvanliga förhandlingar följdes av ett föredrag av Karl Bernling som i ord och bild redovisade vänersborgsmiljöer, både kända och okända. Bilder väcker alltid minnen och inslaget var mycket uppskattat.

Högtidsstämman, 111:e i ordningen, avhölls den 4 november i Frimurlogen i närvaro av 115 gillebröder. Lars-Göran Lindmark tilldelades Gillets medalj för sina insatser med att dokumentera och sprida kunskaper om Vänersborgs historia. Gillets Ungdomsstipendium på 10 000 kronor tilldelades detta år handbollsklubben Brätte. Utöver dessa utmärkelser tilldelades Maria Fridén Alexandersson och Hans Alexandersson var sin Axel W Ericsson medalj för deras insatser inom naturvård och ornitologi.

Till stämman hade även kallats de bröder, vilka var berättigade att erhålla tecknet för 50-årigt medlemskap; Lennart Carlsson, Per Arne Söderström, Anders Weiss, Bo Lundborg, Gunnar Rahm, Lars Jansson, Göte Larsson, Anders Lindberg och Paul Gustafsson. Så även de som uppnått 25-årigt medlemskap; Jan Brattwall, Tore Granqvist, Jan Hermansson, Bengt Kaage och Poul Olsen. Efter förhandlingarna upplästes Årskrönikan och som avslutning redovisade läkaren Bertil Marklund sin uppmärksammade bok, ”10 tips, Må bättre och lev 10 år längre”.

I samband med nationaldagsfirandet överlämnade Peter Johansson Sångsällskapet Sjung-Sjungs stipendium till Evelina Stenvall, studerande vid Operahögskolan i Göteborg. En sångerska med en enastående stämma. Utdelningen av musikstipendier ur Elis Ullmans minnesfond anordnades den 8 oktober i en mycket välbesatt kyrka. Konserten inleddes av de i samråd med Musikhögskolan i Göteborg utsedda stipendiaterna Riccardo Gnudi och Vicent Granell Verdegueur på orgel

respektive trumpet. Även i år medverkade Vargöns Symfoniorkester. Sammantaget bjöds åhörarna på en enastående konsert.

Även detta år genomfördes i augusti ett Öppet hus i Gillets lokaler. Över 130 personer hade hörsammat inbjudan och ett utmärkt väder medverkade till att programpunkterna musikunderhållning, bildspel, försäljning och förfriskningar uppskattades stort. Sedvanligt har Gillets årsskrift utkommit, nu med sin 85:e årgång. Gillegolfen genomfördes i strålande väder för 16:e gången. Av 19 startande lyckades Anders Knutsson bäst.

Inför julen har ett antal julblommor på sedvanligt sätt delats ut. De ges till personer, vilka särskilt bör tackas eller som behöver en uppmuntran inför julen.

Gillet har under året satsat på medlemsvärvning. Bland andra aktiviteter medverkade vi den 6 juni på Sanden med en kampanj, där ny medlem erhöll en bokgåva. Sammantaget har ansträngningarna varit lyckade, då vi kan glädjas åt ett 60-tal nya gillebröder.

En annan glädjande aktivitet är satsning på en uppgradering av gillet hemsida. Gillebrodern Henrik Svanberg har lagt ner ett stort arbete för att åstadkomma en hemsida som svarar på dagens krav på sökmöjligheter och som speglar Gillets historia och nutid. Besök gärna denna!

Styrelsen har under året haft tolv protokollförda sammanträden. Styrelse, Beredningsnämnd, Årsskriftsnämnd, Veteranerna samt olika arbetsgrupper har dessutom samlats för att bereda olika frågor och stärka gemenskapen. Styrelsen har under året bestått av Peter Johansson, 1:e Älderman, Joakim Bernling, 2:e Älderman, Göran Hagborg, Kassafogde, Christer Zetterberg, Gilleskrivare, Eric Lundborg, Gillevärd, Håkan Lind, Bisittare och Lars Salonen, Bisittare.

Vänerns borg i mars 2017.

Christer Zetterberg  
Gilleskrivare

Peter Johansson  
1:e Älderman

Joakim Bernling  
2:e Älderman

Göran Hagborg  
Kassafogde

Eric Lundborg  
Gillevärd

Håkan Lind  
Bisittare

Lars Salonen  
Bisittare

[www.vanersborgssonersgille.se](http://www.vanersborgssonersgille.se)

# Årsbokslut 2016

## Resultaträkning

### Intäkter

Medlemsavgifter .....	181 620:-
Övriga intäkter .....	8 739:-

### Kostnader

Kostnader årsskrift .....	99 500:-
Annonsintäkter .....	-29 500:-
Nettokostnad årsskrift .....	70 000:-
Lokalkostnader .....	74 590:-
Telefon, porto .....	27 358:-
Sammanträdeskostnader .....	10 303:-
Uppvaktningar .....	14 381:-
Annonsering .....	11 740:-
Övriga kostnader .....	11 157:-

Årets underskott .....	29 170:-
Summa .....	<u>219 529:-</u>

Summa .....

<u>219 529:-</u>
------------------

## Balansräkning 2016 12 31

### Tillgångar

Kassa bank, plusgiro .....	154 607:-
Fonder .....	857 028:-
Övriga fordringar .....	500:-
Inventarier .....	75 000:-
Årets Underskott .....	29 170:-

### Skulder, Eget kapital

Diverse skulder .....	7 888:-
Eget kapital Gillet .....	1 108 417:-

Summa .....

<u>1 116 305:-</u>
--------------------

Summa .....

<u>1 116 305:-</u>
--------------------

## GRANSKNINGSBERÄTTELSE

Undertecknade, som utsetts att granska Vänersborgs Söners Gilles räkenskaper och förvaltning för år 2016, får efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse.

För uppdragets fullgörande har vi tagit del av Gillets samt dess fonders räkenskaper och styrelsens berättelse samt i övrigt företagit de granskningsåtgärder vi ansett nödvändiga. Någon anledning till anmärkning föreligger inte beträffande de till oss överlämnade handlingarna, bokföringen, inventeringen av dess tillgångar eller eljest beträffande Gillets förvaltning.

Med anledning härav tillstyrker vi full ansvarsfrihet för den tid granskningen avser.

Vänersborg den 20 februari 2017

Jan-Olof Strand  
Granskningsman

Lennart Svensson  
Granskningsman

[www.vanersborgssonersgille.se](http://www.vanersborgssonersgille.se)

## VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE 2017

### Styrelse

JOHANSSON, PETER, Museichef, 1:e Älderman 2011 (2008)  
BERNLING, JOAKIM, Advokat, 2:e Älderman 2011 (2008)  
ZETTERBERG, CHRISTER, Näringslivssekreterare, Gilleskrivare 2003 (2002)  
SVANBERG, HENRIK, Ingenjör, Kassafogde 2017  
LUNDBORG, ERIC, Köpman, Gillevärd 2008 (2006)  
SALONEN, LARS, Tandläkare, Bisittare 2006  
LIND, HÅKAN, Jur.kand, Bisittare 2008 (2003)  
BOMAN, GÖRAN, Försäljningschef, Ersättare 2008  
ALFREDSSON, LARS, Administrativ chef, Ersättare 2011

### Beredningsnämnd

ZETTERBERG, CHRISTER, Gilleskrivaren  
WESTERLUND, ÅKE, Regionchef  
PRINS, EDDIE, Frisör  
JOSTEN, HENRIK, Lärare  
ERIKSSON, PATRICK, Egenföretagare  
LINNARSSON, LENNART, Begravningsentreprenör

### Årskriftnämnd

BERNLING, JOAKIM, 2:e Älderman  
BERNLING, KARL, Postiljon  
BOMAN, GÖRAN, Försäljningschef  
JARHED, GUNNAR, Banktjänsteman  
AHLIN, GÖRAN, Ingenjör  
KNUTSSON, BO, Pol mag  
JOHANSSON, PETER, Museichef  
HEDQVIST, PER, Byråassistent  
LIND, HÅKAN, f.d. Chefredaktör  
LINNARSSON, LENNART, Begravningsentreprenör  
ZETTERBERG, CHRISTER, Näringslivssekreterare

### Granskningsmän

STRAND, JAN-OLOF, Bankchef  
SVENSSON, LENNART, Intendent  
WASSÉN, LARS, Banktjänsteman, suppleant

### GILLETTS ÄLDERMÄN

Stadskassören Ferdinand Hallberg	1905-1920
Direktören Edwin Andersson	1921-1935
f.d Fältläkaren Karl Gustaf Cedergren	1936-1941
Borgmästaren Bertel Hallberg	1942-1953
Landskamreraren Gunnar Hjorth	1954-1964
Länspolismästaren Erik Sahlén	1965-1973
Kamreraren Olov Janson	1974-1979
Fd. Disponenten Sven Lind	1980-1990
Direktören Stig Larsson	1991-2005
Ingenjören Göran Ahlin	2006-2010
Museichefen Peter Johansson	2011-

Gilletts styrelse leddes till 1933 av en ordförande. Detta år infördes beteckningen Förste Älderman samtidigt som styrelsens övriga ledamöter fingo sina nuvarande titlar.

[www.vanersborgssonersgille.se](http://www.vanersborgssonersgille.se)



# MEDLEMSINFORMATION

## Gilletts hemsida

Vänersborgs Söners Gille har naturligtvis en egen hemsida på det s.k nätet. Vi försöker efter bästa förmåga att hålla den uppdaterad och aktuell. Du loggar in på internetadressen: [www.vanersborgssonersgille.se](http://www.vanersborgssonersgille.se) och hamnar på vår startsida, där Du finner de senaste nyheterna och flikar som leder till vidare information. Du kan ex. läsa samtliga årsskrifter sedan 1932. Här kan du också enkelt teckna medlemskap i Gillet. Genom att klicka på fliken ”Medlemskap” kan Du enkelt anmäla nya medlemmar genom att fylla i formuläret och sända det via hemsidan direkt till Gillet.

### Medlemsförteckningen

Den medlemsförteckning som Du finner i årsskriften är inte till alla stycken helt korrekt vad avser titlar, bostadsort mm. Vi uppskattar om Du meddelar oss eventuella felaktigheter på Gillets hemsida (Kontakt) eller per epost: [medlem@vanersborgssonersgille.se](mailto:medlem@vanersborgssonersgille.se) eller per post till adress: Vänersborgs Söners Gille, Henrik Svanberg, Parkgatan 27, 462 31 Vänersborg.



[www.vanersborgssonersgille.se](http://www.vanersborgssonersgille.se)

## Vänersborgs Söners Gilles styrelse 2017



*Bakre raden fr: vänster Christer Zetterberg, Eric Lundborg, Håkan Lind, Lars Salonen.  
Främre raden fr: vänster Joakim Bernling, Peter Johansson, Henrik Svanberg.*

[www.vanersborgssonersgille.se](http://www.vanersborgssonersgille.se)

## Årsskriftsnämnden 2017



*Årsskriftsnämnden 2017. Fr.v. Karl Bernling, Peter Johansson, Per Hedqvist, Christer Zetterberg, Gunnar Jarhed, Lennart Linnarsson, Håkan Lind, Göran Boman, Göran Ahlin, Joakim Bernling. Foto: Karl Bernling*

**Våra sponsorer / annonsörer  
samtliga annonser är  
sökbara på Gillets hemsida**

 <p><b>AB KARL HEDIN</b></p> <p>FRÅN PLANTA TILL PLANKA</p> <p>1917 - 2017</p>	<p><i>Almhages Blommor</i></p> <p>Blommor för alla tillfällen!</p> <p><b>0521-22 07 00</b></p>
<p>AFFÄRSJURIDIK • FAMILJERÄTT SKADESTÄND • BROTTMÅL • KONKURSER FÖRSÄKRINGSÄRENDEN • FASTIGHETSÄTT HYRES- O ARRENDERÄTT • BOUTREDNINGAR TRAFIKRÄTT ALLMÄN RÄTTSHJÄLP • RÄTTSSKYDD</p> <p><b>ADVOKATERNA</b></p> <p>BERNLING • BOBERG • CEDER</p> <p>BOX 12 • KUNGSGATAN 9 • 462 21 VÄNERSBORG TEL 0521-66200 • TELEFAX 0521-66229</p>	<p><b>ASPERA</b></p> <p><i>Skadedjurskontroll</i></p> <p><i>Fasadtvätt, takrengöring</i></p> <p><i>Tel. 0730-35 67 70</i></p>
<p><b>ALAB</b></p> <p><b>FASTIGHETER</b></p> <p><b>0521-25 56 00</b></p>	<p>B.A. Johansson Fastighetsförvaltning AB</p> <p><a href="http://www.bafastigheter.nu">www.bafastigheter.nu</a></p>

[www.vanersborgssonersgille.se](http://www.vanersborgssonersgille.se)

DIN GLASEXPERT

Berger's Glasjour   
DYGNET RUNT

 **D mesta**  
VVS-Svets-Fastighet  
0705-92 81 92



**blixt**  
BEGRAVNINGSBYRÅ

Vänersborg 0521-71 11 63 Trollhättan 0520-160 02



**Dina**  
Försäkringar

**BRANDT**

[www.brandtbil.se](http://www.brandtbil.se)

*Elins*  
Inspiration  
Vänersborg 

*Interiör & delikatessbutiken mitt i centrum*


**Varuhuset  
mitt i Centrum**

I vårt sortiment hittar ni produkter  
så som...

- Presentartiklar
- Verktyg
- Elmaterial
- Hygienartiklar
- Båttillbehör
- ...och mycket mer!
- Ramar
- Leksaker
- Belysning
- Husgeråd
- Inredning & Design



Öppet: Vard 09.30-18.00  
Lörd 09.30-15.00

Sundsgatan 8 - Vänersborg  
Tel. 0521-100 10 

**COMFORT** 

**B.Erlandsson AB**   
FOR LEDNINGSFIRMA

## Eva-Lena's Skrädderi

Skansgatan 7 a 462 31 Vänersborg

072-315 88 62



 **FÄRG & TAPETLAGRET**

Swedbank   
**Fastighetsbyrån**

Tel. 0521-610 00

Sundsgatan 5a, Vänersborg  
[fastighetsbyran.se/vanersborg](http://fastighetsbyran.se/vanersborg)

 **GOLVMAN**  
I TRESTAD AB

Parallellgatan 16

Tel: 0521-633 36

[golvman.se](http://golvman.se)

*Vi finns, om du behöver oss*

Vi kan hjälpa dig med bland annat begravning, gravsten, juridik och försäkringar. Du är varmt välkommen in på vårt kontor. Vi gör även hembesök och har jour dygnet runt.

Edsgatan 22, Vänersborg, tel: 0521-611 60  
[www.fonus.se](http://www.fonus.se)

**FONUS**

**Hallblads  
BILPLÅT**

**F** Forum  
Vänersborg

[www.vanersborg.nu](http://www.vanersborg.nu)

**Handelsbanken**  
-En riktig bank

Edsgatan 11, Box 116, 462 34 Vänersborg

Tel 0521-28 28 00, fax 0521-646 76

[www.handelsbanken.se/vanersborg](http://www.handelsbanken.se/vanersborg)

[www.vanersborgssonersgille.se](http://www.vanersborgssonersgille.se)

<p><b>hanssonbil.se</b></p>	<p><i>Knutssons</i>  <i>Antik- och Konsthandel AB</i>  Bo Knutsson</p> <p>Kungsgatan 3, Vänersborg  0521-660 77</p>
<p><b>Holmängens</b>   <b>Auktionshall</b>  Nygatan 67 Vänersborg   tel. 0521 - 606 90</p>	<p>Restaurang <i>Grillen</i>  <b>KOPPAR</b></p> <p>Hamngatan 13, Vänersborg  Tel. 0521-18151</p>
<p>Kalas  boden</p> <p>Nyttigare Godare Roligare</p> <p>Kungsgatan 21, 462 33 VÄNERSBORG  Telefon 0521-154 45, fax 0521-101 68  www.kalasdoden.se</p>	<p><b>ICA</b></p> <p><b>KVANTUM</b></p> <p><b>Vänersborg</b></p>
<p><b>KLOCKOR &amp; SMYCKEN</b>  DIN URMAKARE I VÄNERSBORG</p> <p>0521-107 62 • Sundsgatan 9c</p>	<p> <b>Länsförsäkringar</b>  <b>Fastighetsförmedling</b></p> <p>Vänersborg/Trollhättan  Tel. 0521-27 32 80  Tel. 0520-49 49 30</p>

## OPTIKER LJJELOOD

Det Personliga Snälla Familjeföretaget



Vi är inte Njida förrän Du är Njida!

Leg. Optiker • Kontaktlinsebehörighet • Arbetaresmedicinska behörighet • Synergonom.

Sundsgatan 11 Vänersborg

Tel. 0521-10 000

## Lundin Oriental rugs

Persiska handknutna mattor

Östergatan 7 Vänersborg

Tel. 070-544 75 69

## LJUNGIS GLAS AB

Tel. 0708-37 35 37

## MC CENTER

*Vänersborg*

Parallellgatan 20

Tel. växel 0512-230 200

MC, ATV, MOPED, TRÄDGÅRD,  
INDUSTRI TILLBEHÖR, VERKSTAD



Skyttegatan 3 – Vänersborg

Tel. 0521-613 50, 172 16

## mediatryck

Magnetvägen 10

TROLLHÄTTAN

0520-47 99 50

## Lundborgs

HERREKIPERING

EDSGATAN 14 VÄNERSBORG

TEL 104 14

## mid MARKETING

Reklam och marknadskommunikation

Vänersborg | Uddevalla | Göteborg

[www.midmarketing.se](http://www.midmarketing.se)

[www.vanersborgssonersgille.se](http://www.vanersborgssonersgille.se)



<p><b>MOBILBANKEN</b>  <a href="http://www.mobilbanken.se">www.mobilbanken.se</a>    <b>Mobiluppläsning,  Reparationer</b>  <b>Köper, Byter &amp; Säljer</b></p> <p>Edsgatan 27 Vänersborg • Tel. 0521-173 00</p>	 <p>Nordiska  Skorstensprodukter AB  0521-65 999</p>
<p><b>MODEFF</b></p>	<p>ecco ara  rieker <b>BIRKENSTOCK</b></p> <p><b>NYA SKOR</b></p> <p>Sundsgatan 9  Tel. 170 30  <a href="http://www.nyaskor.se">www.nyaskor.se</a></p>
<p><i>Mäklarhuset</i> <small>HOME OF HOUSEBOOK</small></p> <p>Hamngatan 9 i VÄNERSBORG  telefon 0521-680 85  <a href="http://www.maklarhuset.se">www.maklarhuset.se</a></p>	<p><b>ODELIUS</b>  FASTIGHETER</p> <p><a href="http://odeliusfastigheter.se">odeliusfastigheter.se</a>  Tel. 0521-656 15</p>
<p><i>Nordfeldt's</i></p> <p>TEL 101 10  EDSGATAN 12 B  VÄNERSBORG</p> 	 <p>Edsgatan 14 0521 - 109 23  @osthallenvbg</p>

# PANTBANKEN VÄNERSBORG

Residensgatan 5, Vänersborg

tel. 0521- 100 64

[www.panta.nu](http://www.panta.nu)



**0521-57 57 20**

Restaurang

# ITALIA

A LA CARTE • PIZZA • BAR

Edsgatan 7, Vänersborg

Tel. 0521-612 20



# PRINS Frizersalong

Kungsgatan 17, Vänersborg

Tel. 0521-668 95

[www.prins.se](http://www.prins.se)



Vassbottengatan 8

0521-657 00

[info@ror-anders.se](mailto:info@ror-anders.se)



ProCrisis

Proactive & Professional Crisis Management

Morgan Henningsson

Tel: 070-588 87 19

E-post: [morgan@procrisis.se](mailto:morgan@procrisis.se)



**SAMGLAS**

Vänersborg

Kronogatan 42 • Tel. 0521-107 97

[www.samglas.se](http://www.samglas.se)

[vanersborg@samglas.se](mailto:vanersborg@samglas.se)

[www.vanersborgssonersgille.se](http://www.vanersborgssonersgille.se)

 <p>Edsgatan 19 E, Vänersborg, Tel 0521-142 46 www.scooz.se</p>	 <p>Köpmansgatan 3 Tel 0521-71 18 88</p>
  <p>Gropbrovägen 2 Vänersborg Tel. 0521-140 35</p>	<p><b>MALMSTRÖMS</b> ur • guld • vänersborg</p> <p><i>Din Guldbutik i Trestad Edsgatan 21 Vänersborg Tel. 0521 - 106 95</i></p>
  <p>SVARVARGATAN 4 VÄNERSBORG TEL 0521-120 00</p>	
<p><b>Skiffer</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Skiffer för utom- och inomhusbruk</li> <li>• Köksbänkar i granit</li> <li>• Marmor</li> </ul>  <p><b>SKIFFERFORUM</b> VÄNERSBORG</p> <p>Industrigatan 2, Vänersborg • 0521-71 12 13 www.skifferforum.se</p>	 <p>Parallellgatan 4 Vänersborg 0521-22 00 46</p>

 <p><b>STRAND HOTELL</b>  <b>VÄNERSBORG</b>  Tel. 0521-138 50  Fax 0521-159 00  Hamngatan 7  462 33 VÄNERSBORG</p>	<p><b>interflora fresh</b></p> <p><i>Thernquist Blomsterhandlet</i></p> <p>Edsgatan 19, 462 21 Vänersborg  Telefon 0521-100 63</p>
<p><b>Swedbank</b> </p> <p>www.swedbank.se</p>	 <p>Tel. 0521-666 65  070-529 93 22  carlssons.maleri@spray.se</p>
<p><b>- Säljande samarbete på 190 orter -</b></p> <p> <b>Svensk Fastighetsförmedling</b>  Edsgatan 6 VÄNERSBORG  Tel. 0521-655 50</p> <p><b>ENDA FRISTÅENDE RIKSOMFATTANDE MÄKLARFÖRETAG</b></p>	 <p><b>trenova center</b>  TRENOVA FASTIGHETER AB  www.trenova.se  Östra vägen 1, 462 32 Vänersborg  0521-27 20 00</p>
<p><b>Tappen</b>  i Vargön ab  <b>PROFFS PÅ SERVICE !</b></p>	<p><b>ttela</b></p>

www.vanersborgssonersgille.se



Marierovägen 4  
0521-104 43

[www.wahlstromsblommor.se](http://www.wahlstromsblommor.se)



Vänersborgs kommun

- attraktiv och hållbar  
i alla delar, hela livet

VI HAR ERA NYA MÖBLER **Vargöns**  
SÅNGAR **Möbelaffär &**  
SOFFOR SEN 1941 **MATT HUSET**  
VITRIN  
MATTOR  
RING OSS 0521-223333  
[www.vargönsmöbler.se](http://www.vargönsmöbler.se)



VÄNERSBORGS  
BOSTÄDER

0521 - 260 260

**VASSBOTTENS  
BIL AB**

Tenggrenstorpsvägen 16  
Vänersborg  
[info@vassbottensbil.se](mailto:info@vassbottensbil.se)

VISIT  
TROLLHÄTTAN  
VÄNERSBORGS



VBG GROUP

[www.vbggroup.com](http://www.vbggroup.com)



Tidningen för och om Vänersborg

VÄNERSBORGAREN



*Vänersborgs  
Gästhamn och Marina*

BÅTTILLBEHÖR - BÅT & MOTOR  
VINTERFÖRVARING  
BÅTFÖRMEDLING - BÅTSERVICE  
Tel. +46(0)521-65709  
Industrigatan 2 - 462 38 Vänersborg



**VÄNERSBORGSHEM AB**  
— [www.vanersborgshem.se](http://www.vanersborgshem.se) —

**VÄNERSBORGS  
MÅLERI**

Verkstaden Sundsgatan 37  
Tel. 0521-71 12 25  
[malarn@vanersborgsmaleri.se](mailto:malarn@vanersborgsmaleri.se)

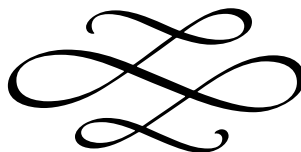


**Yngves**

Onsjö Företagsby, Vänersborg  
Tel. 0521-665 00  
[www.yngves-elektronik.se](http://www.yngves-elektronik.se)



Sundsgatan 7 A • 462 33 Vänersborg  
Mobil 0708-87 67 53 • Telefon 0521-615 12



# Gillemästerskap i Golf 2017



*GILLEMÅSTARE 2017. Per Larsson med det fina vandringpriset.*

Tisdagen den 15 augusti samlades en skara Gillebröder på Onsjö Golfklubb för att kämpa om titeln GILLEMÅSTARE 2017. 30 bröder hade hörsammat inbjudan, varav tyvärr 2 fick lämna återbud. De övriga 28 gav sig förväntansfulla ut på golfbanan med början kl 13,00. Då hade man före start intagit en god lunch på golfklubbens förträffliga restaurang. Vädret var bra och banan var i mycket gott skick. Det fanns således inget att skylla på. Alla tyckte trivas ute på banan, så resultaten var genomgående goda. Prisutdelningen förrättades kl 19,00 av f.d. åldermännen Stig Larsson och Göran Ahlin. Bäst lyckades Per Larsson med goda 38 poäng.

1. Per Larsson	38 poäng
2. Lennart Johansson	37 poäng
3. Mats-Ove Svensson	37 poäng
4. Frank Axelsson	37 poäng
5. Bernt Grönros	35 poäng
6. Lennart Bäcklund	35 poäng
7. Sten Blomqvist	35 poäng

*Gillebroder! Om Du spelar golf och inte har deltagit i våra Gillemästerskap tidigare skicka Din e-postadress till [kjell.thernquist@telia.com](mailto:kjell.thernquist@telia.com) så ser vi till att Du får information när det är dags för nästa års tävling, vilket beslutas redan i mars månad och meddelas i samband med kallelsen till Gillets årsstämma.*

[www.vanersborgssonersgille.se](http://www.vanersborgssonersgille.se)

# Kommunhuset



*Kommunhuset byggs ut. Sessionssalen syns uppe till höger, september 1980.  
Foto: Karl Bernling.*



*Kommunhusets sessionssal uppförd år 1973-74, maj 2017. Foto: Karl Bernling.*